

SIMO LAURILA

# KOLMANNEN VAROITUKSEN JÄLKEEN

Mielikuvitusromaani

K. J. GUMMERUS OSAKEYHTIÖ

JYVÄSKYLÄ / HELSINKI

K. J. Gummerus Osakeyhtiön  
kirjapainossa Jyväskylässä 1939

# I

LOPPUNÄYTÖS

Pelkään tuottaneeni harmillisen pettymyksen lääketieteelle ja samalla tahtomattani paljon huolta tuolle pujopartaiselle herralle, joka väittää olevansa minun henkilääkärini, sillä minä elän vielä. — Elän itsepintaisesti yhä edelleenkin, vaikka tämän lepattavan liekin, jota kutsutaan Elämäksi, olisi minun kohdaltani pitänyt sammua jo parisen vuotta sitten. Inhimillisesti ja varsinkin lääketieteellisesti katsottuna.

Tästä jatkuvasta luonnonvastaisesta, etten sanoisi epätieteellisestä elämästäni minun ei suinkaan ole kiitettävä lääketiedettä, vaan yksinomaan muudatta erikoista seikkaa, jota tämä tieteistä jaloin ei ole osannut ottaa huomioon. Ei ole osannut ottaa huomioon siitä yksinkertaisesta syystä, että se ei ole sitä tuntenut, sillä minun tapaukseni on ollut sille todellisesti vieras.

En kuitenkaan tunne vahingoniloa, vaan pikemminkin eräänlaista alistuvaa ja alakuloista myötätuntoa tuota hienovaraista lääkäriäni kohtaan, jonka viisaista silmistä luen peitettyä huolestuneisuutta. Hä-

nen aikoinaan niin varma esiintymisensä ja käytöksensä yleensäkin on huomattavasti muuttunut. Hän on tullut epävarmaksi, jopa araksi, ja näyttää miltei siltä, että hänen kestävänsään olisi jokin ankara sisäinen kriisi, mistä hän tahtois vapautua.

Eikä ihmekään. Onhan hän joutunut sangen kiusalliseen asemaan, jopa suorastaan sietämättömän ilkeään välikäteen, sillä hänen maineensa tiedemiehenä on saanut ankaran kolahduksen, mikä on omiaan vain lisäämään hänessä epävarmuuden tunnetta.

Jo yli kaksi vuotta sitten hän oli ystävällisesti suostunut antamaan tilastani selostuksen erään tieteellisen laitoksen johtokunnalle, jonka jäsen hän itsekin on. Selostuksessaan hän oli hienokseltaan antanut ymmärtää, että minulla voi olla kysymys vain viikoista, enintään kuukausista.

Mutta nyt, yli kahden vuoden jälkeen, minä elän yhä edelleen. Tämä on harmillista. Eipä siis ihme, jos kunnon lääkäriini on huolestunut maineensa vuoksi, sillä tiedemies ei yleensä saisi erehtyä, eikä varsinkaan »tieteen valo», joksi eräät häntä mainitsevat.

— — —

Elän siis vielä, mutta tänään olen saanut kol-

mannen varoituksen. Lääkärini silmistä olen lukenut kuin avoimesta kirjasta, että neljättä ei enää tarvita. — Ja tärkeintä: myös minä itse olen tietoinen siitä, että loppuni on lähenemässä. Oikeastaan se on jo alkanut.

Uskon aavistuksiin ja telepaattisiin ilmiöihin ystäväysten kesken, sillä lääkäri-ystäväni käynnin jälkeen saapui luokseni juristi-ystäväni. Kasvoillaan hänellä oli huolestunut ilme ja salkussaan luonnos uudeksi jälkisäädökseksi.

Turha vaiva, sillä mitä olen kirjoittanut, sen olen kirjoittanut. Mitäpä minua enää liikuttaa jälkisäädökseni, sillä onhan kaikki lopultakin samantekevää. Pelkkää turhuuden turhuutta. Saakoon lääketieteellinen laitos tärkeänä pitämänsä instituutin ja poroporvarillinen pikku pääkaupunkimme edustavan monumenttiveistoksensa; niin myös merimieslähetys ja settlementtityö osansa.

— — —

Säpsähdin, sillä vilkaisin vaistomaisesti peiliin. Säpsähdän aina kun siihen katson. On omituista, etten tuohon peilikuvaani ole edes vuosien kuluessa tottunut.

Kuinka minä vihaankaan noita kasvoja! Ne hymyilevät silloinkin, kun sieluni itkee, ja ehkäpä juuri sen vuoksi. Peiliin katsoessani, mikä muuten tapahtuu harvoin, muistuvat mieleeni eräät toiset kasvot, raikkaat ja elämänhaluiset nuorukaisen kasvot. Mutta silloin minä säpsähdän uudelleen. Olen vuosien kuluessa koettanut unohtaa ne, mutta en ole voinut.

Kiroan kohtaloani. Kiroan näitä aavemaisia, vieraita kasvojani, joihin minun on mahdotonta tottua, ja koko tätä iljettävää olemustani, jota painaa vuosien taakka ja tuskallinen, parantumaton sairaus. Kiroan ennenaikaista vanhuuttani, tai oikeammin tämän sairaan ruumiini vanhuutta, sillä olenhan minä itse vielä nuori.

Suurimman epätoivon hetkinä olen joskus yrittänyt lohduttautua Senecan sanoin:

— *Ruumis on vain hengen taakka ja sen rangaistus. Sielu pyrkii sinne, mistä se on lähtenyt. Siellä sitä odottaa iäinen rauha. Siellä se näkee kaaoksen jälkeen kirkkauden maailman. — Tulee hetki, joka sinut kirvoittaa ja vie sinut pois tämän ruman elämän yhteydestä. —*

---

Nuo stoalaisen ylevät sanat suovat joskus loh-

tua sielulleni, kuten muinoin Tiberiukselle, mutta useammin ne tuntuvat minusta vain hengettömältä, vuosituhansien takaiselta sanahelinältä, joissa ei ole todellista sisällystä.

— Lääkäri-ystäväni on todennut, että olen lääketieteellinen mielenkiintoisuus. Uskon häntä kernaasti. Mutta samalla uskon, että minä ennen kaikkea olen sielutieteellinen ongelma ja juuri sinä toivoton tapaus.

Edessäni häämöttää matkan pää. Kohta olen perillä, niin luulen.

— — —

On omituista, että vaikka minä jo kerran olen kuollut ja haudattu, minun kohdakkoin on toistamiseen kuoltava.

Olen jo kerran kuollut ja haudannut itse itseni. En suinkaan kuvaannollisesti kuten joku elämäntuskaa poteva runoilijanuorukainen, vaan todellisesti ja sananmukaisesti.

Ja vaikka minä vihaankin tätä vierasta ruumistani, jonka mukana minun kohta on lähdettävä tästä maailmasta, en sittenkään vielä tahtoisi kuolla. Mutta välttämättömyys tapahtukoon. Olen valmistautunut

omalla tavallani. Olen jo ripittäytynyt. Kirjoitin »tunnustukseni» valmiiksi jo pari vuotta sitten.

# II

RIPPI

# I

Liikahdin levottomasti tuolissani. Tunsin vaistomaisesti, että joku katseli minua ja oli katsellut jonkin aikaa. Hänen täytyi olla jossakin selkäni takana, sillä edessäni olevat terassin pöydät olivat tyhjiä. Taempana näkyvässä ruokasalissakaan ei vielä ollut ketään. Ei näkynyt edes tuota hoikkaa neitiäkään, joka vast'ikään oli seisoskellut ovenpielessä ikävystynyt ilme sievillä kasvoillaan. Oli kai työn puutteessa kadonnut kassan puolelle, koska sieltä päin kuului puheensorinaa.

Tämä outo tunne kiusasi minua. Kernaasti olisin katsahtanut taakseni, mutta jokin pidätti minua siitä. Syvennyin vaivautuneena tuijottamaan pöytääni, ja koetin painautua takaisin taannoisiin ajatuksiini. Ne eivät tosin olleet lainkaan mieluisia. Vai hivelevätkö rahahuolet kenenkään mieltä? Minua ne suorastaan ahdistivat. Erittäinkin nyt, kun viimeisenkin toivonkuplan oli puhaltanut puhki enoni isällinen neuvo: »Oma apu paras apu. Periaate ennen kaikkea. Vielä kiität minua siitä, etten nyt lainaa sinulle rahaa.»

Samalla tuo sileän kohtelias liikemies oli koskettanut kättäni kuin ketunhännällä hipaisten. Ja hänen poikansa, enon liukas liikekumppani, oli saatellut minut konttorin eteiseen sujauttaen siellä käteeni setelin. Mielenosoituksellisesti työnsin rahan ovea avaavan eteispojan kouraan. —

Ristivedossa hiljalleen heilahteleva pöytäliina ei ollut moitteettoman puhdas. Lisäksi joku huolimahton vieras oli polttanut savukkeellaan siihen reiän. Nikkelisen kahvikannun himmennyttä kylkeä koristi ravintolan hienostava nimi. Kuppi oli vielä puoliltaan kahvia ja wieninleivät koskemattomia. Ne olivat ilmeisestikin eilisiä. Sokeriastian vaiheilla askarteli joukko toimeliaita kärpäsiä. Huitaisin niitä kädelläni, mutta itsepäisesti ne palasivat yhä uudelleen.

Kun häätöyrytyksistäni ei ollut tulosta, ryhdyin, jotta tahdakseni, rummuttelemaan sormillani marsia. Poljin jalallani tahtia.

Lopetin hetken kuluttua tuon tarkoituksettoman rummutukseni. Yritin nojautua istuimeni selustaan. Epämukavia nämä säletuolit, ajattelin. Äkkiä mieleeni juolahti jotakin. Kaivoin taskustani savukekotelon, jonka kanteen kiinnitettyjä nimikirjaimia hetki-

sen hajamielisesti tarkastelin, ikään kuin niitten arvoa punniten. — Sytytin savukkeen harkitun hitaasti. Sammutettuani tulitikun ryhdyin katselemaan ympärilleni etsien.

Niin oli kuin olin arvellut. Takanani, vain pari pöytäriiviä minusta, istui muudan yksinäinen herrasmies, joka näytti silmäilevän minua huvittuneen näköisenä. Tai ehkä minusta vain tuntui siltä.

— Omituista, mutisin itsekseni luoden tuntemattomaan nopean syrjäsilmäyksen, ja samalla otin takanani olevalta pöydältä vapaan tuhkakupin. — Tosiaankin sangen omituista, sillä olisinpa voinut miltei vanhoa, ettei siinä vielä äsken istunut ketään.

Tämä toteamukseni sekä hämmästytti että hermostutti minua. Milloin ja mitä tietä tämä vieras oli oikeastaan terassille saapunut? Tullessani puolisen tuntia sitten täällä ei ollut ainoatakaan vierasta. Luukuunottamatta neitiä, joka oli toimittanut tilaukseni, en ollut nähnyt kenenkään astuvan sisälle.

Huomasin sytyttäneeni uuden savukkeen, vaikka entinenkin vasta oli puolessa.

Samassa näin varjon lankeavan pöydälle. Joku seisoi avoimen akkunan ja minun pöytäni välissä, ai-

van vierelläni. — Minut valtasi omituinen, hätäytynyt tunne. Tunsin sydämeni jyskyttävän ankarasti, ja veri kihosi poskilleni. En kuitenkaan katsahtanut sivulleni, vaan tarkastelin hämmentyneenä savukettani, josta kohosi sininen savukierre. Huomasin käteni hiukan vapisevan, sillä savukierre häilähteli.

— Tupakoitte kiihkeästi, nuori mies, kuulin sanottavan rauhallisesti — saksan kielellä.

Vastoin tahtoani säpsähdin. Aioin nousta tuoliltani, mutta en toteuttanutkaan aiettani, vaan jäin neuvottomana tuijottamaan tunkeilijaa. Olin heti tiennyt, että se oli samainen herrasmies, joka äskettäin oli istunut takanani ja tarkastellut minua huvittuneena.

Vieras vaikutti keski-ikäiseltä, oli moitteettomasti, miltei hienosti pukeutunut, sileäksi ajeltu ja tummapintainen. Varmasti etelämaalainen.

— Sallinette vieraan hetkeksi istahtaa seuraanne, jatkoi tuntematon voittavasti hymyillen. Vastaustani odottamatta hän istahti pöytäni vastakkaiselle puolelle.

Tilanne oli minusta sekä omituinen että kiusallinen. En tietänyt, mitä tuolle kutsumattomalle vierailleni oikeastaan olisin vastannut. Toisaalta en oli-

si tahtonut häntä liioin vaitiololla loukata, olletikaan, koska hän oli ulkomaalainen. Miltään tavanomaiselta ravintolatungetteliältä mies ei suinkaan vaikuttanut, eikä myöskään tuntunut pelkän päähänpiston vuoksi etsivän seuraa ventovieraasta. Mutta muutoin: mistä vieraani ilman muuta saattoi olettaa, että puhuisin hänen kieltään?

Yritin muovailla jonkin sopivan vastauksen, mutta se jäi pelkäksi yritykseksi.

Istuuduttuaan tuntematon kohotti luontevasti toisen jalkansa toisen ylitse ja nojasi vartalooaan mukavasti tuolin selustaan. Kohta hän otti liivintaskustaan siron, kultaisen savukekotelon, jonka kantta koristi jalokiviupotuksin varustettu kruunu ja vaakuna.

— Epämukavia nämä säletuolit, huomautti vieras luoden samalla paheksuvan katseensa sokeriastian vaiheilla hääriveriin kärpäsiin. Minun hämmentyneeseen mielentilaani hän ei ilmeisestikään näyttänyt kiinnittävän vähääkään huomiota eikä edes siihen, etten ollut hänelle sanallakaan vastannut.

Huomasin hätkähtäväni, jo toistamiseen tämän lyhyen hetken kuluessa. Mitä tuo vieras olikaan sanonut? Epämukavia nämä säletuolit. Niinhän se oli. Itse

sanoissa tosin ei mitään tavatonta ollut eikä myös äänenpainossa, mutta tuo tuntui niin omituisen tutulta.

— Tupakoitte liian intohimoisesti, nuori mies, aivan liian intohimoisesti, jatkoi omituinen vieras hymyillen. — Se ei ole hyväksi hermoillenne eikä terveydelle yleensäkään. Käyttäisitte edes miedompia savukkeita. Niihin kyllä tottuu. Maistakaahan vaihteeksi tätä minun merkkiäni.

Otin savukkeen, jonka vieras ystävällisesti hymyillen sytytti. Oikeastaan minun kai olisi pitänyt kieltäytyä. Mutta muukalaisen käytöksessä oli jotakin, joka ikään kuin pakotti suostumaan häneen.

— Teillä, ystäväni, on ollut hiukan vastoinkäymistä, jos sallitte, puhui omituinen vieras. — Olette perin tyytymätön olosuhteisiinne. Vai olenko väärässä?

Mykkänä hämmästyksestä katselin muukalaista, joka näytti olevan ilmetty ajatustenlukija.

— Teillä ei toden totta ole ollut menestystä viime aikoina, jatkoi vieras, odottamatta vastausta. — Ja nyt kiroatte ihmisiä, jotka vain nöyryyttävät teitä, mutta eivät tahdo auttaa.

Olin tyrmistynyt.

— Mutta . . . kuinka tämä on mahdollista, änkytin.

— Kuinka te, aivan tuntematon, voitte arvata . . .

— Arvata, hymyili vieras.

— Niin, arvata, että minulla on joitakin huolia ja että niitä juuri ajattelin?

— Hämmästyttääkö se teitä?

— Enemmänkin.

— Mutta entäpä, jos minä en arvaakaan? Jospa minä *tiedän*. — Tämän sanottuaan tuntematon hymyili niin vakuuttavasti, ikään kuin olisi ainoastaan todennut maailman yksinkertaisimman ja luonnollisimman asian.

Käsitin vaistomaisesti, että tuo kummallinen muukalainen oli puhunut totta. Hän tosiaankin *tiesi*, mitä äskettäin olin ajatellut. Siitä ei ollut epäilystäkään. En edes yrittänyt pyytää mitään selityksiä, vaan jäin sanatonna tuijottamaan pöytätoveriani — ajatustenlukijaa.

— Mutta taloudellisista vaikeuksista päästään rahalla eikä millään muulla, jatkoi hän kotvan kuluttua, kun en vastannut lainkaan. — Eikö asia juuri täsmälleen niin ole, nuori mies? Paha on pahalla parannettu, niin sanoakseni. Te tarvitsette siis rahaa, eikö niin?

— Niin, totta totisesti.

— Ja antaisitte sielunne autuuden kohtuullisesta määrästä selvää rahaa?

Ponnahtin pystyyn kuin käärmeen pistämänä. Tartuin päähäni käsilläni ja katselin kauhun lamauttamana pöytätoveriani. Olinko tullut hulluksi vai oliko tuo toinen hullu? Mitä hän olikaan sanonut? »Antaisitte sielunne autuuden kohtuullisesta määrästä selvää rahaa.» Olinko kuullut oikein vai hourailinko? Eivätkö nuo sanat olleet kuin selvä ja sananmukainen toisto minun äskeisistä epätoivoisista ajatuksistani? Kenenkä kanssa olinkaan joutunut tekemisiin.

— Hyvä herra, huudahdin huohottaen käheällä äänellä ja nojasin raskaasti pöydän reunaan. — Hyvä herra, mitä te sanoittekaan?

— Rauhoittukaa ystäväni, rauhoittukaa, vastasi muukalainen omituisesti hymyillen ja viittasi levollisesti kädellään tuoliini. — Istukaamme kaikessa rauhassa, pyydän, ja keskustelkaamme.

Vaivuin istuimelleni ja tuijotin suoraan eteeni vieraani kasvoja vältellen. Tunsin olevani turtunut niin ruumiillisesti kuin henkisesti.

— Kuinka paljon tarvitsette?

Hiljaisuuden oli katkaissut vieraani. Säpsähdin tä-

tä odottamatonta ja outoa kysymystä.

— Kuinka paljon tarvitsette? toisti kummallinen vieraani uudelleen, katsellen minua kysyvästi läpi-tunkevilla silmillään.

— En käsitä kysymystänne, sopersin minä.

— Sehän on varsin yksinkertainen. Kuinka paljon käteisiä varoja arvelette tarvitsevanne, jotta pääsette lopullisesti eroon noista kiusaavista rahahuolista?

— Velkani ovat valitettavasti verraten suuret, vastasin epäröiden. — Tarkoitan — vaatimattomiin mahdollisuuksiini verrattuina.

— Siiskö suunnilleen kaksikymmentäviisituhatta? auttoi minua vieraani kehoittavasti hymyillen. — Pikemmin hiukan alle kuin ylitse, eikö niin, nuori ystäväni?

— Niin ovat, myönsin hämmästyen tuon oudon miehen kaikkitietäväisyyttä. — Ne ovat tosiaankin lähes kaksikymmentäviisituhatta, siitä viisitoistatuhatta vanhoja lukuvelkoja.

— Jotka ovat joutuneet takaajien maksettaviksi, eikö niin? Ja nyt nämä takaajat ovat ryhtyneet teitä vastaan erityisiin eikä aivan miellyttäviin toimenpiteisiin.

— Niin ovat, myönsin alakuloisena.

— Entä asuntoemäntänne saaminen?

— Se on kylläkin kiusallisin kaikista, vastasin ja katselin vaivautuneena eteeni.

— Hän on leski, jolla on paljon huolta lapsilau-  
mastaan, mutta vähän tuloja vaatimattomasta täy-  
sihoitolastaan, jatkoi vieraani surumielisesti hymyil-  
len. Häntä ilmeisesti säälisti asuntoemäntäni.

— Niin, hän tarvitsisi tosiaankin kipeästi rahansa,  
myönsin allapäin ja loin aran syrjäsilmyksen muu-  
kalaiseen, jolla näytti olevan hyvä ja sääliväinen sy-  
dän. Tunsin olevani sekä häpeissäni että nöyryytetty.

— Hän ei kerta kaikkiaan voi odottaa, sillä hän on  
köyhä, hyvin köyhä, eikä täysihoitola muutoinkaan  
tahdo kannattaa, lisäsi kiusaajani säälimättömästi.

Mitäpä olisinkaan voinut vastata, sillä vieras pu-  
hui silkkaa totta. Olin sanomattoman onneton tuon  
kunnon emäntäni vuoksi, joka aina oli ollut niin hy-  
vä ja ystävällinen minulle.

— No niin, nuori ystäväni, jatkoi muukalainen  
hetken kuluttua kevyesti naurahtaen. — Te olette  
vielä nuori, ja hymyilevä elämä on edessänne. Teil-  
lä on mahdollisuuksia, teillä on tulevaisuutta. Eikä

teidän kannata vaivaisesta kahdestakymmenestäviidestä tuhannesta antaa sielunne autuutta.

— Eipä tietenkään, myönsin yrittäen väkinäisesti naurahtaa.

— Mutta — miljoonasta jo kannattaisi, vai kuinka, jatkoi vieraani katsellen minua samalla omituisen tutkivasti. Tuo katse näytti tiukkaavan vastausta.

Minua puistatti äkisti. Kylmät väreet karmivat selkäpiitäni. Minut valtasi taas uudelleen tuo taannoinen hätäytynyt tunne. Oli kuin jokin tuntematon vaara olisi väijyskellyt läheisyydessä. Yritin koota ajatukseni ja terästää herpautuneen tahtoni, mutta se ei onnistunut. Niitä hallitsi jokin vieras voima ja kahlitsi ne. Olin vaiti.

— Tarkoitan miljoonasta dollarista, jatkoi omituinen vieraani katsellen minua kiinteästi ja herkeämättömästi noilla tummilla, läpitunkevilla silmillään. — Miljoonasta dollarista jo kannattaisi, mutta tuskinpa miljoonasta pienestä markastanne?

— Miljoonasta dollarista? . . . Mitä sanoittekaan . . .

Yht'äkkinen tulialto syöksähti päähäni ja sydämeeni. Kuulin puhuvani katkonaisia lauseita, mutta en tuntenut ääntäni. Läähätin ja sopersin. Huomasin

nousseeni seisomaan. Sitten tuijotin vierasta silmiin.

Äkkiä lysähdin tuolilleni.

— Antaisitteko siis sielunne autuuden miljoonasta dollarista, puhui vieraani kuin vain todetakseen saaneensa myöntävän vastauksen. Minusta tuntui siltä, kuin nuo sanat olisivat harvaksen ja yksitellen raskaasti tipahdelleet jostakin korkeuksista.

Katselin äänetönnä hetkisen muukalaisen kasvoja. Niitten piirteet tuntuivat minusta niin ihmeen tultailta, mutta samalla kuitenkin vierailta. Hän ei enää silmäillyt minua, vaan tuijotti mielteliään näköisenä kattoa ja puhalteli ilmaan taidokkaita savurenkaita. Mietin itsekseni hänen äskeisiä sanojaan ja ihmettelin samalla, olinko minä niihin todella vastannut.

— Leikki sikseen, ystäväiseni, leikki sikseen. Jättäkäämme tämä typerä loruileminen sielunne autuudesta, jota te ette suinkaan myisi. Mutta se ei ole tarpeellistakaan.

Äänettömyyden oli katkaissut muukalainen, joka katsahti minua samalla leppoisasti hymyillen. Nuo silmätkään eivät vaikuttaneet enää niin läpitunkevilta kuin äsken. Ihmettelin tätä äkkiarvaamaton- ta käännettä. Tunsin siitä eräänlaista hiljaista mie-

lihyvää, joka lähenteli kiitollisuutta, ja tuntui siltä, kuin olisin vapautunut jostakin ilkeästä painajaisesta. Hengähdin helpotuksesta.

— Teidän ei suinkaan tarvitse käydä kauppaa sellaisesta, josta ette halua luopua ja jonka arvoa sitä paitsi on mahdotonta määritellä, sillä. . .

— Sillä, jatkoin minä konemaisesti, koska halusin vieraan täydentävän katkenneen ajatuksensa.

— Sillä teillä on olemassa muutakin, mitä voitte myydä ja jonka arvo on mitattavissa kullassa.

— Mitä tarkoitatte? kysyin kiihkeästi.

— Tarkoitan ruumistanne, vastasi muukalainen yllättävästi. — *Ruumistanne*, jonka voitte myydä tuosta sanotusta summasta.

— Nyt en totisesti ymmärrä.

— Voitte myydä ruumiinne, sanoi vieras kylmästi.

— Mitä hyötyä minulla olisi miljoonasta dollarista, jos menettäisin henkeni?

— Voitte myydä ruumiinne ja kuitenkin säilyttää henkenne.

— Tarkoitatteko siis ruumiin myymistä elävänä joihinkin kokeilutarkoituksiin?

— Suunnilleen. Tai sanokaamme tarkemmin: tie-

teellisiin tarkoituksiin, ei nimenomaan lääketieteellisiin. Eikä siitä aiheudu ylivoimaisia ruumiillisia tai sielullisia kärsimyksiä. Vain olotilanne muuttuu... jonkin verran.

Tuijotin muukalaiseen, ja minun on myönnettävä tunteneeni nyt kiihtyvää uteliaisuutta.

— Mutta mistä on siis kysymys?

— Jos tunnette mielenkiintoa asiaan, saatte vastauksen vielä tänä iltana, lausui vieraani ojentaen käyntikorttinsa. Siihen oli merkitty myös kaupungin hienoimman hotellin nimi.

Pistin nimikortin konemaisesti taskuuni. En vastannut myöntävästi enkä kieltävästi, vaan jäin äänetönnä mietteisiini. Vieraskin oli vaiti.

Seuraavana päivänä jo varhain aamulla maksoin asuntovelkani. Kunnon emäntäni silmäkulmasta vierähti kyynel. Nöyryyttävä häpeäntunne täytti mieleäni, sillä tiesin, että hän olisi tarvinnut saatavansa jo paljon aikaisemmin.

Vähän myöhemmin kävin takaajieni asianajajan toimistossa. Tämän tarmokkaasta ja päättäväisestä olemuksesta havaitsin, että hän oli käsittänyt väärin käyntini tarkoituksen. Hänen silmistään saattoi lu-

kea peräytymättömän kiellon. Kun esitin asiani, hän oli saada halvauksen. Suoritin toimeni lyhyesti ja täsmällisesti. Lunastin velkakirjani ja maksoin vaaditut kustannukset ja palkkiot.

Hiukan myöhemmin ohjasin askeleni passitoimistoon, josta sain esteettömyystodistuksen, sekä sieltä laivatoimistoon. Palatessani minulla oli taskussa ensimmäisen luokan pilette Stettiniin.

Päivän mittaan makselin vielä muutkin sekalaiset velkani, ja maksuvalmiuteni herätti kaikissa ilmeistä hämmästyä.

Lopun iltapäivää käytin miellyttäviin tehtäviin. Täydensin nimittäin perusteellisesti puutteelliset asusteeni ja hankin itselleni hienot matkalaukut ja muut varusteet. Ja illan vietin ravintolan iloissa.

Kun seuraava aamu valkeni, oli pääni tosin hiukan raskas. Lompakko ei kuitenkaan ollut tyhjä. Minulla oli vielä riittävä matkakassa jäljellä.

Etukäteen saamani käsiraha oli kaikkeen riittänyt.

## II

Keväinen aurinko paistoi kirkkaasti pilvettömältä taivaalta, nurmikat viheriöivät, ja lehmukset olivat jo miltei täydessä lehdessään. Suurkaupunki ui ikään kuin veressä, valtaisessa punaisessa lippumessä, sillä vietettiin jotakin valtakunnallista juhlapäivää.

Koko aamupäivän olin kävellyt keskikaupungin vilkasliikkeisiä pääkatuja, katsellut vahtiparaatin ohimarssia Brandenburger Torilla, paistattanut välillä päivää Unter den Lindenin vuokratuoleilla ja taas uudelleen kävellyt ilman varsinaista päämäärää.

Mutta nyt olin pysähtynyt muutaman ylen hienon hotellirakennuksen edustalle, kuitenkin kunnioittavan matkan päähän itse pääovesta. Se oli Hotel Adlon, joka oli tämän kaupungin kalleimman maineessa. Katselin hiukan sekavin tuntein tuota hienoa rakennusta, kuten olin katsellut jo useana päivänä. Olin sitä tarkastellut joka taholta ja huolellisesti kuin mies, joka aikoo ostaa itselleen talon. Tunsin sen siis ulkoa päin verraten hyvin, mutta sisältä se oli minulle edel-

leenkin vieras. Ainakin toistaiseksi.

Sen portailla seisoj vakituisesti komea ilmestys, suoraryhtinen ja pitkä. Vaateparsa ja moni muukin yhtäläisyys toi heti mieleeni lapsena näkemäni kuvan, jonka oli sanottu esittävän maamarsalkkaa. Ylhäisen välinpitämättömänä hän silmäili eloisaa katu-kuvaa ja hulmuavaa lippumerta, kasvoillaan ikävystynyt ilme. Vain silloin, kun jokin loistoauto liukui hotellin pääoven edustalle, maamarsalkka sai olemukseensa eloa. Uskomattoman epäarvokkaasti hän riensi ottamaan vastaan hienoja vieraita, syvään kumarrellen ja kasvoilla kunnioittava, imelä hymy.

Mutta kun tulijat oli saatettu sisään, niin maamarsalkka ilmaantui jälleen näkyviin. Hän asettautui entiselle paikalleen pääkäytävän portaikolle ja otti jälleen kasvoilleen tuon ylhäisen, ikävystyneen ilmeensä. Ilmeisesti se ei tuottanut hänelle suuriakaan ponnistuksia.

Sen viikon aikana, minkä olin Berliinissä oleskellut, olin kierrellyt tätä jättiläiskaupunkia ristiin rastiin. Mutta ikään kuin vaistomaisesti kulkeuduin yhä uudestaan Hotel Adlonin läheisyyteen. Huomasin seisovani sitä vastapäätä ja katselevani sen portailla sei-

sovaa komeata ilmestystä.

Kuitenkin myönnän, että minua ei vetänyt tähän paikkaan tuo maamarsalkan tamineissa oleva ilmes-  
tys, joskin häntä hiljaisuudessa ihastelin, vaan jokin  
muu. Tämä muu oli minun oma tietoisuuteni, että it-  
sekin kohdakkoin muuttaisin tuohon hienoon hotel-  
liin.

Tuon tärkeän muuton olisi oikeastaan pitänyt ta-  
pahtua jo paljon aikaisemmin. Tarkoitus oli ollut, että  
heti Berliiniin saavuttuani olisin asettunut Adloniin,  
koska juuri se oli asunnokseni määrätty.

Mutta minäpä en sopimusta ollut täyttänyt, vaan  
olin valinnut asunnokseni erään pienen ja vaatimat-  
toman hotellin, samaisen, jossa kerran aikaisemmin  
kauttakulkumatkallani olin päivän asunut. Olin sil-  
loin ollut »opintomatalla», päämääränäni Dresden,  
ja Berliinissä olin viipynyt vain päivän. — Tämä pieni  
hotelli sijaitsi Mittelstrassella, jonka varrella oli tusi-  
noittain samankaltaisia. Ei siis kaukana hienosta Ad-  
lonista ja vain kivenheiton päässä »maailman keski-  
pisteestä», Unter den Lindenin ja Friedrichsstrassen  
risteyksestä. Juuri tämän risteyksen seuduilla olivat  
myös Berliinin halvimmat huvitteluvälineet eli vii-

den Pfennigin vuokratuolit.

Mutta hetki lähestyi, jolloin minun olisi hylättävä kodikas pikku hotellini, maksettava laskuni, tilattava taksi ja muutettava kamppeineni hienoon Adloniin. Sen portailla seisoskeleva maamarsalkka olisi minullekin esittävä tuon kohteliaan kumarruksensa ja myös minun tähteni vaihtava ylhäisen, kyllästyneen ilmeensä imeläksi hymyksi.

Mitäpä muuta olisinkaan saattanut toivoa?

Mutta — kuinka rajattomasti minä rakastinkaan vapauttani nyt, kun sen kohdakkoin tiesin menettäväni! Menettäväni siitä hetkestä alkaen, jona tuo ko-meaa maamarsalkka olisi esittänyt minulle kumarruksensa ja minä astunut Adlonin pääovesta sen ylellisesti sisustettuun aulaan!

Kun kolmannen päivän iltapuolella pistäydyin hotellissani ja olin jo miltei unohtanut muuttohankkeeni, oli minulle varattu yllätys. Nukkavieruun virkattakkiin pukeutunut ovenvartija ojensi minulle avaimeni ohessa kirjeen. Se oli tuotu hotelliin paria tuntia aikaisemmin.

Hämmästyin tavattomasti. Kenenkään tuttavani tai yleensä muunkaan ihmisen koko maailmassa ei

mielestäni pitänyt tietää osoitettani. Myös kunnon ovenvartija, joka tavallisissa oloissa yleensä esiintyi paitahihhasillaan, vaikutti jonkin verran järkyt-tyneeltä. Ei kuitenkaan samasta syystä kuin minä, vaan luullakseni sen tosidekan hämmästyttämänä, että kirjekuorta korosti Hotel Adlonin ylväs leima. Arvon oli kohonnut hänen silmissään.

Riensi huoneeseeni katonrajaan ja heittäydyin rentonaan natisemaan, viime vuosisadalta peräisin olevaan nojatuoliin. Hiukan vapisevin käsin avasin kuoren. Se sisälsi seuraavan kirjeen:

*Kunnioitettava herra.*

*Vaikkakaan en hyväksy hotellinvalintanne, en aikaisemmin ole tahtonut keskeyttää oleskeluanne siel-  
lä enkä myöskään Teille huomauttaa velvollisuuksis-  
tanne, jotka Teitä odottavat. En ole katsonut olevan  
aihetta sellaiseen, koska tiedottajani raportit Teistä  
ovat olleet kauttaaltaan suotuisia. — Olette omalla  
ja muutoin aivan oikealla tavalla tutustunut kaunii-  
seen kaupunkiimme ja sen huomionarvoisiin nähtä-  
vyyksiin. Annan täyden arvon maullenne.*

*Mutta aikaa on jo riittävästi kulunut. Sen vuoksi kehoitan Teitä viipymättä hyväntahtoisesti vaihtamaan nykyisen hotellinne siihen, joka Teitä varten on määrittänyt ja jossa huoneenne on saapumistanne odottanut jo kymmenen päivää.*

*Sitä paitsi tahdon Teille mitä kohteliaimmin huomauttaa, että kaunis kaupunkimme kykenee vielä viikoiksi tarjoamaan Teille pätevien oppaitten ohjailemana yltäkylläisesti nähtävyyksiä ja hienostuneita nautintoja.*

*Myös on jo aika esittää Teidät uusille ystävillenne, jotka odottavat Teitä. Valmennuksenne alkamiseen on niin ikään aikoinaan kiinnitettävä huomiota.*

Päätin toteuttaa tuon välttämättömän muuttoni seuraavan päivän aamuna.

Vielä yhden yön tahdoin rauhassa nukkua pienen hotellini narisevassa sängyssä. Mutta sen yön minä nukuin erinomaisen levottomasti. En suinkaan narisevan sängyn ja kovien tyynyjen häiritsemänä, vaan minua odottavien »velvollisuuksien» vuoksi. Kun vihdoin aamuyöstä vaivuin uneen, minä uneksin »valmennuksesta» ja »hienostuneista nautinnoista pätevien oppaitten ohjailemana».

### III

Elin ja oleilin uudessa ympäristössäni vasta ensimmäistä kuukautta. Mutta olin mukautunut siihen jo niin perusteellisesti, että olisi voinut luulla minun koko pienen elämäni oleilleen juuri tämänkaltaisesa ilmapiirissä ja asustaneen pääasiallisimmin juuri Adlonin kaltaisissa loistohotelleissa.

Minua ei täällä enää mikään oudostuttanut, ei mikään hämmästyttänyt, ei mikään yllättänyt. Ei edes huonelaskuni, joka kuitenkin oli kokonaista seitsemäntoista saksanmarkkaa vuorokaudelta. — Kodikas pikku hotellini Mittelstrassen varrella oli tyytynyt vain viidenteen osaan tästä. Mutta niinpä minulla ei siellä ollutkaan käytettävänäni tällaista kaksiota, ei kaakeliseinäistä kylpyhuonetta eikä muitakaan loistohotellien vähimpiä mukavuuksia.

Tuo hotellini portailla seisoskeleva ilmestys ei myöskään enää ollut minulle mikään suurherra, vaan aivan tavallinen ihminen. Tosin suoraryhtinen ja isokokoinen, sillä hän täytti sananmukaisesti runsain mitoin ammattinsa vaatimukset.

Niin, olin tuskattomasti sopeutunut uuteen ympäristööni ja uusiin, outoihin elintapoihini, jotka niin suuresti poikkesivat kaikesta siitä, mihin yleensä olin tottunut. Olin edistynyt asteittain, mutta en suinkaan hitaasti. Osasin moitteettomasti käyttäytyä ja aterioida Adlonin upeassa ravintolassa. Tunsin myös joukon kaupungin hienoimpia illastamispaikkoja ja »mondeeneja» tanssiravintoloita. Kutakin tilaisuutta varten osasin pukeutua oikeaan asuun, esiintyä oikeaan tahtiin ja ottaa osaa keskusteluun oikealla tavalla.

Olin suunnilleen täydellinen herrasmies.

Niihin aikoihin, jolloin vielä asuin pikku hotellisani Mittelstrassen varrella, kävin syömässä halvoissa ruokapaikoissa. Pöydällä oli tutunomainen lista saksankielisine nimityksineen — Tagesgerichte. Valitsin siitä jotain mieleistäni. Ehkäpä rehellisen Eisbeinin, koska se oli hyvä, halpa ja suuri, tai jonkin muun annoksen, jonka koko oli oikeassa suhteessa sen hintaan.

Nykyään en enää käynyt syömässä. Minä aterioin.

Niiden ravintoloiden pöydillä, joissa nyt nautin aamiaiseni ja päivälliseni, ei ollut ruokalistoja, vaan minulle ojennettiin kohteliaasti *menu*. Hymyillen pys-

tyin siitä valitsemaan juuri oikeat mieliruokani — vaikka en osannutkaan montakaan sanaa ranskaa. Tai tilaisuudesta riippuen osasin myös oikealla tavalla rypistää kulmiani ja valittaa, ettei menu sinä päivänä sattunut sisältämään mitään mielenkiintoista.

Kuten sanoin, minä en enää käynyt syömässä, vaan minä aterioin. Noilla käsitteillä on tavattoman suuri ero.

Alkuperäinen matkakassani oli aikoja sitten huvennut. Se riitti minulle aivan erinomaisesti niin kauan, kun vielä asuin vaatimattomissa oloissa ja hovitelin vain kohtuullisesti ja ylipäättään halvasti.

Mutta nykyinen elintapani vaati runsaasti rahoja. Niitä sain uusilta ystäviltäni, joille nähdäkseni en ollut tuottanut pettymyksiä.

Rahoja en kuitenkaan saanut lahjaksi, sillä kaikki otettaisiin aikoinaan huomioon lopputilityksessä. Elin siis tosiasiallisesti omilla rahoillani, enkä suinkaan toisten kustannuksella. Tämä tietoisuus tuotti minulle nautintoa.

Toisaalta en myöskään elänyt yli varojeni, sillä nostamani ennakot eivät todellakaan olleet kuin vähäinen murto-osa siitä kokonaismäärästä, mikä mi-

nulle aikoinaan lopullisesti tulisi kuulumaan. Tämä tietoisuus tuotti minulle vieläkin suurempaa nautintoa.

Sitä paitsi en ollut muuttanut Adloniin omasta vapaasta tahdostani, vaan ystävieni nimenomaisesta vaatimuksesta. He näet tahtoivat tutustua minuun, ulkonaiseen olemukseeni, aineellisiin avuihini ja mahdollisiin puutteellisuuksiini sekä elintapoihini yleensäkin sellaisessa ympäristössä, johon he itse olivat tottuneet. Kohtuullinen vaatimus, sillä olihan heillä minuun nähden määrätty oikeutensa.

Kuinka siis olisinkaan voinut vaatia, että he minun vuokseni olisivat muuttaneet asumaan hotellini Mittelstrassella, käyneet syömässä kanssani ruokaloissa, joissa oikea menu ja muu ateriakulttuuri olivat tuntemattomia hienouksia, tai ehkäpä peräti automaateissa, joissa annokset hotkaistaan seisovalla jalalla? Ja olisiko heidän ehkä pitänyt päättää päivän askartelut jossakin halvassa ja hämäräperäisessä huvittelupaikassa ja lopuksi vaihtaa illastaminen valikoitujen viinien kera olutlasilliseen ja pariin makaraan?

Tällainen vaatimus tai vaikkapa vain pelkkä toi-

vomuskin olisi tosiaankin ollut naurettava. Eikä ainoastaan naurettava, vaan lisäksi myöskin tarpeeton. Omasta puolestani en enää lainkaan katunut muuttoani tänne. Päinvastoin viihdyin aivan erinomaisesti uudessa ympäristössäni, jossa olin niin paljon oppinut ja jossa minulta ei mitään puuttunut.

Ehkäpä sentään joskus hiljaisuudessa muistelin noita vaaleanpunaisia Eisbeinejä, ruskeankiiltäviä paistinmakkaroita tai Unter den Lindenin vuokratuoleja, joilla samaan maksuun sai rauhassa lojua kokonaisen tunnin . . .

Aina siitä lähtien, jona muutin Adloniin asumaan, kävin miltei joka päivä eräässä kaunistyyllisessä yksityistalossa, jonka päätyä rehevät barokkiveistokset koristivat. Se sijaitsi ylhäisen, vaikkakin jäykänlaisen Wilhelmstrassen varrella.

Liikehuoneistoja ja mainoskilpiä ei yleensäkään ole runsaasti Wilhelmstrassen taloissa, mutta tässä hienossa rakennuksessa ei niitä ollut lainkaan. Rasakas tamminen pääovi oli taiteellisin pronssipakotuksin koristeltu ja portaat olivat marmoria. Kun astuin toiseen kerrokseen, olinkin jo määräni päässä. Perillä viivyin kerrallaan tunnin tai pari, mutta joskus kau-

emminkin. Käyntini tapahtuivat aina kulloinkin etukäteen sovittuina aikoina, joita ei saanut laiminlyödä.

Paikka eli laitos, jossa kävin, oli verraten omalaatuinen, sillä siellä minua valmennettiin tulevaa kutsumustani varten. Itse olisin kutsunut minuun kohdistunutta käsittelyä kylläkin retušoinniksi. Sillä sitä se juuri oli, eikä mitään muuta.

Milloinkaan en ollut kuvitellut olevani mikään Adonis, mutta kuitenkin olin olettanut, että ulkomuotoni on kutakuinkin virheetön. Olematta omahyväinen voisin lisätä, että monet kotimaassani olivat pitäneet minun ulkonaista olemustani jopa edullisena.

Mutta mikään ei ole niin relatiivista kuin käsitys virheettömästä ulkomuodosta. Tiedän sen nyt, enkä voi kyllin ihmetellä entistä naiivia lapsenuskoani.

Sillä totisesti minussa oli paljon retušoitavaa.

Useiden viikkojen aikana läpikävin perusteellisen ehentelykuurin. Se käsitti sarjan näppäriä kirurgisia käsittelyjä, salaperäistä säteilyttämistä, fysikaalista terapiaa, diatermiaa, monenkaltaista hierontaa ynnä lukemattomia muita käsittelyjä, joitten nimiäkään en tunne.

Kun valmennuskuurin jälkeen katselin peiliku-

vaani, en voinut olla hymyilemättä. Ja liikeystäväni olivat tyytyväisiä, hyvin tyytyväisiä.

Valmistauduimme parhaillaan matkalle, uudet ystäväni ja minä. Tuollaiselle hienommanpuoleiselle mannermaiselle kiertomatkalle, joista ajanvieteromaaneissa kerrotaan. Ohjelma oli huolellisesti suunniteltu, mutta kuitenkin siten, ettei se meitä liiaksi sitoisi. Kiertomatkamme tulisi käsittämään Euroopan kuuluisimmat kylpylät, hienoston suosimat huvittelu- ja virkistyspaikat ynnä muut sellaiset. Suunnilleen kuukauden viipyisimme matkallamme, niin oli tarkoitus, mutta sitten palaisimme jälleen Berliiniin. Täällä päätettäisiin valmennukseni ja täällä odottaisi meitä varsinainen tehtävämme.

---

## IV

Istuimme kahden kesken, Madame ja minä, Café de Parisin avoimella terassilla, suuren kirjavan auringonvarjon katveessa. Se suojeli meitä tungettelevilta päivänsäteiltä, loi kasvoillemme värien yltäkyläisyyttä ja oli lisäksi perin koristeellinen.

Niin, Madame . . .

Kaukaisessa kotimaassaan häntä puhuteltiin seńoraksi, hänellä oli vielä kasvuiässä olevan seńoritan kasvot ja vartalo, mutta minulle hän oli Madame. Nimitin häntä alun alkaen mutkattomasti vain Madameksi; se oli mielestäni niin tyylikästä, miellyttävää ja vaivatonta. Sitä paitsi hän itse tuntui kernaasti hyväksyvän juuri tämän puhuttelumuodon.

Me odottelimme täällä Monsieurin saapumista. Monsieur oli tietenkin Madamen puoliso.

Upeat rakennukset, hoidetut nurmikot ja istutukset ja juhlallisesti tuulessa hiljalleen huojuvat palmut tarjosivat viihtyisyyttä silmillemme, ja pöydällämme oleva jäinen juoma virkistystä huulillemme, sillä päivä oli helteinen.

Mutta tämän kaiken ohessa olimme jo kotvan aikaa kaikessa hiljaisuudessa tarkastelleet muuatta vast'ikään saapunutta seuruetta. Se oli jostakin ilmentynyt hälisten areenalle, silmäillyt arvostellen terassia, sen hienoja vieraita ja valppaita palvelushenkiä, sekä lopuksi erinomaisen päättäväisesti kansoittanut kaikki vapaina olevat pöydät. Se nähtävästikin piti paikkaa sopivana itselleen ja seuraa arvoisenaan.

— Yankees! huudahti Madame matalalla äänellä ja katsahti minua kuin mahdolliset vastaväitteeni jo etukäteen torjuen. Samalla hänen kosteat, punaiset huulensa kaartuivat tuollaiseen epämääräiseen, arvoitukselliseen hymyyn, jonka saattoi tulkita miksikä hyvänsä. Yhtä hyvin kepeäksi ihastukseksi kuin hienoiseksi halveksunnaksi ja ylipäättään kaikeksi siltä väliltä. En edes ollut varma siitä, oliko tuo hymy ehkä tarkoitettu minulle vai mahdollisesti tuolle äskensaa-puneelle seurueelle.

— Yes! Jenkkejä maailmalla! myönsin.

Tulijoista olikin mahdotonta erehtyä. Sitä paitsi minä tiesin heistä enemmän kuin Madame, sillä olin jo aamulla nähnyt tuon samaisen seurueen sen astuessa maihin satamassa, jonne se oli saapunut val-

kealla huvipurrellaan. Aluksen kaunis siluetti piirtyi parhaillaan Välimeren häikäisevää sineä vasten.

Madamella ja minulla oli edessämme sherry cobbler. Aitoa kuivaa manzanillaa, ananasviipaleita ja murskattua jäätä, sekä lisäksi riittävästi olkipillejä kristallilasissa. Ihastuttava, virkistävä juoma!

Unohdin amerikkalaiset, ja koska Madame ei suvainnut keskustella kanssani, syvennyin jäiseen cobbleriini. Imin juomaani kuin janoinen kauris, joka on saapunut virvoittavalle lähteelle.

Mutta Madame, joka ei kiinnittänyt huomiotaan läsnäolooni, maisteli lasistaan vain sen verran kuin kyyhkynen vilppaana aamuhetkenä.

Hän näytti tänään olevan kaikessa pidättyväinen.

Pariisi lieenee ainoa kaupunki koko avarassa maailmassa, josta ei löydä Café de Parisia. Ainakaan en minä ole siellä sellaista tavannut.

Tämä Café de Paris, jonka terassilla parhaillaan istuin vaiteliaan Madamen seurassa kirjavan aurin gonvarjon katveessa imien cobbleriani niin, että olkipilli pihisi, oli Monte Carlon Café de Paris. Olimme viimeksi saapuneet Italian Rivieralta Ranskan Rivieralle ja asettuneet Monte Carloon vasta pari päivää

sitten. Mutta tarkoituksemme oli jo huomenna jälleen jatkaa matkaamme. Seuraava etappimme tulisi olemaan Le Touquet, tuo ylistetty, tarunomainen Le Touquet, seurapiirien Eldorado.

Sinne kiertomatkamme päättyisikin, minkä jälkeen palaisimme takaisin Berliiniin. Niin, takaisin Berliiniin, jossa varsinainen tehtäväni minua odotti. — Olin kuitenkin kernaimmin ajattelemta sitä. Vielä oli aikaa jäljellä toki muutamia päiviä ja tahdoin niistä nauttia.

Olin tänään ohimennen huomauttanut Madamelle matkamme pikaisesta päättymisestä. Hämmästykseni hän oli katkaissut puheen ja samalla vaikuttanut hermostuneelta. Ainakin minusta tuntui siltä.

Turhaan olin koettanut aprikoida itsekseni, aiheutuiko hänen nykyinen mielialansa ehkä siitä, että matka jo läheni loppuaan, vai kenties siitä, että se oli kestänyt jo liiankin kauan.

Madame oli tänään ei vain vaitelias, vaan hajamielinenkin, huomasin. Hänen pienet sormensa katkoivat parhaillaan ties kuinka monetta olkipillii, ja jäinen juoma oli kuitenkin vielä miltei koskematon.

Äkkiä huomasin Madamen katsahtavan minuun

kuin jotakin sanoakseen, ja siinä samassa kaukainen kotimaani oli minulta unohtunut. Kuvittelin jo mielessäni, että noissa tutkimattomissa silmissä asusti jokin erityinen ilme, jokin pyyntö tai ehkäpä sanaton kysymys, johon minun olisi ollut vastattava.

Mutta olin erehtynyt. Hänellä ei ollut mitään asiaa minulle. Päinvastoin hän näytti jälleen unohtaneen läsnäolonikin. Olin hänelle pelkkää ilmaa. Mikäli hän yleensä oli minuun äskettäin katsahtanut, se oli tapahtunut vain ohimennen, tarkoituksettomasti ja tuskin hän oli minua huomannutkaan.

Madame on oikukas, ajattelin. Hän on epäkoh-telias ja huonosti kasvatettu. Mutta siitä huolimatta tunsin kuitenkin vastoin tahtoani loukkautuneeni. Jos hän oli levoton Monsieurin pitkällisen viipymisen vuoksi ja sen tähden hajamielinen, hänen ei silti olisi tarvinnut osoittaa minulle mieltään tuolla tavoin.

Madamen silmät olivat soikeat ja aavistuksen ver-ran viistot. Niiden väriä oli vaikeata määritellä, sillä se vaihteli lakkaamatta. Useimmiten kai ne sittenkin olivat vihreät, lähinnä merenvihreät; mutta oli niissä muitakin vivahduksia.

Madame oli varmaankin vielä nuori, arvelin, mut-

ta tuskinpa sentään juuri niin nuori kuin miltä hänen tyttömäinen olemuksensa vaikutti. Ehkäpä hän oli suunnilleen minun ikäiseni. Mutta kuinka nuorelta ja miten kokemattomalta hän näytti! Olin varma siitä, että hänen ja Monsieurin ikäero oli vähintään kolmekymmentä vuotta — tai kenties neljäkymmentäkin.

Mutta mikähän oli syynä siihen, että tuo muutoin niin täsmällinen Monsieur nyt myöhästyi? Nyt hän oli myöhästynyt sovitusta kohtausajasta jo lähes tunnin verran.

Monsieur oli rikas, aivan tavattoman rikas. Hän ei millään tavalla kerskunut rikkauksillaan, mutta siitä huolimatta minä tiesin, että asia oli siten. Sitä paitsi hän ei nimenomaan salannutkaan, että hänellä liiketoimissaan aikoinaan oli ollut menestystä.

Hän oli omistanut, kertoi hän minulle, tuhatpäisiä karjalaumoja, ja olipa häntä noina aikoina joskus mainittu Argentiinan karjakuninkaaksikin. Myöhemmin hän oli amerikkalaisittain sanottuna »tehnyt hiukan rahaa» suurteurastamoilla. Sitten hän oli siirtynyt teräsmarkkinoille ja vihdoin rautatieosakkeisiin. Vasta joitakin vuosia sitten hän oli vetäytynyt syr-

jään aktiivisesta liiketoiminnasta ja nykyisin hoiteli vain sijoituksiaan, jotka tuottivat hyvin. Mutta vieläkin hän saattoi joskus hetkeksi heittäytyä pörssikeinottelun pyörteisiin, sillä hän oli pohjimmaltaan intohimoinen pelaaja.

Nuoruudestaan Monsieur ei yleensä minulle mitään kertonut, mutta arvelin hänen aloittaneen uransa pennittömänä. Ehkäpä hän alkuaan oli ollut vain vaatimaton gaucho, tuollainen argentiinalainen cowboy, joka oli kaitsenut toisten karjoja rannattomalla pampalla.

Mutta nämä olivat kuitenkin vain omia arvelujani ja ehkäpä vääriäkin, sillä Monsieur ei suinkaan vaikuttanut miltään entiseltä gaucholta eikä edes karjakauppiaaltakaan. Päinvastoin hän oli hieno mies ja ennen kaikkea moitteeton liiketuttava-matkatoveri, jos niin saan sanoa.

Kernaammin kuin itsestään Monsieur kertoi minulle Madamesta, josta hän näytti olevan ylpeä, ainakin omalla tavallaan.

Madame oli aikoinaan kuulunut, kertoi hän, Buenos Airesin oopperaan, jonka nouseva tähti oli ollut. Häntä oli odottanut loistava tulevaisuus, kulta ja kun-

nia, mutta hän oli kaiken tämän jättänyt — seurataksseen sydämensä kutsua.

Mitä laatua tämä sydämen kutsu oli ollut ja mitä se oli Madamelle kuiskannut, oli minulle jäänyt hiukan epäselväksi. Mutta myöhemmin käsitin, että Monsieur epäilemättäkin oli tarkoittanut Madamen ja hänen välistä avioliittoa. En kuitenkaan ole milloinkaan käsittänyt, miksi tämä kummankin osapuolen ikään nähden niin epätasainen avioliitto oikeastaan oli solmittu. Tietenkään en sitä liioin kysynyt. Monsieur puolestaan oli hienotunteinen luonne ja vaikeneni tahdikkaasti läheisistä asioista.

Tuttavuutemme alkuaikoina minulla oli ollut omat varmat mielipiteeni näiden kahden ihmisen avioliiton syistä. Olinpa jo miltei valmistautunut kuulemaan Madamen omaa selitystä sopivan hetken tullen. Odotin tuota liikuttavaa iänikuista tarinaa sairaasta äidistä, vararikon tehneestä isästä ja hätään joutuneesta pikkusiskosta, jotka kaikki ison siskon epäitsekäs uhrautuvaisuus oli pelastanut varmasta perikadosta.

Myöhemmin tiesin erehtyneeni, sillä paitsi sitä, että Madame ei yleensä puhunut Monsieurista mitään

tämän poissa ollessa, ymmärsin nykyisin liiankin hyvin, että olin yliarvioinut kykyni päästä Madamen luottamukseen. Tiesin, ettei hän minulle milloinkaan mitään selityksiä antaisi tässä kysymyksessä.

Viime aikoina olin ollut verraten paljon Madamen kanssa kahden kesken. Olimme pelanneet tennistä, golfia ja muita lajeja kahden, olimmepa tehneet moniaita retkeilyjäkin ilman Monsieurin seuraa.

Monsieurilla itsellään ei näyttänyt olevan mitään tätä kaikkea vastaan. Päinvastoin hän tarjoutui varta vasten järjestämään sopivia tilaisuuksia. Se oli minua ensimmältä tavattomasti ihmetyttänyt, kunnes Monsieur oli minulle selittänyt syyn outoon menettelyynsä. Hän toivoi näet, että Madame oppisi perusteellisesti tuntemaan minut — vastaista varten, tottuisi seurustelemaan minun kanssani myös kahden kesken, perehtyisi ominaisuuksiini, pelitapoihini ja muihin ominaisuuksiini. Ylipäätään Madame näyttikin viihtyvän seurassani, mutta en päässyt koskaan selville siitä, tapahtuiko se vain Monsieurin toivomuksesta.

Madame ja Monsieur olivat asuneet Euroopassa jo kolmisen vuotta. Luullakseni kaikessa salaisuus-

dessa Madame kaipasi kaukaista synnyinmaataan ja sen kaunista pääkaupunkia, tuota Etelän Pariisia. Monsieur sitä vastoin puolestaan näytti erinomaisesti viihtyvän Euroopassa, olletikin sen sydämessä, Saksassa, jossa aviopuolisot pääasiallisimmin asuivat.

Monsieur oli vihdoinkin saapunut ja istahtanut seuraamme. Hänkin tilasi itselleen sherry cobblerin, ja sitä odotellessaan hän esitti anteeksipyyntönsä viipymisestään. Hänellä oli ollut menestystä baccaratissa, aivan epäilyttävää menestystä, vakuutti hän ja katseli Madamea tyytyväisesti hymyillen.

Monsieur näytti olevan parhaalla tuulellaan. Hän tuhlaili runsaasti kohteliaisuuksiaan Madamelle. Väliin hän taas tarkasteli minua kuin keräilijä, joka on löytänyt harvinaisuuden ja tuntee siitä omistamisen iloa. Monsieur väitti olevansa oikeastaan ylpeä minun fyysillisestä olemuksestani ja urheilullisista saavutuksistani ja ennusti minulle menestystä Le Touquetin mainioilla golfkentillä.

## V

Usein, liiankin usein, minä sain aiheita ihmetellä, kuinka omituisen vähän olin lopultakaan oppinut tuntemaan Madamea näitten monien viikkojen aikana, joina olin ollut hänen jokapäiväisenä seuralaisenaan. Joskus, kun luulin päässeeni häntä lähestymään ja jo kuvittelin, että hän lopultakin oli minulle avannut todellisen itsensä, sain kipeästi tuntea pettymeeni. Jo seuraavassa hetkessä minulla oli riittävästi syitä epäillä, tunsinko häntä ylipäätään lainkaan. Madamen sielu oli ja pysyi minulle suljettuna, tutkimattomana ja ennen kaikkea salaperäisen kaksinaisena. Uskon, ettei taitavinkaan psykoanalyttikko olisi voinut minua auttaa sitä ymmärtämään. Hän oli täynnä yllätyksiä ja äkkikäänteitä. Sekä salaista iloa ja mielihyvää tuottavia että myöskin mielen apeutta ja katkeria pettymyksiä aiheuttavia. Valitettavasti etupäässä juuri jälkimmäisiä.

Aavistin vaeltavani epätietoisuuden sokkeloisesa labyrintissa. Mikään armahtava Ariadne ei ojentanut oppaakseni punaista lankakerää, joka olisi oh-

jannut minut oikealle tielle. Tiesin avuttomana painuvani yhä syvemmälle tämän labyrintin pimentoihin; kun vaihdoin suuntaa umpimähkään, havaitsin yhä enemmän eksyväni. Enkä osaa kuvata sitä mielenapeutta, niin, jopa viiltävää tuskaa, jonka tämä huomio minussa synnytti.

Vielä eilen Madame oli ollut päivänpaisteinen, välitön ja luottavainen. Niin olin ainakin kuvitellut. Hänen viattomien päähänpistojensa täyttäminen oli tuottanut minulle nautintoa, ja hänen harmittomille oikuilleen uskoin itse taivaan enkeltenkin hymyilevän.

Olimme olleet kahden kesken koko päivän, sillä Monsieurilla oli ollut taaskin tuollainen tärkeä neuvottelu asiainhoitajansa kanssa — samaisen, jonka kanssa minäkin olin joutunut usein kosketuksiin. Aamusta saakka olimme Madamen kanssa samoilleet Berliiniä ikään kuin jotakin tuntematonta satumaa, jota milloinkaan ei opi läpikotaisin tuntemaan.

Olimme jo sopineet illasta, jonka viettäisimme Valtionoopperassa Lohengrinin esityksessä. Mutta sitten Madamen päähän oli pälkähtänyt, että ajaisimmekin taksilla Wannseelle.

Perillä vuokrasimme itsellemme tuollaisen sievän kahden hengen kanootin, joka oli varustettu pienellä purjeella ja pehmeillä pieluksilla. Järvi oli kuitenkin peilityyni, joten meidän oli tyydyttävä melomaan. Toisin sanoen: minä meloin ja yritin pitää kanoottia vakavasti tasapainossa samalla kuin Madame yritti haroa vastaan. Airoinaan hän käytti pieniä valkeita käsiään, joilla roiskutti vettä veltona roikkuvalle purjeelle ja minun kasvoilleni. Vesipisarat kiilsivät hänen paljailla käsivarsillaan kuin himmeät helmet.

Aikansa ilakoituaan Madame taivutti kosteat käsivartensa niskan taakse, nojautui pielukseensa ja alkoi hiljalleen hyräillä.

En ollut milloinkaan kuullut Madamen laulavan enkä edes hyräilevän. Lopetin melontani ja vaivuin kuuntelemaan Offenbachia.

Pienellä apupurjeella varustettu campingkanoottimme muuttui kuin taikauskusta koristeelliseksi, korkeakokkaiseksi gondoliksi. Minä itse olin romanttinen gondolieeri ja pielukseensa nojautuva Madame kaunis venetsiatar, joka hyräili Hoffmanin Satujen iki-ihanaa Barcarolea, tuota riuduttavaa lemmenlaulua. Hänen aavistuksen verran viistoihin, vihreihin

silmiinsä oli ilmestynyt omituinen raukea ilme, josta en niissä ollut milloinkaan aikaisemmin nähnyt.

Hyräily paisui vähitellen täyteläiseksi lauluksi. Kuinka ihanasti hän lauloikaan! Kuinka aidosti hän elävöitti sävelen ja sanat. Korvissani soi kuin hopeakellojen soitto, ja kaukaa kuulin enkelten kuoron hiljaisen säestyksen.

Olin vaipunut hurmiotilaan. Sieluni riemuitsi. Olin löytänyt oikean Madamen.

Kun palasimme rantaan, kuljin kuin unissani. Ajatuksissani pistin kanootinvuokraajan kouraan rahan, joka vastasi kymmenkertaisesti vuokrasummaa. Kun eukko pudisteli päätään ja valitti, ettei hänellä ollut vaihtaa, viittasin vain kädelläni. Vanhus töllisteli meitä hölmistyneenä poistuessamme.

Illastimme pienessä rantaravintolassa, jonka ränsytyneitä tiiliseiniä peitti tiheä muratti. Mustalaistrio soitteli haikeita säveliään, ja sen primas kävi pöydässämme soittamassa Madamelle.

Kaupunkiin palasimme verraten myöhään. Autossa Madame istui vaiteliaana. Kun Adlonin aulassa hyvästelimme, näyttivät Madamen silmät kosteilta. Kun

yritin häntä pidättää, hän kääntyi äkisti ympäri ja poistui yksinään huoneensa suuntaan. Minusta tuntui kuin hän mennessään olisi pyyhkinyt pienellä pitsinenäliinallaan jotain silmästään.

Tämä kaikki tapahtui eilen. Vasta eilen! vakuutin itselleni. Mutta tänään minä olin kohdannut kokonaan toisen Madamen. Viileän ja luoksepääsemättömän Madamen. Yrittäessäni keskustella hänen kanssaan luottavaisesti hän loi minuun silmäyksen, joka saattoi merkitä mitä hyvänsä, ja väitti hymyillen, että minä olin sentimentaalinen.

---

## VI

Istuin pehmeässä nahkanojatuolissa ja katselin tarkkaavaisesti Monsieuria, joka parhaillaan valmistautui ratkaisevaan tehtävään. Ei ollut vaikeata huomata, että hän oli mielenliikutuksen vallassa, sillä hänen punaista täytekyntää pitelevä kätensä vapisi.

Epäröivä ilme kasvoillaan hän silmäili vuoroin edessään pöydällä olevaa sinistä paperilappua, joka itse asiassa näytti niin perin vaatimattomalta olakseen huomion arvoinen, vuoroin taas asiainhoitajaansa, joka istui häntä vastapäätä. Tällä oli edessään musta salkku, jonka sisällyksen hän vast'ikään oli tyhjentänyt pöydälle; sitten hän oli lukenut meille asiakirjan harvukseen ja kuuluvalla äänellä.

Vihdoin Monsieurin harhaileva katse pysähtyi minuun. Hän katseli minua pitkään ja kuin jokaista piirrettäni erikseen tutkien. Epäröivä ilme näytti katoavan hänen kasvoiltaan, ja noille ohuille vähäverisille huulille ilmestyi jotakin, minkä tiesin tarkoittavan hymyilyä. Monsieur hymyili minulle.

Huolimatta tilanteen vakavuudesta ja eräänlaises-

ta ylevästä juhlallisuudesta, joka tuntui ikään kuin leijailevan yllämme, pidin myös minä puolestani velvollisuutenani hymyillä Monsieurille. Tiesin kuitenkin, että onnistuin siinä kutakuinkin huonosti, eikä myöskään yritykseni tavoitella rauhallista ilmettä saavuttanut sen parempaa menestystä. Sillä minäkin tunsin käsieni mielenliikutuksesta vapisevan, joskaan se ei johtunut samasta syystä kuin Monsieurilla.

Vielä kerran Monsieur vilkaisi asiainhoitajaansa, jolla kuitenkin ei tuntunut olevat mitään lisättävänä siihen, mitä jo oli esittänyt. Hän loi meihin kumpaankin asiallisen ja rauhallisen katseensa mustasankaisten lasiensa lävitse. Häntä ainakaan ei tilanteen juhlallinen vakavuus näyttänyt suurestikaan raskittavan.

Monsieur huokasi tuskin kuuluvasti, puristi päätävästi värittömät huulensa yhteen ja laski täytekyvän edessään olevalle siniselle paperiliuskalle. Mutta minä tiesin paremmin kuin hyvin, että syy tuohon huokaisuun ei suinkaan piillyt tuossa mitättömässä paperilappusessa, sillä sellaisia hän oli eläessään tottunut vaivattomasti allekirjoittamaan.

Tarkastelin tuota kirjoittavaa kättä jännittyneenä

ja sekavin tuntein. Kynä liukui paperin sileätä pintaa mielestäni etanan vauhdilla. Mieleeni muistui hidastettu filmi, sellainen, joka esittää sekunnin osissa tapahtuvat nopeimmatkin liikkeet minuutteja kestävinä, niin että havainnollisesti saattaa seurata näitten liikesarjojen eri vaihteita. Monsieurin nimikirjoitus syntyi silmissäni juuri tuollaisen hidastetun filmin tavoin. Ehdin sillä välillä ajatella suunnattoman paljon ja paljon tehdä huomioita. Tuon kirjoittavan käden sormet olivat laihat ja kellertävät, mutta niiden kynnet olivat huolellisesti kiilloitetut. Käden selkäpuoli oli suonikas ja ihokarvojen peittämä. Karvat olivat varmaankin aikoinaan olleet mustat ja kiiltävät, mutta nyt ne olivat harmaantuneet. Pikkusormessa oli suurella hohtokivellä varustettu oudonmuotoinen sormus. Se mahtoi olla arvokas, sillä Monsieur oli usein katsellut sitä ylpeänä, mutta minä puolestani en milloinkaan ollut siitä pitänyt. Tuo jalokivi tuntui minusta jollakin tavoin vastenmieliseltä, pahanenteiseltä. Sitä paitsi olin usein ihmetellyt, kuinka Monsieur, joka esiintyi ja pukeutui aina aistikkaasti, saattoi pitää tuollaista korua.

Monsieur katseli hetkisen hajamielisenä allekir-

joitustaan ja ojensi sitten paperin asiainhoitajalleen. Tämä tarkasteli sitä huolellisesti, teki papereihinsa jonkin merkinnän ja ojensi Monsieurin allekirjoittaman sinisen paperilappusen minulle.

Käteni vapisivat puristaessani sitä kiihkeästi sormissani. Olin kuin kuumeessa, ja korvani humisivat.

Miten mitättömältä tuo paperi näyttikään. Kuitenkin se oli miljoonan dollarin šekki! Selvä ja kiistaton maksumääräys. Minulle asetettu ja minun itseni vapaasti määrättävissä.

Tuijotin maksumääräystä huumautuneena. Miljoona dollaria tanssi silmissäni. Miljoona dollaria! Mitä se tiesikään? Rikkautta, huoletonta elämää, rakkautta, valtaa ja mainetta!

Tunsin kohoavani ylämaailmoihin. Liikuin korkeissa ilmapiireissä, kunnes Monsieurin asiainhoitajan kylmän virallinen ääni kutsui minut jälleen todellisuuteen. Hän alkoi nimittäin lukea meille jotakin paperia, joka näytti tiliotteelta.

Sellainen se olikin, sillä se sisälsi Monsieurin ja minun välisen lopputilityksen. Se ei ollut pitkä eikä liioin monimutkainen. Lopetettuaan asiainhoitaja ojensi minulle Monsieurin puolesta suljetun kirje-

kuoren. Aukaisin sen. Se sisälsi joukon saksalaisia seteleitä ja muutamia pikkurahoja. Ne olivat tiliotteen mukaisesti minun hyväkseni tuleva saldo.

Monsieur oli tapansa mukaan ollut, paitsi täsmällinen, myöskin suurpiirteinen. Lukuunottamatta miljoonaa dollaria, joka oli varsinainen kauppasumma, minun hyväkseni oli näet kirjattu tämän samaisen miljoonan tuottama korko. Korkoa oli laskettu kahden mukaan sadalta alkaen siitä päivästä, jona Stettinissä olin astunut Saksan kamaralle. Korkotuloista oli tiliotteessa vähennetty eri aikoina saamani ennakot, samoin myös matkarahani. Siitä huolimatta minulla oli jäljellä huomattava rahaerä itse pääoman, ehjän miljoonan dollarin lisäksi.

Monsieur oli niin ollen täyttänyt sitoumuksensa, ja lopullinen tilitys oli tehty. Jäljellä oli siis ainoastaan minun sitoumukseni, joka odotteli täyttymistään.

Allekirjoitin nopeasti ja epäilyksittä Monsieurin asiainhoitajan minulle ojentaman paperiarkin. Se sisälsi minun lopullisen sitoumukseni ruumiini luovutukseen kaikkineen, mitä sen yhteyteen kuului. Tämän sitoumukseni mukaisesti minä luovutin vakain tuumin ja omasta vapaasta tahdostani sen, mitä hän

minulta miljoonalla dollarilla oli ostanut.

Jäljellä oli vain asian käytännöllinen järjestely. Sen tuli tapahtua kahden päivän kuluessa allekirjotuspäivästä lukien.

Kauppatoimemme päättäjäisiksi Monsieur puristi kättäni. Se oli kylmä ja kostea.

Seuraavan yön nukuin erinomaisen huonosti. Kauan vääntelehdin vuoteellani ja kääntelin kuumiksi käyneitä pieluksia. Vasta aamuyöstä vaivuin uneen. En kuitenkaan rauhalliseen ja virkistävään, vaan tuskallisen levottomaan. Näin omituista unta.

Astelin Madamen kanssa Adlonin hienoja marmoriportaita. Saavuimme ulko-ovelle, samaiselle, jota maamarsalkka vartioitsi. Tuo komea ilmestys oli kuitenkin muuttunut köyryselkäiseksi eukoksi, joka surkeasti uikuttaen anoi almua. Madame avasi auliisti käsilaukkunsa ja ojensi eukolle sinisen paperilappusen. Kauan ja epäluuloisesti tämä tirkisteli tihruisilla silmillään paperia ja käänteli sitä käsissään. Se oli miljoonan dollarin šekki, sama, jonka minä olin saanut Monsieurilta. Hädissäni yritin siepata sen eukolta, mutta hämmästyttävän ketterästi tämä väisti otteeni. Kun yritin uudelleen, niin hän aukaisi ham-

paattoman suunsa ja nielaisi paperin. Nielaisi minun miljoona dollariani ja irvisteli pahansuovasti verestävillä ikenillään!

Kuljimme raunioituneen Berliinin autioita katuja ja saavuimme Spreen rannalle. Täällä odotteli meitä kumman muotoinen haaksi ja sen perätuhdolla seisova lautturi. Kädessään tällä oli jättiläismäinen mela. Kun katselin hänen kasvojaan, ne olivat mielestäni aivan tutut. Lautturi nyökkäsi päätään, ja me astuimme haahteen, joka heti lähti liikkeelle.

Spree oli pikimusta, eikä ainoatakaan asumusta ollut sen rannalla. Vesi löyhkäsi ilkeästi, ja kellerviiä usvia kiersi sen pinnalla. Haahtemme kiiti hirmuista vauhtia pitkin pikimustaa virtaa, mutta väreilyäkään ei näkynyt sen pinnalla.

Äkkiä huomasin aluksemme keinuvan Wannseelä, joka oli muuttunut helvetin tuliseksi järveksi. Tulenlieskat kohosivat korkealle kohti verenkarvaista taivasta, jota ne ahnaasti nuoleksivat.

Madame istui vierelläni ja nojasi päätään olkavarteeni. Hän yritti hyräillä Offenbachin Barcarolea, mutta hänen äänensä hukkui tulenlieskojen pauhuun.

Katselin hädissäni lautturia, joka äkkiä oli muuttunut Monsieuriksi. Vahingoniloinen ilme silmissään tämä osoitti sormellaan Madamea, joka väänteli valkoisia käsiään. Tulenlieskat nousivat yhä korkeammalle, kunnes ne lopulta peittivät koko taivaan.

Kun uudelleen katsahdin Madameen, näin hänen kohotettujen käsivarsiensa palavan ja hänen tuskasta vääristyneet kasvonsa olivat hirveät katsella. Silloin kohosi Monsieurin kurkusta ilmoille terävä pilkkanauru, joka hyyti veren suonissani.

Herätessäni painajaisunesta olin kauttaaltaan hien peitossa.

Lojuin sinä aamuna tavallista pitempään vuoteessa. Olin alakuloinen ja huonotuulinen. Mieleepi muistui freudistien väite, että unet juontuvat ihmisen toiveista ja tarpeista ja ilmentävät niitä. Ihmettelin itseseni, millaisia mahtoivatkaan minun tarpeeni ja toiveeni olla.

Päivän vietin yksinäisyydessä. Madamea en ollut nähnyt Wannseen-retkemme jälkeen. Hän oli seuraavana päivänä kadonnut. Matkustanut Pariisiin, oli Monsieur minulle selittänyt.

Madame oli siis matkustanut. Ihmettelin tätä äk-

kinäistä matkaa ja mahdollista syytä siihen. Minulle hän ei ollut viimeksi tavatessamme puhunut aikeistaan mitään. Olin miltei varma siitä, ettei hän silloin vielä mitään tiennytkään kohta huomenna tapahtuvasta matkastaan.

Monsieurilta en kuitenkaan mitään kysellyt Madamesta. Tunsin vaistomaisesti, että hän ei olisi tyydyttänyt uteliaisuuttani. Muutoin en Monsieuria nähnytkaan koko sinä päivänä, enkä häntä erityisesti kaihannutkaan. Tuntui niin rauhoittavalta viettää päivä omissa oloissaan.

Kuljeskelin päämäärättä kaduilla. Olin mietteissäni ja hajamielinen; muutamassa vilkkaassa risteyksessä olin jäädä raskaan kuormavaunun alle. Auton ohjaaja noitui, ja liikennepoliisi nuhteli minua ystävällisesti mutta päättäväisesti. Säikähdin kevytmielisyyttäni. Jäädä auton alle ja mahdollisesti kuolla miljoonan dollarin šekki taskussaan!

Miksikä Madame oikeastaan oli matkustanut? Miksi hän ei ollut maininnut minulle mitään matkastaan? Ajatus kiusasi minua itsepintaisesti.

Kävelin edelleen Unter den Lindeniä silmäillen sen vaurailta vaikuttavia pankkipalatseja ja mainos-

rikkaita matkatoimistoja. Kun käännyn Friedrichsstrasselle, jonka varrella jalokivikauppiaitten loistomyymälöitä upeili, muistui mieleeni Monsieurin oudonmuotoinen sormus ja sen hohtokivi. Täältä poikkesin vaistomaisesti muutamalle pienelle, vähäliikkeiselle kadulle. Se oli Mittelstrasse.

Huomasin seisovani vanhan, rakkaan pikkuhotellini edustalla. Nukkavieruun takkiin pukeutunut ovenvartija seisoj ovella. Hän oli varmaankin vast'ikään vapautunut Hausdienerin tehtävästä, sillä hänellä oli vielä sininen esiliinansa edessään. Minut nähtyään hän ystävällisesti nyökäytti ja ryhtyi riisumaan esiliinansa.

Katselin kaihoten entisen huoneeni ikkunaa korkealla katonrajassa. Tunsin äkkiä vastustamatonta halua muuttaa jälleen tuohon kodikkaaseen pikkuhotelliin. Kaipasin sen hiukan tunkkautunutta ilmaa ja käytäviin tunkeutuvaa ruoan hajua.

Kävelin edelleen samaa katua ja saavuin pienen olutravintolan edustalle, ravintolan, jossa ennen olin useasti käynyt nälkäni tyydyttämässä. Pysähdyin ja silmäilin sen ovenpieleen mustalle taululle liidulla kirjoitettua ruokalistaa. Kuinka naurettavan halpoja

nuo hinnat olivatkaan! Samassa kuitenkin muistin, että joskus olin valittanut niiden kalleutta.

En voinut voittaa kiusaustani, vaan astuin sisälle. Hymyilin vanhalle tutulle Oberille, joka iloisesti yllättyneenä nosti kätensä tervehdykseen ja puhkesi vilkkaaseen puhetulvaan.

Tilasin annokseni. Se oli valtaisa Eisbein runsaine perunasalaatteineen. Siinä oli ruokaa minun nykyiselle minälleni kokonaiseksi viikoksi.

Pöytä oli maalaamaton ja hohtavan valkoinen. Kärpäset surisivat niin kodikkaasti ja vanha nainen tiskin takana kutoi harmaata sukkaa. Hymyilin uudelleen vanhalle Oberille, joka ontumisestaan huolimatta liikkui ketterästi kuin kärppä näiden muutamien pöytien välissä ja huitaisi ruokaliinallaan milloin murusen tuolta, milloin kärpäsen täältä.

Kävin päättäväisesti kiinni Eisbeiniini ja riittävää urhoollisuutta osoittaen tulin sen kanssa toimeen erinomaisesti. Vielä ylimääräinen lasi olutta ja kaiken kruunuksi kupillinen Bohnenkaffeeta. Se oli epäilemättä valmistettu poltetuista maltaista ja sikurista, mutta siitä huolimatta sitä ei ollut suinkaan vaikeata niellä.

Poistuessani olin kylläinen, mutta siitä huolimatta alakuloinen. Kuljin vielä kerran tutun pikkuhotellin ohitse ja loin jäähyväissilmäyksen katonrajassa olevaan akkunaan. Huokasin.

Kun kuljin Bahnhof Friedrichsstrassen siltakaaren alitse, jyrisi juna ylläni. Se toi mieleeni Madamen ja Pariisin. Alakuloisuuteni lisääntyi.

Miksikä Madame oli matkustanut juuri nyt? Oliko hän ollut etukäteen selvillä siitä, että näiden päivien tapahtumat kiirehtivät kohti loppuaan? Tunsiko hän sen asiakirjan sisällön, jonka eilen olin allekirjoittanut? Tiesikö, että oli enää vain tuntien asia. . .

Mieleni täytti hurja päähänpisto. Ajaisinko taksilla Tempelhofiin, nousisin siellä Pariisiin lentävään koneeseen, etsisin Madamen käsiini ja palaisin Berliiniin varhain huomenaamulla!

Typeryys! Mistäpä Pariisista voisin löytää Madamen, mikäli hän siellä yleensä edes olikaan.

Kuljin alakuloisena kohti Adlonia. Päätin viettää loppuosan päivästä yksinäisessä hotellihuoneessani.

## VII

Vähenin vähenemistäni! Hiljalleen virtaavan veden lailla valuin solisten tieheni. Jonnekin tyhjyyteen. Määräni pieneni pienenemistään, kunnes siitä ei enää mitään jäänyt jäljelle. Ei edes solisevaa virtaamista.

Olin häipynyt kolmiulotteisesta maailmasta. Hävinnyt mikrokosmoksesta, lähestynyt ajatonta, tilatonta kaikkeutta, määrätöntä olemattomuutta.

Tätä kesti — niin, iäisyyden... tai vain tuokion. Mitä on aika?

Taakseni oli jäänyt sykkivä elämä, josta aineestani vapautuneena olin poistunut. Edessäni kohosi ääretön tuntemattomuus, jonka ovet eivät kuitenkaan minulle avautuneet.

Allani äärellinen maailma, sen lainalainen elämä ja oma ruumiini. Ylläni kaikkeus ja sen esikartanona katoamaton kirkkaus. Tilaton, ajaton ja paikaton!

Olin samanaikaisesti kahdessa maailmassa, enkä kuitenkaan kuulunut kumpaankaan niistä. Olin astunut rajaviivan tuolle puolen, mutta en ollut sitä ylittänyt.

tänyt. Olin saapunut vain puolitiehen.

Mutta minun aineensa kahleista vapautunut henkeni ei riemuiten kohonnut mittaamattomiin korkeuksiin. Se ei pyrkinyt eroon ruman aineellisen elämän yhteydestä, eikä se tuntenut kaipausta kirkkauden maailmaan.

Mikä minä olinkaan, että minä nyt niin kiihkeästi halasin jälleen sinne, mistä olin lähtenyt? Kuinka olikaan mahdollista, ettei tämä minun eteerinen moniulottuvaisuuteni tuottanut minulle vavahduttavaa tyydytystä? Miksi minua puistatti ja ikään kuin paleli täällä?

Kiihkeästi kaipasinkin jälleen aineellisen ruumiini yhteyteen, josta minut oli karkoitettu. Ikävöin äärellistä maailmaa ja sen lainalaista elämää. Tunsin kalvavaa kaipausta kaikkeen siihen, minkä olin taakseeni jättänyt, jäytävää, tuskallista kaipausta. Takaisin maailmaan! Takaisin, takaisin sykkivään elämään!

Mutta kiihkeästä halustani huolimatta en voinut yhtyä omaan aineeseen. Minun oma ruumiini ei kyennyt vastaanottamaan minua. Sillä niinkuin vesi läpäisee hiekan siihen pysähtymättä, tai niinkuin valonsäde kiittää avaruuksia siihen tarttumatta, niin

myöskin minä läpäisin oman aineeni voimatta siihen pysähtyä tai siihen jäädä.

Jäljelle jäi vain tuskallinen, tyydyttämätön kaipaus ja ahdistava pelko, että tuon aineeni kadottaisin ja itse ikuisesti jäisin tälle astraalitasolleni. Se hirvitti minua.

Kademiellisenä jäin vartioimaan maailmaan sidottua ainettani, omaa ruumistani.

Oli ympäristö, josta joskus aikojen aamuna olen poistunut. Olin siitä äärettömyyksien päässä ja samalla kuitenkin sen välittömässä läheisyydessä. Olin kaikkialla, sillä olin makrokosmoksen hiukkasen osa.

Oli kirkkaasti valaistu huone ja siinä kaksi vuodetta. Ne muistuttivat sairaalan leikkauspöytiä. Kummassakin lepäsi liikkumaton olento. Valkeissa käärinliinoissa, kasvot peittämättä, paljastetut kädet ristissä rinnalla.

Toinen noista olennoista oli elämänsä keskipäivän sivuuttanut, mutta toinen vielä nuoruutensa parhaimmassa kukoistuksessa.

Vuoteitten pääpuolella oli pöytä ja sillä outo säteilylaite. Laitteessa oli moninaisia mittareita, taulukoita ja katkaisijoita. Se muistutti jossakin määrin

röntgenkojetta. Siitä lähti lukemattomia hienon hienoja säikeitä, jotka päättyivät käärinliinoissa lepäävien olentojen päälakeen kiinnitettyihin metallilaattoihin.

Huoneessa liikkui kaksi olentoa. Kumpikin oli pukeutunut lääkärinkaapuun, kumikäsineihin ja värillisellä lasilla varustettuun suojuskypärään. Toinen näistä olennoista tarkasteli kojeen kellolaitetta ja toinen tutki pöydällä sijaitsevaa mittaritaulukkoa.

Käärinliinoissa lepäävien olentojen päälakeen päättyvät hienot säikeet hehkuivat himmeätä, sinipunervaa valoa. Se väreili heikosti, ja sen voimakkuus vaihteli lakkaamatta. Noita hehkuvia säikeitä näytti olevan miljoonittain, ja ne olivat niin hienoja, että vain tuo väreilevä valo paljasti niitten olemassaolon.

Vuoteissa lepäävät olennot näyttivät vaipuneen ikuisuuden uneen, sillä vähäistäkään elonmerkkiä ei voinut havaita. Vanhemman miehen kasvot olivat kelmeät ja aavemaiset, nuorukaisen posket vahan-  
karvaiset.

Tuo vanhempi, jo hiukan kurttuinen olento oli Monsieur, ja tuo vielä nuoruutensa kukkeudessa nukahtanut olin minä.

*Katselin itseäni kasvoista kasvoihin.*

Kellolaitetta tarkastanut olento antoi merkin toverilleen. Tämä laski kätensä aparaatin virrankatkaisijalle, mutta ei liikuttanut sitä, vaan katseli mittaria liikutellen samalla huuliaan kuin jotakin laskien.

Vielä ei tapahtunut mitään. Hienon hienot säikeet vain hehkuivat väreilevää violettiä valoaan.

Kellolaitetta tarkasteleva olento nyökäytti päätään ja virkkoi jotakin. Toinen, jonka käsi oli valmiina, painoi virrankatkaisijaa.

Miljoonien hienoisten säikeitten hehku muuttui verenkarseksi, ja samalla häikäisevä leimahdus täytti huoneen, avaruuden ja kaikkeuden.

Olin olemassa, sillä minä tunsin.

Tunsin virtaavani. Hitaasti solisten virtasin takaisin tyhjyydestä. Määräni lisäytyi lisäytymistään, ja solina kasvoi. Mutta minun takaisinvirtaamiseni oli hidaista. Paljon, paljon hitaampaa kuin minun poisvirtaamiseni oli ollut.

Solina hiljeni hiljenemistään, kunnes se kokonaan taukosi. Virtaamiseni oli pysähtynyt. Olin keräytynyt jälleen jonnekin. Mutta määrältäni vähentyneenä ja ikään kuin samentuneena. Olin palannut makrokos-

moksesta ja jälleen yhtynyt mikrokosmokseen.

Minä elin, sillä aistini toimivat. Tunsin ruumiillis-  
ta kipua. Päätäni kivisti ankarasti, korvissani humisi  
ja sydämeni sykki epätasaisesti.

Raotin varovasti silmiäni. Suljin ne kuitenkin no-  
peasti, sillä valo häikäisi niitä. Sitä paitsi olin näh-  
nyt vain hämärästi. Rintaani painoi jokin raskas taak-  
ka, joka ahdisti hengitystäni. Halusin vapautua siitä,  
työntää sen syrjään, mutta en kyennyt liikuttamaan  
itseäni.

Kuulin ääniä läheisyydestäni, mutta en erottanut  
puhujan sanoja.

Ponnistin turtunutta tahtoani. Aukaisin väkisin  
lyijynraskaat luomeni. Silmiäni kirveli, ja niitä häi-  
käisi edelleenkin, mutta nyt jo näin hiukan parem-  
min. Totuin vain hitaasti valoon. Oli kuin silmilleni  
olisi laskeutunut jokin seittimäinen harso.

Jossakin lähelläni keskusteltiin. Erotin erillisiä sa-  
nojakin, mutta en käsittänyt itse keskustelun sisällys-  
tä. Puhujia oli kaksi, ja he kyselivät jotakin kolman-  
nelta, joka vastasi.

Koetin kääntää päätäni ääniä kohden. Se onnistui  
vain vähin erin.

Katseeni osui vierelläni olevaan vuoteeseen. Sen ääressä askarteli kaksi miestä. Ne olivat nuo taannoiset lääkärinkaapuiset, mutta kummallakaan ei enää ollut suojakypärää eikä kumikäsineitä. He poistivat parhaillaan vuoteessa makaavan olennon ympäriltä kääreliinoja. Tämä käänteli ja väänteli itseään kuin jättiläiskokoinen sylilapsi, jota päästetään kapalos-  
taan.

Hetken kuluttua olento olikin vapautunut ja istah-  
ti nyt vuoteensa reunalle. Hän istui siinä hetkisen liik-  
kumattomana ja katseli pelästyneen näköisenä kum-  
paakin avustajaansa, jotka innokkaasti selittivät hä-  
nelle jotakin.

Hän oli apposen alasti ja näytti tavattoman avutto-  
malta, eikä hän vastannut mitään avustajiensa kiih-  
keisiin kysymyksiin.

Mutta vähitellen tuo pelästynyt ja avuton ilme  
näytti väistyvän olennon kasvoilta ja niille ilmestyi  
hienoinen, ihmettelevä hymy. Hetken kuluttua näin  
hänen ojentelewan raajojaan ja tarkastelevan niitä.  
Ne olivat sopusuhtaiset, hyvinmuodostuneet raajat,  
ja hän näytti ihailevan niitä. Hän ojenteli niitä kuin  
urheilija, joka vast'ikään on päässyt kovakouraisen

valmennushierojansa käsistä.

Kevyesti tuo olento sitten hypähti lattialle ja ryhtyi pukeutumaan. Sitä tehdessään hän tarkasteli kauan ja ihmetellen jokaista vaatekappaletta erikseen. Suunnilleen siten kuin tekee lapsi, joka on saanut uuden vaatekerran, josta tosin ei pidä, mutta johon on pakko toistaiseksi tyytyä.

Tunsin nuo vaatekappaleet omikseni!

Pukeuduttuaan olento teki eräitä reippaita voimisteluliikkeitä, ikään kuin lihasvoimiaan kokeillen. Hän naurahti ääneensä ja keskusteli avustajiensa kanssa.

Tuo kepeästi liikkuva, hilpeästi hymyilevä olento olin — minä!

Kun jälleen tulin tajuihini, oli ankara päänsärkyni hieman helpottunut. Korvanikaan eivät enää humisseet, mutta silmissäni hämärsi edelleen.

Ensinnä katseeni osui huoneen toiseen vuoteeseen, jonka äärellä nuo valkopukuiset miehet olivat askarrelleet. Vuode oli tyhjä. Sitten katselin tuolia, jolla vaatteeni olivat olleet. Ne olivat kadonneet. Vaistomaisesti silmäni etsivät toista tuolia. Löysin sen. Siinä olivat Monsieurin vaatteet, vanhan herran kuosik-

kaat vaatteet hyvässä järjestyksessä.

Makasin hievahtamatta, sillä tiesin olevani kykenemätön liikuttamaan itseäni. Vain päätäni voin kääntää hiukan kerrallaan. Ruumistani raukaisi, ja tunsin suunnatonta väsymystä. Rintaani painoi edelleen tuo taannoinen taakka ahdistuen hengitystäni.

Silmäni tottuivat vähitellen valoon. Yritin taivuttaa päätäni hiukan eteenpäin, sillä tahdoin nähdä rintaani painavan taakan. Ja näin — suonikkaat, karvaiset kädet. Ne olivat Monsieurin kädet, Monsieurin suonikkaat kädet, ristissä minun rinnallani.

Tuijotin pitkään niitä ja tuota oudonmuotoista sormusta ja sen hohtokiveä, joka oli niin pahanenteisen näköinen. Katselin noita kellertäviä sormia ja niitten kiilloitettuja kynsiä. Ne näyttivät minusta kuoleman koukistuneilta sormilta. Kuinka nuo kädet painoivatkaan minun rintaani?

Vaivuin uudelleen horrostilaan. Kuinka kauan sitä kesti, en tiedä, mutta kun jälleen heräsin, Monsieurin karvaiset kädet lepäsivät edelleenkin rinnallani.

Liikahdin. Suonenvedontapaisesti koukistin sormiani. Mutta samalla koukistuivat myöskin Monsieurin sormet. Sen kiilloitetut kynnet tunkeutuivat syväl-

le omiin käsiini ja aiheuttivat kipua. Oikaisin jälleen sormeni, mutta samalla oikaisivat myös Monsieurin karvaiset kädet sormensa. Ne olivat kurttuiset, suonikkaat ja laihat, ja etusormien kynnet olivat nikotiinista keltaiset.

Tuntui kuin sydämeeni olisi tartuttu teräspihdein. Vereni jähmettyi. Tiesin, että nuo vieraat vanhan miehen kädet olivat minun käteni. Ne olivat tosin Monsieurin kädet, mutta kuitenkin minun. Niin, ne kuuluivat nyt minulle, juuri *minulle*, sillä eihän minulla muita käsiä ollutkaan!

Kauhun lamauttamana katselin noita, nyt mielestäni saastaisia ulottimia, omia inhoittavan rumia käsiäni. Katselin tuota oudonmuotoista sormusta ja sen jalokiveä, jota kammosin. Se kimalteli heikosti jäätävää valoaan. Mitä kauemmin sitä katselin, sitä selvemmästi tajusin, että minua väijyi hyökkäävän kobran kylmä, häijy silmä.

Sain vastustamattoman halun riuhtaista tuon saatannallisen sormuksen irti sormestani, kiskoa sen tuosta suonikkaasta kädestä sormineen! Tunsin itseni niin sanomattoman kurjaksi ja niin toivottoman voimattomaksi.

Kohotin käsiäni, noita Monsieurin karvaisia käsiä ja tartuin sormukseen. Mutta se ei irtautunut sormestani, vaikka kuinka olisin koettanut. Se oli kuin kasvanut kiinni sormeen.

Huokaisten laskin kädet jälleen rinnalleni, sillä ponnistukseni oli minut uuvuttanut. Kuinka raskaat nuo kädet olivatkaan, kuinka luonnottoman raskaat! Oli aivan kuin sentnerien paino olisi laskeutunut rinnalleni. Hengitin läähättäen, ja minua paleli.

Suljin silmäni. En tahtonut nähdä tuota sormusta enkä noita raskaita käsiä. En tahtonut nähdä niitä, en tuntea niitä, en liikuttaa niitä.

Käsieni liike oli kahisuttanut kääreitäni. Kuulin jonkun astuvan vuoteeni äärelle ja tiedustelevan jotakin.

En aukaissut silmiäni enkä vastannut. En halunnut nähdä kyselijää, sillä tiesin, kuka tämä oli. Ei kukaan muu kuin toinen noista äskeisistä valkopukuisista, Monsieurin asiainhoitaja!

Kuinka minä vihasinkaan tuota miestä!

Tunsin viileän käden laskeutuvan polttavalle otsalleni. Olisin työntänyt sen pois, mutta minut oli vallannut täydellinen voimattomuus. Ja samalla viha ja

katkera toivottomuus.

Kuulin keskustelua. En erottanut sanoja, sillä ne tuntuivat tulevan jostain kaukaa. Joku tarttui ranteseeni ja koetteli valtimoani. Kuulin selvästi oman sydämeni sykinnän. Se oli heikko ja epätasainen. Sierraimiini tunkeutui spriin hajua. Tunsin käsivarttani pyyhittävän kostealla pumpulilla. Seurasi neulankärjen pisto. Jotakin lämmintä valui ruumiiseeni.

Vaivuin pitkälliseen uneen.

---

## VIII

Kuin haavoittunut metsäeläin, joka kätkeytyy luolaansa, olin tuntenut vaistonvoimaista tarvetta olla yksin. Tahdoin kätkeytyä jonnekin, en halunnut tavata ketään, en puhutella ketään, enkä näyttäytyä kellekään.

Olin karannut hoitajieni käsistä, noitten miesten, jotka minua olivat käsitelleet. Olin jättänyt heidät, vaikka he suosittelivat hoitomenetelmän päättämistä ja jatkuvaa lepoa ehtyneitten voimieni keräämiseksi, mitä kaikkea he näyttivät pitävän välttämättömänä tervehtymiseni jouduttamiseksi.

Niin, minä olin karannut heidän käsistään, mutta mitä olinkaan yrittänyt ennen sitä? Enkö epätoivoisani ollut käynyt käsiksi toiseen heistä, Monsieurin asiainhoitajaan?

Tosin ensin olin koettanut taivuttaa häntä hyvällä ilmaisemaan, minne Monsieur oli hävinnyt — minun ruumiissani. Olin pyytänyt, olin rukoillut, jopa itkenytkin. Itkenyt kirvelevillä sameilla silmilläni, joitten kyönelet olivat jo miltei ehtyneet. Mutta kun mikään

ei ollut auttanut, niin mieleni oli täyttänyt epätoivo, viha ja katkeruus.

Silloin minussa oli herännyt villipeto.

Minä *tahdoin* tavata Monsieurin. Minun täytyi saada peruutetuksi se, mitä oli tapahtunut. Minun oli saatava takaisin oma nuori ruumiini, joka minulta oli ryöstetty!

Kun asiainhoitaja oli vain hymähtänyt, olin äkkiä hyökännyt hänen kimppuunsa. Ahnaasti olivat suonikkaat sormeni koukistuneet miehen kurkkuun. Nopea ja odottamaton hyökkäykseni tuli yllätyksenä. Mutta vanhan ruumiini voimat olivat heikommat kuin minun tahtoni. Vaivattomasti hän oli vapautunut otteestani ja karistanut minut yltään.

Hän oli kuitenkin tyrmistynyt äkillisen hyökkäykseni johdosta ja ehkäpä hän myöskin pelästyi. Joka tapauksessa hän kadotti itsehallintansa siinä määrin, että hän liian rajusti työnsi minut luotaan, jolloin horjahdin pitkälleni lattialle.

Hän näytti kuitenkin ikään kuin häpeävän liiallista kovakouraisuuttaan minua, vanhaa miestä, kohtaan ja koetti sovittaa tekoaan. Väkinäisesti hymyillen hän yritteli minulle selittää, että järkkynyt mie-

lentilani aiheutui fyysillisestä alikuntoisuudestani, mutta että pääsisin piankin tasapainoon hänen huolellisessa hoidossaan.

Monsieurin olinpaikkaa ei hän kuitenkaan vielä senkään jälkeen taipunut ilmaisemaan eikä muissaakaan suhteissa suostunut pyyntöihini. Ehkä hän ei kadonneen olinpaikkaa sillä hetkellä itsekään tietänyt.

Joka tapauksessa minä olin ensimmäisen sopivan hetken tullen karannut. Sillä minä pelkäsin ympäristöäni ja noita ihmisiä, joilta en voinut apua odottaa. Pelkäsin myös omaa itseäni, jopa omaa ääntänikin, joka kaikui korvissani niin oudolta.

Tahdoin kätkeytyä ihmisten katseilta. Halusin pae-  
ta pois, jonnekin kauas, missä minua kukaan ei voisi  
tuntea.

Ensimmäinen ajatukseni oli sulkeutua yksinäisyy-  
teen johonkin tuntemattomaan pikku hotelliin, jollai-  
sia tiesin Berliinissä olevan sadoittain. Jonnekin, mis-  
sä voisin ainakin pysyä tuntemattomana.

Mutta ennen sitä halusin vielä kerran pistäytyä  
huoneessani Adlonissa, tuossa sievässä kaksiossani,  
missä matkatavarani ja muu vähäinen omaisuuteni  
sijaitsi. Vielä kerran tahdoin nähdä ne esineet, jotka

kuuluivat entisyyteeni, minun kadotettuun nuoruuteeni.

Minä, vanha mies, jolla oli miljoonan dollarin šekki taskussani, tunsin vastustamatonta halua omistaa nuo vaatimattomat esineet. Pitää niitä käsissäni ja katsella niitä.

Šekin olin löytänyt povitaskustani. Se oli ollut siististi taivutettuna lompakossa, jossa lisäksi oli joukko seteleitä. Lompakkoa en tuntenut omakseni, mutta rahat ja itse šekki olivat kiistattomasti minun.

Raivostuin šekin nähdessäni, sillä olihan se minulle muistutus siitä, mitä oli tapahtunut, ja syytöspaperi nykyisestä kauhistuttavasta tilastani.

Vähällä piti, etten raivoissani repinyt tuota sinistä paperipalasta tuhansiksi kappaleiksi. Taitoin sen uudelleen kokoon ja kätkin huolella lompakon sisimpään.

Kun astuin Adlonin portaikolle, maamarsalkka kumarsi minulle tavalla, jollaiseen en aikaisemmin ollut tottunut. Järkkyneestä mielentilastani huolimatta huomasin, että tuo kumarrus kiusasi minua.

Myöskin eteisvahtimestarin käytöksen minua kohtaan huomasin muuttuneen. Sen sijaan, että olisi

lyhyesti murahtanut tavanomaisen tervehdyksensä ja työntänyt huoneeni avaimen kouraani, hän kutsui luokseen *piccolon*, jolle ojensi avaimen käskien tätä saattamaan minut *huoneistooni*. Tällaista huomaavaisuutta ei minulle Adlonissa aikaisemmin ollut osoitettu, eikä monelle muullekaan, sillä vieraat vaihtuivat alituisesti eikä *piccoloita* ollut monta.

Hissiä ei pysäytetty sen kerroksen kohdalle, missä minun kaksioni sijaitsi, vaan vasta seuraavan. Hovi-poikaa muistuttava *piccolo* kulki edelläni pitkää käytävää ja pysähtyi eräälle ovelle avaten sen. Sitten hän poistui vieden käden punaisen lakkinsa reunaan.

Astuin Madamen ja Monsieurin yhteiseen huoneistoon. Se oli vastaanottohuoneen, tilavan salongin ja kaksi erillistä makuuhuonetta käsittävä loistohuoneisto. Olin täällä käynyt joskus aikaisemminkin, mutta vain Monsieurin kutsumana.

Niin, tietenkin minut oli johdettu juuri tähän huoneistoon. Olinhan minä ihmisten silmissä Monsieur!

Olin ollut huoneistoon sulkeutuneena jo kolmatta päivää. Kertaakaan en ollut välillä poistunut. En ollut käynyt edes ruokasalissa, vaan tilannut pari kertaa annoksen luokseni. Sen toi tarjoilija, joka huoles-

tuneena tiedusteli vointiani.

Olin turhaan yrittänyt keksiä keinoja päästäkseni omaan pikku kaksiooni, johon mieleni paloi. Avain oli alhaalla aulassa, mutta en luonnollisestikaan voinut sitä portieerilta pyytää. Se olisi herättänyt kiusallista huomiota, ja siitä tahdoin välttää. Tunsin merkillistä arkuutta. Toinen avain oli kaiketi kerroksen siivoojattarella, mutta hänenkään puoleensa en rohjennut kääntyä.

Tunsin itseni ruumiillisesti sairaaksi ja henkisesti murtuneeksi. Tuhannet ajatukset risteilivät turtuneessa mielessäni, ja näin jälkeinpäin olen ihmetellyt, etten noina päivinä menettänyt järkeäni.

Olin kahden kesken itseni kanssa. Minusta tuntui, että meitä todellakin oli kaksi. Toinen olin minä itse, minun henkeni, minun oikea minäni, ja se toinen oli tämä vanha, vieras ruumis, johon minut oli sidottu. Kolmantena liittyi seuralaiseksemme kauhu sen johdosta, etten voinut paeta ventovierasta ruumistani.

Järjessäni minua kai piti vain mieletön toivo, että tämä kauhistuttava, kummallinen todellisuus oli peruutettavissa. Se *täytyi* saada peruutetuksi!

Odotin Monsieuria. Niin juuri, itseään Monsieuria

minä odottelin, miestä, joka vaelsi minun nuoressa ruumiissani ja jonka olinpaikka oli tuntematon.

Olin hänen huoneistossaan, siinä ympäristössä, jossa hän vasta hiljattain oli oleillut. Eikö siis ollut enemmän kuin todennäköistä, että hän saapuisi tänne ja minä saisin tavata hänet. Tietenkin hän saapuisi, siitä ei ollut epäilystäkään.

Mutta keitään muita en tahtonut tavata. Ilmoitin hotellin henkilökunnalle, että olin huonovointinen, sairas, että en halunnut ketään vastaanottaa enkä keskustella kenenkään kanssa edes puhelimitse.

Vain yhden henkilön suhteen tein poikkeuksen. Oman itseni suhteen! Tahdoin tavata hänet heti, kun hän hotelliin saapuisi, ja olin antanut selvät ohjeet portieerille. Halusin asettautua kosketuksiin sen nuoren miehen kanssa, joka asui kaksiossaan kerrosta alempana. »Hän oli parhaillaan matkoilla, mutta palaisi kohdakkoin.»

Mutta — ehkäpä Monsieur ei saapuisikaan! Kauan en enää voisi odottaa. Kauan ei kestäisi, ennen kuin äärimmilleen kiusaantuneet hermoni pettäisivät.



## IX

Havahduin horroksestani. Olin kuullut kerroksen käytävältä puhetta ja askelia, jotka olivat pysähtyneet ovelleni. Luullakseni olin hetkisen torkahtanut vajottavassa nojatuolissa istuessani.

Nyt kuului oven takaa avainten helistelyä.

Tietenkin olin torkahtanut. Ainakin oli kirja, jota vast'ikään olin selaillut ja ilman mainittavaa mielenkiintoa sieltä täältä lukenutkin, valahtanut käsistäni polvilleni. Se retkotti siinä avonaisena ja oli juuri putoamaisillaan permannolle.

Avain kiertyi lukossa, ovi avautui, ja eteiseen astui joku, joka jäi sinne jotakin järjestelemään.

Tietenkin siivoojatar, arvelin, ja ryhdyin taas uudelleen miettimään jotakin sopivaa keinoa, miten hänen välityksellään saisin haltuuni oman kaksioni avaimen.

Minun täytyi päästä käymään tuossa entisessä huoneessani, tapahtui se sitten millä keinoin hyvänsä. Minun täytyi ehdottomasti!

Mutta tulija ei ollutkaan siivoojatar, vaan picco-

lo, virkalakki veikeästi toisella korvallaan. Käsissään oli hänellä kantamus matkalaukkuja, joita hän ryhtyi tottuneesti latomaan eteisen matkatavaratelineelle.

Tehtävänsä suoritettuaan piccolo poistui vihellelen mennessään. Minua hän ei ollut lainkaan huomannut.

Kohottauduin nojaavasta asennostani istumaan. Tällöin polvilleni valahtanut kirja tipahti lattialle. Jätin sen siihen, mihin se putosi, sillä minulla oli nyt tärkeämpää ajateltavaa.

Tuijotin piccolon telineelle latomia matkalaukkuja kuin lumottuna.

Monsieur oli siis palannut! Ilon into täytti mieleäni. En ollut siis turhaan odottanut. Lopultakin siis sain hänet käsiini! Ja juuri täällä, hänen omassa pesänsään, eikä siis siinä pienessä kaksiossa, jossa olin kuvitellut tapaamisemme tapahtuvaksi.

Ilmanko eteisvahtimestari ei ollut minulle mitään ilmoittanut siitä, että nuori ystäväni, jota olin odotellut, olisi saapunut kaksioonsa.

Päätin jäädä istumaan paikalleni, miltei näkymättömiin vajonneena suureen nojatuoliin. Tahdoin tehdä rauhassa huomioitani nyt, kun kauan ja kärsimät-

tömästi odottamani hetki vihdoin oli koittanut.

Millaiseksi muodostuisikaan ensi vaikutelma? Mitä näyttäisikään uudestisyntynyt Monsieur? Oliko hän hyvin hoitanut uutta ruumistaan, *minun* ruumistani?

Ihmeen kiihkeästi tahdoin nähdä hänet juuri sellaisena, jollaisena hän astuisi entiseen huoneistonsa minun läsnäolostani tietämättä. Halusin nähdä hänen ilmeensä, kasvonsa, vartalonsa, käyntinsä ja koko hänen olemuksensa. Tahdoin nähdä jopa hänen vaatteensakin ja miten hän niissä esiintyi.

Kului ikuisuus, eikä Monsieuria ilmestynyt. Aloin tulla kärsimättömäksi. Hermoni olivat pingottuneet äärimmilleen.

Entäpä, jos hän ei tulisikaan? Oli vain lähettänyt matkalaukkunsa, nuo monenkirjavin nimilipuin varustetut matkalaukkunsa minua ilkkuakseen.

Aika kului äärettömän hitaasti. Se mateli etanan vauhtia, kunnes se lopulta tuntui kokonaan pysähtyneen. En tiedä, kuinka kauan olin nojatuolissani istuen vaaniskellut eteistä. Tuolini oli sellaisessa asennossa, että paikaltani saatoin hyvin nähdä tulijan, mutta itse silti pysyä näkymättömissä. Tämä aiheutui

vain pelkästä sattumasta, mutta olin asemaani joka tapauksessa tyytyväinen.

Herkistyneet korvani erottivat uudelleen askelia käytävästä. Ne lähestyivät ja — pysähtyivät kuin pysähtyvätkin juuri minun ovelleeni.

Nyt se siis tapahtuisi! Hetki, jota kauan ja kiihkeästi olin odottanut, oli vihdoinkin koittanut —.

Ovi aukeni ja eteiseen astui — Madame.

Se oli minulle yllätys. Kävin hämilleni. Madame oli siis palannut Pariisista. Nuo piccolon tuomat matkatavarat olivatkin siis hänen, eivätkä suinkaan Monsieurin.

Mutta — miksi Madame oli palannut ennen aikaan? Ketä hän oli saapunut tapaamaan? Monsieuria? Kumpaa meistä kahdesta? Vanhaa Monsieuria vaiko uudestisyntynyttä? Niin, tiesiköhän Madame, että hänen miehensä ja minun välinen kauppatoimi tällä välillä jo oli saatettu päätökseen? Mitä hän yleensä tiesi tästä kaupasta? Tietenkin paljon; mutta tiesikö hän kaiken?

Entä mikä oli minun suhteeni Madameen? Minun nykyisen muuttuneen minäni suhde? — Eikö Madame ollut Monsieurin aviovaimo? Niin, kummanko

vaimo hän oikeastaan oli?

*Minun vaimoni, tietenkin juuri minun!*

Tällä välin Madame oli astunut eteisestä vastaanottohuoneeseen ja minä noussut tuoliltani. Olin kompastua lattialla lojuvaan kirjaan, mutta en kiinnittänyt siihen huomiotani, vaan katselin tulijaa silmiin.

Madame vaikutti hermostuneelta, milteipä kiihtyneeltä, mutta minun läsnäoloni sen sijaan ei näyttänyt häntä yllättävän. Pikemminkin näytti siltä, että hän etukäteen oli olettanut minut täällä tapaavansa.

Hän astui suoraan luokseni ja — suuteli minua otsalle. Niin kevyesti, että tuskin tunsin hänen huultensa kosketusta.

En tiedä, miten kaikki oikeastaan tapahtui? Olin järkytetty ja kieleni kieltäytyi puhumasta. Muistan ainoastaan, että tahdoin sulkea Madamen, vaimoni, kiihkeään syleilyyni. Tahdoin suudella noita punaisia huulia, noita silmiä ja tuota valkeata kaulaa.

Mutta Madame riuhtaisi itsensä päättäväisesti irti syleilystäni ja jäi katselemaan minua pitkään ja oudoksuen. Hän näytti liiaksi hämmästyneeltä voidakseen samalla olla suuttunut.

Tapaukset seurasivat tämän jälkeen nopeasti toisi-

aan. Olin tavattoman kiihtynyt ja sokea mielettömyydessäni. Madamen vastustus oli vain ärsyttänyt minua ja kiihoittanut mielihalujani.

Näin edessäni vain nuo kosteat, raollaan olevat huulet ja nuo viistot vihreät silmät, joista lähti outoja valokimppuja. Näin maidonvalkean kaulan ja pehmeän, kohoilevan poven ja tunsin hänen lämpimän ihonsa huumaavan tuoksun. Kaikki nuo ihanuudet olivat ulottuvillani, ja ne kuuluivat minulle, minulle!

Toistin mielettömän yritykseni, mutta samassa tunsin kirvelevää kipua poskellani. Rajusti Madame oli työntänyt minut luotaan ja samalla lyönyt minua pienellä valkealla kädellään. Sen hentoudesta huolimatta tuntui siinä asustavan riittävästi voimaa.

Poskeani kirveli, mutta vieläkin enemmän kirveli sydäntäni. Horjahdin taaksepäin ja kompastuin lopullisesti tuohon kirottuun kirjaan, joka oli jäänyt permannelle.

— Vanha heikko mies, vanha heikko mies, ilkkui ääni sisässäni, kun kompuroin jalkeilleni lattialta. — Perin vaivattomasti oli hennon naisen pehmeä, valkoinen käsi torjunut naurettavan lähentelyni.

Madame ei korottanut ääntään, kun hän vihdoin

puhui. Mutta sitäkin selvemmin minä tunsin, että olin verisesti loukannut hänen itsetuntoaan ja että hän oli vihansa vallassa, jopa raivoissaan.

Uusi huomio hämmennytti mieleni. Ällistyksekse-  
ni havaitsin, etten ymmärtänyt hänen puheestaan sa-  
naakaan!

Mutta äkkiä Madame vaiken. Vaiken kesken kiih-  
keintä purkaustaan, ja minusta tuntui, ikään kuin  
hän olisi käsittänyt tai vaistonnut että jokin oli hul-  
lust.

Hän lähestyi minua kasvoillaan epäröivä ilme ja  
katseli minua suoraan silmiin. Hän katseli minua  
kauan, mutta minä kestin hänen katseensa.

Sitten tuntui siltä, että jokin selveni hänelle äkkiä.

Hän oli tuntenut minut.

Hän vetäytyi hitaasti taaksepäin. Hänen vihreät  
silmänsä olivat luonnottomasti laajentuneet, ja hän  
katseli minua tavalla, jota en milloinkaan voi unoh-  
taa. Luin tuosta katseesta inhoa ja kauhua.

## X

Me olimme solmineet linnarauhan, Madame ja minä. Tarkoituksena oli Monsieurin houkuttelemisen Adloniin.

Aloite sovintoon oli lähtenyt minun taholtani. Kuitenkaan en olisi voinut väittää, että se oli minulle helposti onnistunut. Pikemminkin päinvastoin! Sitä paitasi meidän linnarauhamme ei ollut lähimainkaan niin täydellinen kuin minä olisin sen toivonut olevan.

Myöskään Madame ei ollut tietoinen Monsieurin olinpaikasta eikä siitä, että tämä oli jo uudestisyntynyt. Pariisista palattuaan hän oli olettanut tapaavansa Adlonissa entisen, vanhan Monsieurin, joka vasta valmisteli uudestisyntymistään.

Mutta nyt, kun hänelle oli totuus selvinnyt, hän näytti kiihkeästi haluavan yhteyttä uudestisyntyneeseen mieheensä. Vähintään yhtä kiihkeästi kuin hän minua oli inhonnut ja kaihtanut saatuaan selville, kuinka minä oikeastaan olin.

Ah, niin! Nytpä minä sen siis tiesin! Madame kaisi minua, sitä entistä oikeata minua, ja oli ehkä kai-

vannut jo kauankin. Minun ruumistani hän kaipasi, ei minun sieluani!

Nyt minä sen siis tiesin, nyt, kun se jo oli liian myöhäistä!

Meitä kumpaaakin yhdisti siis loppujen lopuksi yhteinen kaipaus, sama pyyde. Kun se minulle oli selvinnyt, itki sydämeni katkerasti ja hymy jähmettyi minun vieraille huulilleni.

Mutta samalla tunsin syvää katkeruutta. Tiesin leppymättömästi vihaavani Monsieuria, tuota kurjaa ruumiini ryöstäjää. Mitä hän olikaan minulta vienyt ja mitä antanut viemänsä tilalle?

Madamen ja minun välisen linnarauhan perustana oli sen väliaikaisuus sekä se, että sitä ylläpidettiin vain määrätyissä, ahtaissa puitteissa. Sen ainoana tarkoituksena tuli olla Monsieurin houkuttelemisen esille, ja sallittuja olivat vain sellaiset toimet ja keinot, jotka edistivät tämän päämäärän saavuttamista.

Olimme päättäneet jäädä asemiimme Adloniin, se kun helpotti pyrkimyksiämme päästä kosketuksiin kadonneeseen Monsieuriin. Madamen arvelun mukaan tämä oleili edelleenkin Berliinissä ja oli siis tääl-

tä löydettävissä. Millä hän tätä arveluansa perusteli, sitä hän ei minulle selittänyt.

Jaoimme huoneiston keskenämme omiin valtapii-reihimme, ja pääsy Madamen puolelle oli minulta ehdottomasti kielletty. Salonki jätettiin puolueettomaksi alueeksi, jolla voimme toisiamme tavata yhteisten etujen sitä ehdottomasti vaatiessa.

Myöskin olimme tehneet sopimuksen työnjaosta. Tosin minun osuuteni siitä oli jäänyt kutakuinkin epämääräiseksi, mutta Madamen tehtävistä sen sijaan oli ollut helppo sopia. Hänen tehtäviinsä kuului muun muassa niitten mahdollisten tunkeilijoiden vastaanotto ja käsittely, jotka pyrkivät minun, Monsieurin, puheille.

Olihan todennäköistä, että minua käytäisiin taivoittamassa, sillä Monsieur oli huomattu rahamies, jolla oli monenlaisia suhteita.

Olin ratkaisuun tyytyväinen, mutta vieläkin tyytyväisempi olin siitä, että Madame yleensä oli suostunut ja juuri tällaiseen järjestelyyn. Hänkin oli lopulta käsittänyt, ettemme saaneet vahingoittaa omaa asiaamme.

Mutta asiamme edistymisen haittana oli, että uu-

destisyntynyt ja kadonnut Monsieur ei vielä toistaiseksi voinut tietää Madamen paluusta Adloniin.

Neuvottelujen kuluessa oli Madame nimittäin antanut ymmärtää palanneensa Pariisista kokonaista kaksi viikkoa ennen sitä sovittua aikaa, jona hänen olisi pitänyt tavata Monsieur juuri tässä samassa huoneistossa Adlonissa.

Minkä vuoksi hän oikeastaan oli palannut ennen määräaikaa? Ja mitä varten hän yleensä oli matkustanut Pariisiin? Oliko paluu tapahtunut vain naisellisesta päähänpistosta, vai oliko hänellä ollut jokin erityinen, perusteltu syynsä?

Oliko Madame ehkä pelännyt jotakin tapahtuvan hänen poissaollessaan, jotakin, minkä hän halusi estää, vai oliko hän huomannut tulleensa harhaanjohdetuksi? Miksi hänen olisi pitänyt viipyä Pariisissa vielä senkin jälkeen, kun Monsieurin uudestisyntyminen jo oli tapahtunut? Miksi, miksi?

Oliko Madame tosiaankin selvillä kaikesta, vai oliko häneltä jotain salattu? Oliko häntä tietoisesti johdettu harhaan ja, jos niin oli tapahtunut, minkä vuoksi? Monsieurko häntä oli erehdyttänyt? Tuskinpa vain! Entä tämän asiainhoitaja?

Niin, Monsieurin asiainhoitaja! Mitä Madame tiesi hänestä? Luottiko hän tähän?

Tuskinpa vain. Sillä vaikka Madame pyynnöistäni huolimatta ei suostunut antamaan minulle tietoja, jotka olisivat selventäneet minun tapaustani, ei hän vaiteliaisuudestaan huolimatta voinut salata sitä, että hän epäili Monsieurin asiainhoitajaa. Hän suhtautui ilmeisen vihamielisesti mieheen eikä suostunut kanssani edes keskustelemaan hänestä.

Linnarauhastamme huolimatta Madame suhtautui minuun luotaantyöntävästi eikä edes vaivautunut salaamaan, että tämä pakollinen yhteistoiminta oli hänestä vastenmielistä.

Madame piti välttämättömänä, että Monsieurin mielenkiinto oli tavalla tai toisella herätettävä. Kadonneen oli saatava tietää, että Madame oli jo palannut asuntoonsa Adloniin, koska tämä muutoin ei tietäisi häntä täältä etsiä.

Minä puolestani tein useitakin ehdotuksia Monsieurin huomion kiinnittämiseksi meidän kummankin täällä oloon, mutta Madame ei niitä hyväksynyt. Hän piti ehdotuksiani joko typerinä, selkkauksia aiheuttavina tai muutoin sellaisina, että niitä ei olisi

voinut toteuttaa, eivätkä ne minua itseänikään tyydyttäneet.

Vihdoin esitin vielä uudelleen, että kaikesta huolimatta kääntyisimme Monsieurin asiainhoitajan puoleen. Kiristäisimme häneltä yhteisvoimin tiedon Monsieurin nykyisestä olinpaikasta ja käyttäisimme tarpeen vaatiessa sekä viekkautta että väkivaltaa.

Tälle ehdotukselleni Madame kohautti vain hartioitaan. Siihen keinoon emme voisi turvautua, väitti hän, koska se ei tuottaisi mitään tuloksia. Pikemminkin meidän piti hänen mielestään toimia siten, ettei Monsieurin asiainhoitaja saisi lainkaan vihiä aikeistamme.

Minusta tuntui siltä, ikään kuin Madame tavalla tai toisella olisi pelännyt tätä Monsieurin asiainhoitajaa ja pyrkinyt kosketuksiin Monsieurin kanssa, ennen kuin tämän asiainhoitaja ehtisi sekaantua juttuun.

Ainoa, mistä Madame tuntui olevan ehdottoman varma, oli, että Monsieur joka tapauksessa kahden viikon kuluttua, etukäteen sovittuna aikana, tulisi tapaamaan vaimoaan.

Mutta Madame ei halunnut odottaa noita kahta

viikkoa, sillä niin pitkänä aikana ehtisi paljon tapahtua. Mitä näinä kahtena viikkona ehtisi tapahtua, sitä Madame ei minulle ilmaissut, mutta hän näytti levottomalta.

En myöskään minä halunnut odottaa. Kuinka olisinkaan voinut! Tahdoin nopeata ratkaisua. Halusin tavata ruumiini anastajan heti. Berliinihän oli suuri ja vaaroja täynnänsä. Missä harhailikaan minun nuori ja virheetön ruumiini parhaillaan? Kauhistuini ajatusta, että sitä voisi kohdata jokin onnettomuus.

Myös Madame oli tehnyt eräitä ehdotuksia, mutta oli ne hylännyt kysymättä edes minun mielipidettäni niistä. Itse en enää uusia keksinyt ja olin jo miltei vaipunut toivottomuuteen.

Kunnes Madame sen äkkiä keksi.

---

## XI

Järjestimme pienen vastaanoton, juuri sellaisen, jollaisiin Madame oli niin tottunut. Hän nimitti tilaisuutta kello-viiden-teenksi, mutta ne monimutkaiset valmistelut, joihin sitten ryhdyttiin, muistuttivat mielestäni mahdollisimman vähän juuri teenjuonnin valmisteluja.

Vastaanotto järjestettiin puolueettomaan salongiimme, joka osoittautui varsin soveliaaksi juuri tällaisiin tarkoituksiin. Tarjoilu oli huoliteltua pienintä yksityisseikkaa myöten. Eikä ihmekään, sillä Adlonin johto oli Madamen pyynnöstä asettanut käytettäväksemme ensimmäisen hovimestarinsa. Tämä vastasi kaikesta ja pystyi myöskin siihen.

Meitä haastateltiin. Madamea ja minua! Tietenkin meitä haastateltiin, sillä olihan tilaisuus nimenomaan juuri sitä tarkoitusta varten järjestetty.

Vierainamme oli puolikymmentä moitteetonta herrasmiestä ja pari kauniimman sukupuolen edustajaa, arvovaltaisten berliiniläisten lehtien seuraelämän reporttereita.

Seuraavana aamuna piccolo toi meille tilauksettamme pinkan sanomalehtiä ja pari aikakausjulkaisua.

Madame, joka oli harvinaisen aikaisin jalkeilla, otti lehdet vastaan ja ryhtyi tutkimaan niitä huolellisesti. Suoritettuaan tehtävänsä hän ojensi ne minulle hymyillen.

Ah, Madame hymyili minulle! Se oli hänen ensimmäinen hymynsä tälle nykyiselle minälleni. Sydämeni sykähti niin oudosti, ja oli kuin jotakin kostean tapaista olisi ilmestynyt silmiini.

Ensimmäistä lehteä ei minun tarvinnut edes avata, sillä löysin etsimäni jo etusivulta: suuren valokuvan, jossa Madame ja minä istuimme hienossa vastaanottosalongissamme Adlonissa.

»Tunnettu argentiinalainen finanssimies ja hänen kuvankaunis puolisonsa», tiesi lehti kertoa, »tulisivat aivan lähipäivinä matkustamaan Berliinistä palatakseen kauniiseen kotikaupunkiinsa Buenos Airesiin, josta niin kauan olivat olleet poissa».

Myöskin toisissa lehdissä olivat kuvamme kutakuinkin onnistuneita. Madame oli kuvissa kääntänyt kauniit kasvonsa puolisoonsa ja hymyili salaperäises-

ti kuin Mona Lisa.

Olimme tyytyväisiä tulokseen, ja Madame näytti ainakin toistaiseksi unohtaneen minua kohtaan tuntemansa vastenmielisyydenkin. Ja nyt me jäimme odottamaan, mitä tuleman piti.

Mutta keksintömme aiheutti kiusallisen yllätyksen meille kummallekin ja suunnattoman työtaakan Madamelle. Uutinen meidän piakkoin tapahtuvasta matkastamme oli näet kulovalkean lailla levinnyt ystävä- ja tuttavapiiriimme, jonka laajuus nyt vasta alkoi selvitä minulle. Jo aamupäivästä lähtien salonkimme rupesi täyttymään kukkalaitteista, joitten upeudessa ei ollut toivomisen varaa, ja pitkin päivää punalakkinen piccolo kantoi hopeatarjottimellaan meille käyntikortteja, puhumattakaan henkilökohtaisista käynneistä ja alituisista puhelinsoitoista.

Tämä aavistamaton huomion kohteeksi joutuminen teki minut kiusallisen levottomaksi, ja luulen myös Madamen säikähtäneen puheillemme pyrkijöitten runsautta sekä tuota katkeamatonta kukkatulvaa, joka uhkasi hukuttaa meidät ja iltaan mennessä näytti vain kiihtyvän.

Mutta Madame suoriutui kaikesta kiitettävällä ta-

valla, enkä voinut kyllin ihailla hänen mielenmalttiaan enkä sitä ihmeellistä mukautumiskykyä, jolla hän tilanteeseen suhtautui. Hän edusti perhettämme aidosti ja tahdikkaasti, eikä minun oma osuuteni muodostunut kovinkaan rasittavaksi. Suorastaan ihmettelin hänen taitoaan vaivattomasti selviytyä pahimmistakin tungettelijoista.

Mutta Monsieuria ei vielä sen päivän kuluessa luoksemme ilmestynyt.

Kukkalaitteita ja käyntikortteja tuli vielä seuraavanakin päivänä, ja kun lounasaika oli käsillä, kohtasi meitä erinomainen kunnia.

Silloin näet astui salonkiimme kokonainen seurue hienosti pukeutuneita naisia ja vähintään yhtä moitteettomia herroja, johtajanaan muuan ylen arvokkaan näköinen vanhahko herrasmies, pitkänhuiskea ja aivan peloittavan laiha.

Madamea seurueen ilmestyminen ei näyttänyt suurestikaan huolestuttavan. Hän astui minun rinnalleni ja hymyili valloittavasti, ensin tuolle vanhalle herralle ja sen jälkeen kullekin seurueen jäsenelle erikseen, enkä minäkään jäänyt osattomaksi hänen hymyistään.

Seurue ryhmittyi meidän eteemme puoliympyrään tavalla, joka antoi aavistuksen huolellisesta harjoittelusta. Sitten tuo peloittavan laiha herrasmies astui askelen meitä kohti ja alkoi tankkaillen lukea jotakin silinterinsä pohjalle piilottamastaan paperiliuskasta.

Hän vilkuili vuoroin hattunsa pohjaan, vuoroin minuun, mistä arvasin hänen kohdistavan sanansa nimenomaan juuri minulle. Mutta itse esityksen sisältöä en lainkaan käsittänyt.

Seurueen poistuttua sain Madamelta kuulla, että meitä oli kunnioittanut käynnillään sen samaisen hyväntekeväisyysjärjestön lähetystö, jolle joitakin aikojen sitten olin tehnyt huomattavan lahjoituksen ja jonka kunniajäseneksi minut nyt oli kutsuttu.

Edelleen sain tietää, että lähetystön puheenjohtaja, tuo pitkä, vanha herrasmies, oli meille osoittanut aivan liikuttavaa kohteliaisuutta puhumalla minulle omaa rakasta äidinkieltäni. Niin, se oli ollut miltei ymmärrettävää espanjaa, vakuutti Madame.

Vanha herra parka! Kuinka suureen vaivaan hän olikaan ryhtynyt minun vuokseni.

Myöhemmin iltapäivällä ilmestyi salonkiimme muu-

dan kiilloitettu nuori mies: Argentiinan Berliinin-lähetystön attasea, Hän esitti minulle ranskankielisen tervehdyksen hänen ylhäisyydeltään lähettiläältä ja ojensi Madamelle upean, sinivalkoisen kukkalaitteen. Kaukaisen isänmaamme kansallisvärit!

Kolmantena päivänä saapui enää vain kaksi myöhästynyttä kukkastervehdystä, ja neljäntenä ne loppuivat kokonaan. Ei myöskään tuo kiiltävänappinen piccolo enää ilmestynyt ovellemme hopeatarjottimeneen, sillä käyntikorttien virta oli tyrehtynyt.

Neljännen päivän aamuna Madame antoi kerroksemme siivoojattarelle määräyksen, että tämä toimitaisi apuharvennuksen uhkeassa yrttitarhassamme. Kun tämä huomautti, että kukat eivät suinkaan vielä olleet kuihtuneet, Madame kohotti kärsimättömästi kulmiaan ja kehoitti tyhjentämään salonkimme kokonaan kukkasista. Käski viemään ne rikkatunkiolle, jonne ne kuuluivat.

Mitä lähemmäksi päivä kallistui iltaansa, sitä apeamaksi muuttui mieleni. En odottanut enää mitään, sillä raskas pettymys oli hiipinyt sydämeeni ja jäänyt sinne.

## XII

Missä viipyikään kadonnut Monsieur, jonka saapumista niin kärsimättömästi olimme odottaneet, ja miksi hän viipyi?

Kuinka saattoikaan olla mahdollista, ettei hän ollut rientänyt luoksemme edes Madamen vuoksi, Madamen, joka oli aikeissa jättää hänet ja matkustaa kanssani? Miksi hän ei saapunut keskeyttämään aikeitamme? Vai — aikoiko tuo uudestisyntynyt Monsieur tosiaankin sallia minun matkustavan tieheni hänen kauniin vaimonsa kanssa?

Entäpä, jos hän ei ollutkaan huomannut uutista lehdissä, eikä siis vielä ollut tietoinen matkasuunnitelmistamme? Hänellähän saattoi olla tärkeämpiäkin tehtäviä kuin lehtien lukeminen. Sitä paitsi: oliko niinkään varmaa, että hän oleskeli enää Berliinissä, vaikka Madame olikin niin olettanut. Ehkäpä hän oli matkustanut jonnekin?

Mutta miksi hän olisi matkustanut ja minne? Pariisiinko? Madamea tapaamaan? Tuskinpa vain, sillä hänhän oli päinvastoin luvannut tavata Madamen

juuri täällä Adlonissa. Mutta miksi vasta kahden viikon kuluttua? Sehän oli suunnattoman pitkä aika? Missä hän tällä välillä piileskeli ja mitä toimi? Oliko varmaa, että hän saapuisi edes silloin? En halunnut odottaa niin kauan. Tahdoin nopeampaa ratkaisua. Viipymätöntä.

Käsitin nyttemmin, että meidän suunnitelmamme oli epäonnistunut. Se oli epäonnistunut niin täydellisesti, että päinvastainen olettaus olisi ollut vain pelkkää itsepetosta.

Kun Madame tämän suunnitelman oli esittänyt ja me sitten sen yhdessä olimme toteuttaneet, olin pitänyt sitä erinomaisena. Niin, jopa suorastaan nerokkaana, ja olin ihaillut vilpittömästi hänen naisellista kekseliäisyyttään.

Mutta kaikki tämä huomionherättäminen olikin osoittautunut vain turhaksi touhuksi, sillä tuloksia oli meidän turha enää odottaa. Monsieur ei ollut saapunut eikä saapuisikaan.

Olin valvonut miltei koko yön. Vuorenraskaana oli mieltäni painanut tietoisuus epäonnistumisestamme. Lisäksi kärsin tästä toimettomuudestani, omasta kirotusta passiivisuudestani.

Eikö ollut jo kyllin siinä, että olin sidottu tähän kurjaan, raihnaiseen ruumiiseen? Eikö siis tahtoni-kaan enää ollut vapaa? Miksi en toiminut?

Mikä olikaan ollut minun panokseni yhteisen asiamme edesauttamiseksi? Olinko tosiaankaan tehnyt mitään sen hyväksi? En yhtään mitään! Päinvastoin olin tuhlannut kallista aikaa hyödyttömään odotteluun. Olin totellut vain Madamea ja seurannut hänen määräyksiään.

Oliko tämä toimettomuuteni ollut omaa, vapaata tahtoani, vai ohjasiko minua jokin ulkopuolinen voima? Oliko ruumiini raihnaus herpaissut tahtonikin? Madameko minun tahtoani ohjasi?

Kun aamu vihdoin valkeni, olin minä tehnyt päätökseni, jossa aioin pysyä. Kaiken uhallakin. Tulisin Madamelle osoittamaan, että myöskin minä saatoin toimia hänestä riippumatta ja että minulla oli oma vapaa, itsenäinen tahtoni.

Minulla oli suunnitelma, tosin ei mikään uusi, sillä olin sen jo aikaisemmin esittänyt, vaikkakin Madame oli sen hylännyt. Mutta nyt aioin tämän suunnitelman toteuttaa ja aivan huolimatta siitä, mitä vastaväitteitä hän tulisi esittämään.

Päätös oli vähitellen kypsynyt mielessäni yön hiljaisina hetkinä, tuon loputtoman pitkän yön, minkä olin tuskaisena vääntelehtinyt Monsieurin vuoteella unta saamatta.

Aamulla pyysin Madamea saapumaan neuvotteluun kanssani salonkiimme. Hän antoi odottaa itseään tavattoman kauan. Ehkäpä harkiten ja nimenomaan osoittaakseen, ettei hän odottanut suuriakaan tästä neuvottelusta tai että hän yleensä keskusteli kanssani varsin haluttomasti.

Mitä kauemmin sain odottaa, sitä enemmän tunsin rohkeuteni laskevan. Itseluottamukseni kärsi siitä, ja äskeinen varmuuteni alkoi horjua. Karvastelevin mielin totesin, että Madame pelkällä poissaolollaanakin kykeni vaikuttamaan minuun. Lisäksi rupeisin jo epäilemään kykyjäni ja mahdollisuuksiani. Onnistuisinko sittenkään? Miten Madame päätökseeni suhtautuisi?

Eilisen jälkeen hänkin oli varmaan lopullisesti kadottanut uskonsa Monsieurin vapaaehtoiseen paluuseen. Minulle hän ei tosin siitä vielä mitään ollut maininnut, mutta olin lukenut hänen silmistään, että hän oli menettänyt toivonsa.

Madamen itseluottamus oli saanut ankaran kolahduksen, eikä hän varmaankaan tulisi antamaan minulle anteeksi sitä, että olin ollut hänen pettymyksensä äänetön todistaja. Illalla erotessamme hänen käytöksensä minua kohtaan ei ollut kovinkaan rohkaisevaa. Eräänlainen jäätävä kylmyys, josta hän jo välillä ainakin osittain oli luopunut, oli jälleen ympäröinyt hänen olemuksensa, eikä hän ollut edes yrittänyt salata, että hän minua kohtaan tosiasiallisesti tunsikin vain pelkkää inhoa ja vastenmielisyyttä.

Kun Madame sitten lopultakin saapui, lannistuinkin yhä enemmän. Hän ei tosiaankaan tänä aamuna näyttänyt olevan parhaimmalla tuulellaan. Eikä hän pitänyt tarpeellisena antaa minulle mitään selityksiä pitkään viipymisestään, enkä häneltä oikeastaan sitä odottanutkaan. Myöskään hän ei näyttänyt olevan tietävinään siitä, että olin pyytänyt häntä neuvotteluun kanssani.

Tuskin katsettaan minuun luoden hän astui akkunaa ääreen eikä ollut näkevinään tuolia, jota hänelle tarjosin. Hän jäi katselemaan harmaata taivasta, matalla riippuvia pilviä ja tuota yksitoikkoista tihkusa-  
detta.

Koko maailma näytti harmaalta ja mielenkiinnostomalta.

— Olen suunnitellut . . ., aloitin hetken painostavan äänettömyyden jälkeen, mutta en voinutkaan päättää lausettani. Sillä ääneni minusta itsestänikin tuntui luonnottoman ontolta ja epävarmalta, ja minua harmitti, etten edes näihin vaivaisiin sanoihini ollut saanut tavoittelemaani vakuuttavaa sävyä.

— Vai niin, vastasi Madame, mutta ei suvainnut edes kääntää päätään, vaan katseli edelleenkin akkunasta, ikään kuin ulkona olisi ollut jotakin hyvinkin tärkeätä tarkasteltavaa.

— Niin, minä olen ajatellut —

— Todellako? Sepä mielenkiintoista. — Huomautustaan korostaakseen hän käänsi päätään katsellen minua pitkään ja oudostellen.

— Olen todellakin perin pohjin ajatellut asiaa . . .  
— Kirottua, enempää en taaskaan saanut sanotuksi, sillä tuo Madamen ironinen katse oli hämmentänyt ajatukseni.

— Perin pohjin ajatellut. Suurenmoista!

Tunsin vereni kiehahtavan, ja poskipääni punoitivat. Vaikenin kuitenkin ja yritin parhaani mukaan

niellä loukkauksen. Mitäpä muutakaan näissä olosuhteissa olisin voinut! Mutta samalla tunsin voimakkaan kapinahengen nostavan päätään äsken vielä niin lamaautuneessa mielessäni. Miksi pitikään Madamen tehdä minulle noita myrkyllisiä huomautuksiaan, ja mikä minä olin, että niitä jatkuvasti siedin?

— Oli miten oli, virkoin viimein, — mutta olen kaiken uhallakin päättänyt etsiä käsiini Monsieurin asiainhoitajan, enkä aio antaa minkäänlaisten vastaväitteitten estää itseäni.

Minun oli lopultakin onnistunut sanoa sanottavani päättäväisesti ja ehkäpä liiankin jyrkässä sävyssä. Rohkeuteni ja itseluottamukseni oli äkkiä palannut. Istahdin kursailematta nojatuoliin. Tiesin hyvin, että se oli epäkohteliasta, sillä Madame seisoi yhä, mutta nyt minä en turhista muodollisuuksista välittänyt.

Kuitenkaan en edes yrittänyt katsoa Madameen nähdäkseni, minkä vaikutuksen sanani häneen olivat tehneet. Olin kernaimmin näkemättä tuota ironista ilmettä, jolla hän vast’ikään oli minua tarkkaillut, ikään kuin jotakin mitätöntä, naurettavaa olentoa, jota ei kannattanut ottaa vakavalta kannalta.

Sen sijaan silmäilin epämiellyttävin tuntein van-

han miehen karvaista kättä, tuota omaa vierasta kättäni, joka lepäsi nojatuolini kädensijalla. Katselin tuota oudonmuotoista sormusta ja sen pahanenteista hohtokiveä, jonka kylmä kimmellys vaani minua kuin hyökkäävän kobran häijy silmä. Hymyilin katkerasti muistaessani, miten epätoivoisesti sitä olin yrittänyt poistaa sormestani. Se ei lähtenyt siitä, sillä nivel oli liian paksu.

Mutta minä päätin jatkaa, koska kerran olin aloittanut. Madameen katsomatta lisäsin:

— Meidän yhteinen suunnitelmamme on epäonnistunut. Monsieur ei nähtävästi saavu luoksemme. On hyödytöntä odottaa ja tuhlata aikaa. Koska hän kerran ei tule luoksemme, on meidän etsittävä hänet käsiimme. Meidän on saatava selville hänen olinpaikkansa. Olen tarkoin harkinnut asiaa ja tullut siihen tulokseen, että ainoa keino siihen on hänen asiainhoitajansa puoleen kääntyminen. Samaa olen esittänyt jo aikaisemminkin, mutta tällä kertaa vien tahtoni lävitse. Tapahtui mitä tapahtui.

Huokasin helpotuksesta. Nyt se siis oli sanottu ja Madame oli ainakin saanut tietää, mikä oli vakaa aikomukseni. Joka tapauksessa tulisin tämän päätök-

seni toteuttamaan, esitti Madame mitä vastaväitteitä hyvänsä.

Nyt oli minun vuoroni toimia. Sitä paitsi olin täyttänyt myöskin velvollisuuteni yhteistä sopimustamme kohtaan, koska asiasta olin sopimuspuolelleni ilmoittanut.

Mutta minun suureksi hämmästykseni Madame ei esittänytkään vastaväitteitä, joista olin ollut varma. Päinvastoin minusta tuntui siltä kuin nämä viimeiset sanani, joita en ollut esittänyt kovinkaan säyseässä muodossa, olisivat hänet herättäneet tuosta loukkaavasta välinpitämättömyydestä esityksiäni kohtaan.

Madame poistui akkunan äärestä ja istahti tuoliin, jota hänelle äsken olin tarjonnut. Nyt hän istui minua vastapäätä ja meitä erotti ainoastaan pöytä.

Kun lopulta uskalsin katsoa suoraan hänen silmiinsä, tuntui minusta siltä, että tuo taannoinen ivalinen ilme niistä olisi tyystin hävinnyt. Nyt hän katseili minua kysyvästi, miltei ystävällisesti ja kuin jatkoa äskeisiin sanoihini odottaen.

Tämä Madamen mielenmuutos hämmästytti minua, ja luulenpa melkein, etten tätä hämmästystäni

osannut edes salata. Olin valmistautunut kuulemaan vastaväitteitä, sillä olihan hän viimeksi suhtautunut jyrkän kielteisesti pelkkiin viittailuihinikin Monsieurin asiainhoitajan puoleen kääntymisestä.

Tunsin äskeisen katkeruuteni vähin erin haihtuvan, sillä Madamen mielenmuutos näytti vilpittömältä. Ainakin minusta tuntui siltä. Tosin hän ei pukeutanut ajatuksiaan sanoiksi, mutta hänen viistoissa silmissään oli kehoittava ilme, ja lisäksi minä olin huomaavinani niissä eräänlaisen hiljaisen sanattoman anteeksipyynnön.

— Kiristän mieheltä tietooni Monsieurin olinpaikan. Hän tuntee sen, siitä olen aivan varma. Sitä paitsi aion häneltä kiristää vielä jotakin muuta sen jälkeen, kun Monsieur on löytynyt. Tiedän kokemuksesta, että tämä asiainhoitaja ei hyvällä suostu, ja siksi pä tulenkin käyttämään äärimmäistä väkivaltaa häntä vastaan.

— Ah, väkivaltaako? huudahti Madame ja katsah ti minuun tavalla, minkä tarkoituksesta oli vaikeata erehtyä. Tietenkään hän ei voinut ottaa sanoja vakavasti, vaikuttivathan ne itse asiassa kerskailevan suu-rellisilta. Mutta minä en voinut häntä moittia siitä, sil-

lä minun ruumiillinen olemukseni ei suinkaan vaikuttanut siltä, että tarpeen vaatiessa olisin kyennyt toteuttamaan uhkaavat sanani.

Madame ei kuitenkaan lausunut ajatuksiaan julki, vaan vaikenä, ja minä huomasin selvästi, ettei hän tahtonut minua uudelleen loukata. Ei ainakaan tahallansa.

— Niin juuri! Väkivaltaa, jos niikseen tulee ja mikäli viekkaus tai muut keinot eivät tepsä. — Samalla kaivoin taskustani pienen, mustankiiltävän esineen, jota harkiten punnitsin käsissäni.

Se oli colt-pistooli, jonka edellisenä päivänä sattumoisin olin löytänyt Monsieurin makuuhuoneen kaappin laatikosta. Omituiset mielijohteet olivat risteilleet rinnassani, kun tuon pienen, mitättömän esineen olin ottanut käteeni. Olin sen heti tarkastanut ja havainnut, että se oli panostettu. Olin tuntenut miltei julmaa mielihyvää ajatellessani, mitä kaikkea tuollaisella pienellä esineellä saattoikaan tehdä. Sen omistaminen toi eräänlaisen turvallisuuden ja varmuuden tunnun kurjaan avuttomuuteeni.

Huomasin Madamen säpsähtävän. Veri oli kadonnut hänen poskiltaan, ja nuo vihreät, aavistuksen

viistot silmät tuijottivat kauhistuneina kädessäni olevaa esinettä.

En tiedä, mistä oikeastaan johtui, mutta minusta tuntui siltä, ikään kuin hän olisi tuossa pienessä, mustankiiltävässä esineessä nähnyt jotakin sellaista, jota minä en siinä nähnyt tai jota ihmissilmä yleensä ei voinut nähdä. Vaistosiko hän siinä enteen jostakin tulevasta, en tiedä, mutta jotakin erityistä liikkui hänen alitajunnassaan, jotakin sellaista, josta hänen valveminuutensa tuskin oli tietoinen. Näin väristykseen puistattavan hänen ruumistaan. Hän oli noussut seisomaan ja lähestyi minua.

— Ei väkivaltaa! Jumalan tähden! Ei mitään väkivaltaa! huusi hän kiihtyneenä, mutta minusta tuntui, ettei hän ollut kiihtynyt Monsieurin asiainhoitajan vuoksi eikä tätä tässä yhteydessä edes ajatellut.

Myös minä olin noussut seisomaan ja katselin Madamea ihmetyksen ja ihailun sekaisin tuntein. Olin hämmästynyt hänen tunteenpurkauksestaan, joka vaikutti kiihkeältä ja aidolta. Asetta en kuitenkaan pistänyt enää taskuuni, vaan laskin sen pöydälle ja asetin käteni suojelevasti sen päälle.

Madame astui luokseni. Hän laski pehmeästi pie-

nen valkoisen kätensä minun kädelleni. Sähkövirran lailla lämmin väristys kiiti kautta ruumiini, sillä Madamen pehmeät sormet hyväilivät suonikasta kättäni.

Madame pyysi minulta tuota asetta. Hän ottaisi sen huostaansa ja hävittäisi sen. Heittäisi Spreehen heti sopivassa tilaisuudessa. Se olisi varmintä.

Väkivaltaa Monsieurin asiainhoitajaa kohtaan ei kuitenkaan kannattaisi harjoittaa. Mitäpä hyötyä sellaisesta olisi? Syöksisimme vain kumpikin itsemme turmioon.

Hän, Madame, hyväksyi suunnitelmani, mutta vain sillä nimenomaisella ehdolla, että voittaisin miehen joko hyvällä tai viekkaudella. Madame uskoi minun onnistumiseeni. Hän sanoi luottavansa minuun, mutta toivoi myös täyttä luottamusta minun taholtani.

Olin liikuttunut. Oliko tämä mahdollista? Hän ei siis tuntenut minua kohtaan vain pelkkää vastenmielisyyttä! Sinä hetkenä olisin täyttänyt hänen mielettömimmätkin toiveensa ja olisin tuntenut itseni onnelliseksi, vaikka hän olisi vaatinut minulta elämäni.

Mutta Madame ei pyytänyt minulta mitään muu-

ta kuin tuota mitätöntä metalliesinettä. Kun olin sen hänelle ojentanut, hän loi minuun liikuttavan kiitolisen katseen noista ihmeellisistä silmistään ja puristi kättäni pehmeillä, lämpimillä sormillaan.

Sinä päivänä valmistauduin ensimmäisen kerran katkaisemaan pitkällisen vankeuteni Adlonissa. Aioin lähteä tapaamaan Monsieurin asiainhoitajaa, tuota vihaamaani miestä, joka oli leikitellyt kohtalolani.

Väkivallan uhkaa äärimmäisenä hätäkeinona en tosin enää voinut ajatella, mutta se ei minua tehnyt toivottomaksi. Nyt minun olisi turvauduttava yksinomaan älyyni ja tarpeen vaatiessa — miljoonan dollarin šekkiini. Oman ruumiini hintaan.

Tunsin mieleni keventyneeksi ja uskoin miltei tavallani olevani onnellinen. Madame ei siis halveksinut minua tässä ruumiillisessa alennustilassani, vaan päinvastoin luotti minuun ja jopa tuntui itsekkin kaipaavan luottamusta minun taholtani.

Unohdin kurjan ruumiillisen olemukseni lämpimän läikähdyksen täyttäessä rintani.

## XIII

Kun olin juuri lähtemässä Adlonista mennäkse-  
ni suorittamaan tehtävääni, Madame yllätti minut  
eräällä päähänpistollaan, jollaisia hänellä aina näytti  
olevan varastossa. Tosin olin jo tottunut niihin, mutta  
tässä erityistapauksessa ehdotus tuntui kiusalliselta.

Vaikkakin hän vast'ikään oli hyväksynyt suunnitelmani ja pitänyt sitä hyvänä, hän ehdotti siitä huolimatta nyt, että me kaiken varalta koettaisimme lisäksi erästä toistakin keinoa kadonneen Monsieurin löytämiseksi. Häntä itseään näytti ihmetyttävän vain se, ettei tämä toinen ja tehokas keino jo aikaisemmin ollut hänen mieleensä juolahtanut, niin yksinkertainen, luotettava ja selvä kuin se olikin. Ainakin hänen mielestään. Miksi emme turvautuisi yksityisetsivätoimiston apuun.

Hänen esityksensä sai minut alakuloiseksi. Eikö Madame siis lopultakaan odottanut tuloksia minun toimistani? Epäilikö hän jo etukäteen onnistumistani, vai miksi hän tahtoi kääntyä myöskin tuollaisen epämääräisen toimiston puoleen? Ainakin hän olisi

voinut odottaa ja vasta sitten, jos minä todellakin epäonnistuisin, miettiä muita keinoja.

Mutta suostuin kuitenkin siihen, että yhdessä kävisimme erään Madamen tietämän yksityisetsivän puheille. Monsieurin asiainhoitajan luona kävisin vasta sen jälkeen ja silloin yksinäni. Sinne Madame ei tarjoutunutkaan seurakseni. Hän oli kadottanut mielenkiintonsa koko mieheen saatuaan minulta takaisin tuon colt-pistoolin, ja tuntui miltei siltä, ettei hän enää, paremman neuvon keksittyään, pitänyt tätä käyntiä edes toivottavana. Ainakaan hän ei siinä suhteessa minua tavalla tai toisella rohkaissut.

Tihkusade oli jo tauonnut, kun poistuimme Adlonista, mutta nuo repaleiset, harmaat pilvet viipyivät vielä. Ne näyttivät riippuvan tavattoman matalalla, aivan kattojen yllä, ja niitä miltei viistäen. Usvaisessa ilmassa pehmenivät pylväitten, kioskien ja rakennusten ääriviivat, ja tornit ja huiput katosivat pehmeästi utuun. Kaupunkikuva oli kuin jättiläiskokoinen, hillitty pastellimaalaus, pääväreinä usvainen siniharmaa ja heikko violetti.

Me emme huolineet autoa, joka valppaan ovenvartijamme viittauksesta oli pysähtynyt kohdallem-

me. Tahdoimme kerrankin jaloitella, pitkästä aikaa.

Kauan sisällä oltuani vedin ahnaasti keuhkoihini usvan kyllästämää ilmaa. Tosin se oli kosteata ja raakaa, mutta sittenkin ihmeen virkistävää.

Kävelimme verkkaan ja kuin vapaudestamme nauttien pitkin kosteuttaan kiiltävää Unter den Lindeniä. Kohta me katosimme levottomasti lainehtivaan ihmismereen. Tuhansien autojen luikerteleva jono vierii lakkaamatta ohitsemme, ja niitten merkkitorvet törähtelivät kärsimättömästi. Maan uumenista kuului kiitävän junan vaimentunut jyrinä, jostakin kaukaa kirkonkellojen kumahtelua, ja Branderburger Tor häämötti vain epäselvänä taustalla.

Mutta katujen risteyksissä, korkealla ilmassa, vilkkuivat nuo ikuiset merkkivalot, suurkaupungin liikenteen säätäjät. Äänettöminä ja ihmiskäden koskettamatta ne ohjasivat tätä levottomasti lainehtivaa ihmismerta ja tuhansien autojen kärsimättömästi törähtelevää jonoa. Punainen — vihreä — valkoinen. Punainen — vihreä — valkoinen. Täsmälleen ja taukoamatta. Ikuisesti.

Vihreän vaihduttua valkoiseen käännyimme Friedrichsstrasselle. Sen uoma, ahdas, loputtoman pitkä, näytti

sumussa omituisesti typistyneen.

Sydäntäni kouristi oudosti. Tahtomattani muistuvat mieleeni ne lukemattomat entiset kerrat, joina näitä samoja tuttuja seutuja olin astellut. Samoillut niitä ristiin ja rastiin, ensi alkuun yksinäni, mutta sittemmin niin monesti myöskin Madame seuranaani. Kuinka usein olikaan päivä silloin paistanut, luonto hymyillyt ja askeleni olivat olleet huolettoman kevyet.

Mitähän mahtoikaan Madame, vaimoni, juuri tällä hetkellä ajatella? Muisteliko hänkin noita silloisia yhteisiä retkiämme? Tuskinpa vain. Oliko hänkään enää sama kuin ennen? Epäilemättä oli, eikä kuitenkaan ollut. Hänkin oli muuttunut, mutta muuttunut vain suhteessaan minuun! Tähän nykyiseen minuuni, mutta ehkäpä ei siihen entiseen!

Olimme saapuneet katujen risteykseen, erään suuren liikepalatsin kohdalle. Vielä muutamia kuukausia sitten oli tuon rakennuksen kulmauksessa ollut hieno matkatoimisto. Muistin sen siitä, että juuri se oli järjestänyt meidän Euroopan kierroksemme. Joitakin aikoja sitten oli matkatoimisto hävinnyt ja sen aseman oli valloittanut muuan omalaatuinen nähtävyys.

Olin sitä uteliaana jo aikaisemmin tarkastellut. Se oli Ludendorffin julistuskirjakauppa, »uuspakanuuden» näkyvin muistomerkki Berliinissä, hallitsevalla paikalla Friedrichsstrassen varrella.

Valkoinen oli taas syttynyt, ja me käännymme seuraavassa kadunkulmassa vasemmalle. Se oli hiljainen katu, ja hetkisen kuluttua olimmekin jo määrämme päässä.

Talo oli vanha ja jo verrattain rapistunut, mutta tavattoman suuri. Siinä sijaitsi joukoittain konttoreita ja toimistoja, jos jonkin nimisiä. Helposti löysimme kuitenkin etsimämme liikekilven monien joukosta ja nousimme toiseen kerrokseen. Pitkän ja pimeän käytävän päässä oli etsimämme toimisto.

Hetkisen odotettuamme meidät johdatettiin kaikkiin pyhimpään, itse päällikön huoneeseen. Sen täytti miltei kokonaisuudessaan suuri ja ei aivan viimeistä kuosia oleva kirjoituspöytä, pari kulunutta nahkanojatuolia ja rekisterikaappi, joka ei näyttänyt lainkaan salaperäiseltä. Suurella kirjoituspöydällä valitsi papereitten sekamelska. Haalistuneelle seinälle oli kiinnitetty joitakin karttoja, erään konjakkimerkin mainosalmanakka ja epäilyttävän näköinen mai-

semamaalaus.

Pöydän takana istui vähänlääntä herrasmies, joka ponnahti seisomaan astuessamme huoneeseen. Hän oli itse kuuluisa yksityisetsivä. Syvään, minun mieles-täni hiukan liian syvään, kumartaen hän otti meidät vastaan.

Katsoin kysyvästi Madameen ja hän vähintään yh-tä kysyvästi minuun. Kumpikin odotimme. Me emme tosiaankaan olleet sopineet siitä, kumpi meistä asian esittäisi.

Pieni mies näytti kärsivällisesti odottavan meidän aloittavan.

Vihdoin Madame ryhtyi puhumaan. Hän esitti asian lyhyesti ja täsmällisesti. Madame puhui ja mi-nä säestin.

Nuori ystävämme oli kadonnut jäljettömiin. Jo toista viikkoa sitten. Selitimme tarkoin ajan. Toden-näköisesti, niin, jopa varmasti katoaminen oli tapah-tunut vapaaehtoisesti. Niin, syistä oli meidän vaietta-va. Nuori ystävämme ei varmaan halunnut yhteyttä meihin, ei ainakaan toistaiseksi. Oli olemassa arka-luontoisia syitä, joista meidän myöskin oli vaiettava. Halusimme saada tietoomme kadonneen ystävämme

olinpaikan. Nopeasti ja kivuttomasti, ilman mitään meteliä. Etsinnässä oli noudatettava tahdikkuutta ja vaiteliaisuutta. Etsittävän ei olisi saatava tietää sitä, että häntä etsittiin. Todennäköisesti hän vielä oli Berliinissä. Meille riitti vain hänen olinpaikkansa nopea selville saaminen. Kaikesta muusta pitäisimme itse huolen.

Pieni mies teki ahkerasti merkintöjä. Näin hänen täyttävän kaavaketta ja käyttävän pikakirjoitusta. Hän kyseli ja merkitsi. Hänen äänensä oli tasainen ja rauhallinen ja hänen kysymyksensä lyhyitä, täsmällisiä ja helppoja käsittää.

Kun meidän joskus oli kieltäydyttävä vastaamasta johonkin määrättyyn kysymykseen, hän ei näyttänyt panevan sitä pahakseen. Hän nosti vain siniset silmänsä hetkiseksi paperistaan ja muutti nopeasti saman kysymyksen uuteen muotoon. Ja sangen usein tapahtui, että katsoimme voivamme vastata tähän muunnetussa asussa esitettyyn kysymykseen.

Kun olimme tulleet kadonneen ystävämme tunto-merkkejä koskevaan kohtaan, Madame avasi käsilaukkunsa ja otti sieltä valokuvan, jonka ojensi johtajalle.

Hämmästyin, sillä se oli minun kuvani! Niin, tietenkin se oli minun kuvani, kenenkäs muun! Istuin siinä tyytyväisen näköisenä puiston penkillä ja annoin kirkkaan auringon paistaa itseeni. Silmiäni näkyi vain hiukan häikäisevän ylenpalttinen kirkkaus, joten ne olivat hiukan sirrillään. Mutta muutoin olin aivan erinomainen. Huomasin selvästi, että minä olin maailmaan tyytyväinen. Muistin hyvin puiston ja penkin ja kirkkaan auringonpaisteen ja koko tilanteen. Madamella oli ollut kamera muassaan. Mutta itse kuvaa, joka oli salaa näpätty, en sen sijaan ollut koskaan nähnyt.

Sydän parkani käpristyi kuvaa katsellessani, silmäni kostuivat, ja tuntui siltä kuin kurkkuuni olisi tunkeutunut jokin pala. Tahtomattani pääsi huuliltani hiljainen huokaus.

Madame loi minuun varoittavan katseen.

— Hyvä, hyvä! sanoi pieni herra hetken kuluttua ja tarkasteli valokuvaa asiantuntijan ilmein.

— Otamme siitä viipymättä riittävästi jäljennöksiä omassa laitoksessamme. Tarvitsemmekin niitä aika panoksen apulaisiamme ja asiamiesverkostomme varten.

Tehtävän suoritus päätettiin toteuttaa »korkeimman asteen» muotoja noudattaen. Tavallisen kielenkäytön mukaan se tarkoitti sitä, että kustannuksia ei tarvinnut säästää. Tämä korkein aste oli huomattavasti kalliimpi kuin ne kaksi muuta, mutta vastaavasti myöskin tehokkaampi.

Pieni herrasmies saattoi hyvästellen meidät toimiston ovelle. Hän lupasi joka päivä antaa meille lyhyen raportin toimistaan. Luonnollisesti vain puhelimitse, mikäli ei mitään erityisempää ilmaantuisi, jotakin, mikä vaatisi henkilökohtaisia neuvotteluja.

Varmoina siitä, että olimme uskoneet Monsieurin etsiskelyn oikeihin ja luotettaviin käsiin, astuimme kadulle.

Harmaat repaleiset pilvet olivat jo miltei kokonaan kadonneet, ja heikko tuulenhenki oli karkoittanut usvan. Seestyneessä ilmassa perspektiivit olivat jälleen pidentyneet ja pitkät suorat kadut päättyivät uudelleen taivaanrantaan.

Olimme viipyneet tavattoman kauan tuossa oimittuisessa toimistossa, sillä liikkeitten sulkemisaika oli jo käsillä. Täpötäydet bussit, raitiotievaunut ja katu-  
jen sisuksissa jyrisevät maanalaiset kiidättivät työn

rasittamia apulaisia päivän aherruksesta.

Madame ehdotti, että kävisimme lunastamassa itsellemme liput illan oopperaesitykseen. Jäin sanattomaksi hämmästyksestä. Oopperaako Madame ajattelikin! Oliko tämä tosiaankin mahdollista? Entä Monsieurin asiainhoitaja ja minun sovittu käyntini hänen luonaan? Eikö muka ollut aikaa jo tarpeeksi hukkaan kulunut? Vai oliko Madame unohtanut koko miehen ja minun suunnitelmani hänen suhteensa?

Ei. Madame ei ollut unohtanut mitään. Ei Monsieurin asiainhoitajaa eikä myöskään sopimustamme. Mutta hän piti tätä käyntiä tarpeettomana, hyödyttömänä, tuskinpa edes toivottavana.

Hän ei minua suorastaan estellyt eikä kieltänyt. Hän huomautti ainoastaan, että Monsieurin etsiskely oli nyt oikealla tolalla. Meidän tulisi vain odottaa tuloksia. Ne eivät kauan odotuttaisi itseään. Ehkäpä jo huomenna tai ylihuomenna saisimme joitakin tietoja.

Olin näkevinäni Madamen silmistä, että hän toivoi minun luopuvan aikeistani. Niissä oli kuin avuton, rukoileva pyyntö. Mutta eivät edes Madamen rukoilevat silmät voineet nyt minua horjuttaa.

Friedrichsstrassen ja Unter den Lindenin risteyksessä erosimme. Madame meni tahollensa. Minä pysähdyin katselemaan hänen poistumistaan, kunnes levottomasti lainehtiva ihmismeri oli niellyt hänet kurimukseensa. Sitten astuin seuraavalla autoasemalla vuokra-autoon ja ajoin Charlottenburgiin, Monsieurin asiainhoitajan toimistoon.

---

## XIV

Ilta oli jo pitkälle kulunut, kun jälleen palasin Adloniin.

Madamea en tavannut salongissamme, kuten olin odottanut, eikä hän myöskään ollut omalla puolellaan. Hän ei siis vielä ollut palannut.

Olin alakuloinen, masentunut ja suunnattoman väsynyt. Sielullisesti murtunut ja ruumiillisesti liikerasittunut.

Niin, minun fyysillinen kuntoni ei tosiaankaan sietänyt rasitusta, ja tottumattomuus sen vähäisten voimavarojen käyttöön oli kostanut itsensä. Olin hengästynyt, kuivaa kurkkuani ahdisti, ja sydämeni jyskytti haljetakseen.

— Vanha, heikko mies, vanha heikko mies! takoiivat aivoni lakkaamatta, käteni vapisivat, ikään kuin olisin nostanut niillä jättiläispainoja, ja koko ruumiiseeni oli hiipinyt turruttava väsymyksen tunne.

Menin makuuhuoneeseeni ja heittäydyin rentonaan vaatteet ylläni vuoteelle. En poistanut siitä edes tuota hienoa pitsistä suojaverhoakaan, vaan oikaisin

väsyneet jalkani sille.

Suljin silmäni. Yritin keskittäytyä, koota sekavat ajatukseni. Mutta se tuntui peräti vaikealta, ylivoimaiselta.

Niin, minä en ollut tavannut Monsieurin asiainhoitajaa. Kauhistuttavinta oli, etten enää milloinkaan tapaisi häntä. En milloinkaan! Hän oli hävinnyt, kadonnut sinne, mistä ei ole paluuta. Milloinkaan en saisi enää käsiini miestä, jota etsin, häntä, joka ainakin määrätyissä olosuhteissa olisi voinut pelastaa minut tästä kadotuksestani.

Kun olin saapunut hänen toimistoonsa, siihen samaiseen, jossa tuo kohtalokas sopimus aikoinaan oli allekirjoitettu, se oli suljettu. Soitin kelloa, sillä tiesin yksityisasunnon sijaitsevan toimiston yhteydessä. Kukaan ei tullut avaamaan.

Soitin toistamiseen ja sen jälkeen yhä uudelleen, kunnes lopulta kuulin lähestyviä askelia. Ovi aukaisiin epäröiden, ja sen raossa näin kalpean, hätäantyneen näköisen naishenkilön, jonka silmät olivat itkusta turvonneet. Hän oli Monsieurin asiainhoitajan sihteeri ja ainoa toimistoapulainen.

— Monsieur, monsieur, ah, tekö se olittekin! huu-

dahti hän miltei itkuun pyrskähätämisillään käsiään väännellen, ja samalla hän vetäytyi toimistohuoneeseen minun seuraamanani.

— Tarkoitukseni ei ollut laskea ketään sisälle, mutta te olette tietystikin poikkeus. Oh, mikä kauhea onnettomuus, mikä kauhea onnettomuus! Että hänen pitikin käyttää juuri sitä lentovuoroa.

Olin tyrmistynyt. Kenestä hän puhui? Mistä onnettomuudesta hän puhui?

Ilkeä ennakkoaavistus hiipi mieleeni, ja sydäntäni kouristi pahaenteisesti. Jotakin oli tapahtunut, jotakin erityistä ja kauheata, mikä koski juuri Monsieurin asiainhoitajaa. Niin, ja siis myöskin minua itseäni.

Mitä olikaan tapahtunut?

Naisparka oli syvästi järkytetty ja onneton. Hän oli hysteerinen, ja siksipä hänen kertomuksensa oli katkonainen ja epäselvä.

Kun hän oli lopettanut, ojensi hän minulle pinkan sanomalehtiä, joissa tapausta selostettiin. Ne olivat englantilaisia ja saksalaisia lehtiä. Jälkimmäisissä oli vain lyhyt maininta Croydonin lentokentällä tapahtuneesta onnettomuudesta, joka oli vaatinut kaksi kuolonuhria, mutta englantilaisissa lehdissä selostettiin

tapausta seikkaperäisesti.

Lontoon-Berliinin koneen oli heti startattuaan Croydonin lentokentältä pitänyt tehdä pakkolasku takaisin kentälle. Koska kone vielä tällöin oli ollut liian matalalla, laskeutuminen oli epäonnistunut, kone pudonnut syöksykierteessä kentälle vain muutamman kymmenen metrin korkeudesta ja murskautunut. Onnettomuudessa oli mekaanikko saanut heti surmansa, yksi matkustajista saanut hengenvaarallisia ja toinen lievähköjä vammoja, kun sen sijaan ohjaaja ja kaksi muuta matkustajaa olivat säilyneet vahingoittumattomina kuin ihmeen kautta. Pakkolas-kun syyksi ohjaaja oli ilmoittanut moottorivian. Hengenvaarallisesti loukkautunut oli kuollut myöhemmin samana päivänä, mutta lievempiä vammoja saanut oli jo päässyt sairaalasta. Tutkimuskomissioni tapahtuneen onnettomuuden selvittämiseksi oli asetettu.

Kirjaimet tanssivat sumenevissa silmissäni ja vapisin kuin haavanlehti. Sanomalehti putosi käsistäni ja jäin mielettömän lailla tuijottamaan jonnekin tyhyyteen.

*Monsieurin asiainhoitaja oli poistunut elävien jou-*

*kosta eikä enää ollut tavoitettavissani.*

Missä olivatkaan nyt minun mahdollisuuteni päästä tästä kurjuudestani entiseen elämään? Missä, missä?

Hyinen väristys puistatti vanhaa ruumistani, ja pakostakin huuleni vääntyivät katkeraan hymyyn. Sillä minä muistin etsiväni myöskin kadonnutta Monsieuria, nuoren ruumiini ryöstäjää. Mitä tulisikaan tapahtumaan, kun hänet löydän tai *jos* hänet löydän? Eikö hänen asiainhoitajaansa kohdannut onnettomuus ollut yhdellä iskulla tehnyt tyhjäksi kaikkia toiveitani?

Katsoin uudelleen sanomalehtiä. Milloin tämä lento-onnettomuus olikaan tapahtunut?

Viisi päivää sitten. Siis juuri samoihin aikoihin, jolloin Madamen kanssa olimme järjestäneet nuo sanomalehtimieskutsut.

Luullakseni oli omituinen käytökseni herättänyt ihmetystä tuossa kalpeassa naishenkilössä, jonka läsnäolon olin kokonaan unohtanut, sillä huomasin hänen tarkastelevan itseäni oudoksuen. Sitteen hän aiheettoman hätäisesti ryhtyi järjestämään hajallaan olevia sanomalehtiä, ikään kuin niiden epäjärjestys

olisi häntä hermostuttanut.

En lainkaan ihmetellyt häntä, sillä vaikuttihan tämä tavaton mielenjärkytykseni epäilemättä luonnotomalta liioittelulta. Mitäpä hän tiesikään minua kohdanneesta onnettomuudesta ja sen kohtalokkuudesta.

Jätin hänet omine pienine suruineen ja poistuin toimistosta. En edes lohduttanut häntä, tuskin edes kunnolla hyvästelin. — — —

Ankara ruumiillinen väsymykseni oli jo jossakin määrin kadonnut, eikä sydämenikään enää jyskyttänyt. Makasin kuitenkin edelleen vuoteellani kädet pään alla ja katselin tylsänä kattoa, jossa ei mitään katsottavaa ollut.

Yritin kerätä ajatuksiani ja järjestellä niitä. Koeitin ryhmitellä erilliset tapaukset oikeaan aikajärjestykseen saadakseni niistä ehjän kokonaisuuden, mutta se kaikki onnistui minulle vain vaivalloisesti ja hitaasti.

Vain sen takia, etten nykyisin lukenut lehtiä, oli ollut mahdollista, että nyt vasta, ja nytkin vain sattumalta, olin saanut kuulla tuosta kohtalokkaasta lento-onnettomuudesta, josta kuitenkin oli ollut uutinen

myös täkäläisissä lehdissä.

Mutta entä Madame? Hänhän sen sijaan luki!

Äkkiä ponnahtin vuoteeltani lattialle väsymykse-  
ni täysin unohtaen, sillä minun mieleeni oli muistu-  
nut jotakin.

Muistin Madamen tämänaamuisen käytöksen, kun  
hänelle olin tehnyt ehdotuksen Monsieurin asiain-  
hoitajan puoleen kääntymisestä. Hänhän oli estellyt  
minua, ja erotessamme olin ollut huomaavinani, että  
hän oli levoton minun aikeeni johdosta.

Mikä olikaan voinut olla syynä hänen omituiseen  
käytökseensä, ja miksi hän oli toivonut, tai ainakin  
näyttänyt toivovan, että minä luopuisin aikeistani?  
Miksi hän oli katsonut minua niin omituisesti, kun  
olimme eronneet, ja miksikä hän ei ollut odottanut  
saapumistani täällä hotellissa? Oliko hän mahdolli-  
sesti jo silloin tietänyt tapahtuneesta onnettomuudes-  
ta? Mutta jos hän oli tietänyt niin miksi hän siitä oli  
vaiennut?

Mieleeni hiipi omituinen levottomuus, jonka syy-  
tä en voinut käsittää. Se ei ollut nyt levottomuutta  
Monsieurin asiainhoitajan kuoleman johdosta, vaan  
jotain muuta. Taannoinen ruumiillinen väsymykseni

oli nyt tiessään, ja aivoni työskentelivät kuumeisesti.

En käsitä, mistä se johtui, mutta juuri silloin muistin tuon colt-pistoolin, jonka aamulla olin Madamelle luovuttanut. Tiesin, että se oli omituinen ja asiaton mielijohde, mutta en voinut siitä vapautua. Oli kuin jokin ulkopuolinen tahto olisi pakottanut minua sitä ajattelemaan.

Astuin makuuhuoneestani salonkiin ja siitä edelleen Madamen huoneen ovelle.

Ovi oli raollaan, ja minä aukaisin sen. Astuin budoaariin, jossa en ollut käynyt Madamen paluun jälkeen. Aukaisin seuraavankin oven ja olin Madamen makuuhuoneessa.

Tarkastelin tätä huonetta, vaimoni makuusuoja, ja hymyilin katkerasti. Sillä minä ajattelin sitä asiaa, minkä vuoksi tänne olin saapunut. Järjestelmällisesti ryhdyin sitten etsimään. Pengoin laatikot, kaapit ja kaikki mahdolliset säilytyspaikat. Nurkassa oli joukko matkalaukkuja. En antanut häveliäisyyden häiritä itseäni, vaan aukaisin ne ja tutkin ne läpikotaisesti. Jäljellä oli enää vain vuode. Seisoin sen ääressä ja epäröin hetkisen. Mutta sitten riuhtaisin päättäväisesti pitsipeitteen syrjään, käänsin peitteen, tyynyt ja

patjat, ja lopuksi kopeloin vuoteen pohjan.

Poistuin huoneesta pettyneenä ja astuin takaisin budoaariin, jonka myös tutkin läpikotaisin. Etsimääni en kuitenkaan löytänyt.

Juuri kun olin poistumaisillani takaisin salonkiin, silmäni osuivat vaistomaisesti kirjeeseen, joka lojui peilipöydällä.

Tunsin hätkähtäväni, sillä olin tuntenut tuon kuoressa olevan käsialan. Olisin sen tuntenut tuhansien joukosta. Se oli minulle yhäti ihmeen tuttu siitäkin huolimatta, että se jollakin tavalla oli entisestään muuttunut. Viimeksi nähdessäni se oli ollut hiukan kulmikkaampaa kuin nyt, suunnilleen sellaista, jota iäkkään ihmisen epävarma käsi kirjoittaa, mutta nyt se oli reipasta, juoksevaa ja ikään kuin nuortunutta.

Tuon kirjeen osoite oli Monsieurin kirjoittama! Tiesin sen. Mutta se ei ollut ainoastaan hänen kirjoittamansa, vaan mikä ihmeellisintä — se oli osoitettu hänelle itselleen.

Omituista! Miksi Monsieur oli joskus kirjoittanut itselleen ja milloin se oli tapahtunut? Mitä hän tällä oli mahtanut tarkoittaa, ja miksi kirje nyt oli Madamen pöydällä? Oliko Madame sen hiljattain kaiva-

nut esille jostakin Monsieurin kätköstä ja pidellyt sitä kuin jotakin reliikkiä?

Tarkastelin kuorta. Siinä oli englantilainen postimerkki. Mutta silloin hätkähdin uudelleen ja sydämeni alkoi lyödä rajusti. — Kirje oli leimattu lähteneeksi Lontoosta vasta kaksi päivää sitten, ja tulopaikan postileima ilmaisi sen saapuneen Berliiniin tänään.

Mieleni valtasi omituinen ahdistus, ja minusta tuntui miltei siltä kuin olisin pitänyt käsissäni viestiä toisesta maailmasta. Käteni vapisivat mielenliikutuksesta, kun tarkastelin tuota pitkulaista kirjekuorta, joka tuntui niin täyteläiseltä. Mitähän tuo viesti mahtokaan sisältää?

Kuori oli aukaistu. Joku oli siis jo lukenut kirjeen, tämän Monsieurille osoitetun kirjeen! Kuka oli ehtinyt tehdä sen ja milloin?

Madameko? Niin, tietenkin juuri hän! Kukas muu.

Oliko Monsieur siis kaksi päivää sitten ollut Lontoossa, ja oliko hän siellä vieläkin? Miksi hän oli sieltä kirjoittanut itselleen ja osoittanut kirjeen Berliiniin?

Mitä tämä kaikki oikeastaan tarkoitti?

Tempasin epäröimättä esille kirjeen. Mutta nyt minä hätkähdin jo kolmannen kerran ja jäin säikäh-

täneenä tuijottamaan noita tiheästi kirjoitettuja rivejä.

Sillä tuo kirje oli tarkoitettu — minulle.

Juuri minulle se oli tarkoitettu, siitä ei ollut epäilystäkään, sillä vaikkakin kuoressa oli Monsieurin nimi ja osoite Adlon, esiintyi sen sijaan itse kirjeen ensimmäisen sivun vasemmassa ylälaudassa minun nimeni, minun oikea, entinen nimeni.

Kirjeen sisältö oli seuraava:

*Varmaankin ihmettelette, ehkäpä suorastaan säikähdätte tämän saatuanne. Totta puhuakseni tämä kaikki ihmetyttää minua itseänikin. Kuinka tosiaankin voi olla mahdollista, että lähetän viestin omalle entiselle itselleni ja että minun omat entiset silmäni tulevat parin päivän kuluttua lukemaan näitä samoja rivejä?*

*Mutta nyt itse asiaan.*

*Olin varmistautunut jo etukäteen siitä, että uudessa persoonassanne, jos niin saan sanoa, olette palannut Adloniin ja että käytte siellä täydelleen minusta.*

*Tarkoitukseni oli nimittäin asettautua puhelinyhteyteen kanssanne eikä suinkaan kirjoittaa. Soitin teille siis heti asiainhoitajaani kohdanneen onnettomuuden jälkeen, mutta puhelua ei teille yhdistetty. Olitte*

*satunnaisesti sairas, ilmoitettiin minulle, eikä yritykse-  
ni seuraavana päivänä johtanut sen parempaan tulok-  
seen. Minun oli siis pakko kirjoittaa, joskin eräät teh-  
tävät ovat aiettani viivästyttäneet.*

*Niin, ystäväni! Meidän kohtalomme täyttäjä on nyt  
kuollut. Tämä omituinen mies, väsymätön kokeilija,  
on poistunut ajallisesta elämästä ja jättänyt jälkeensä  
meidät, kättensä työt.*

*Te ymmärrätte, mitä hänen kuolemansa meille  
kummallekin merkitsee! Ymmärrättehän?*

*Mutta omasta puolestani en oikeastaan sure ta-  
pahtumain kulkua enkä sitä, että hän on poistunut.  
Näin on hyvä, sillä tämän jälkeen on kaikki niin sel-  
vää, niin mutkatonta ja niin peruuttamatonta. Olen ta-  
vallaan kiitollinen kohtalolle, joka täten on tahtonut  
ikään kuin lopullisesti sinetöidä kokemiemme tapaus-  
ten seuraukset.*

*Itsestään onnettomuudesta ja sen yksityisseikoista  
olette jo tällä välillä ehtinyt kuulla. Lisään ainoastaan,  
että vainaja oli saapunut Lontooseen varta vasten mi-  
nun vuokseni ja että hän juuri oli aikeissa palata Ber-  
liiniin neuvotellakseen kanssanne määrätyistä järjes-  
telyistä, kun hänen karmansa hänet tavoitti.*

*Teitä huvittanee kuulla, mitä yhteistä meillä kummallakin vielä toistaiseksi tulee olemaan. Vainaja nimittäin väitti, että meitä kumpaakin, teitä ja minua, vielä jonkin aikaa sitoo eräänlainen fyysillinen kohta-loyhteys. Mikäli hänen selityksensä oikein käsitin, hän tarkoitti, että jos meistä jompaan kumpaan kohdistuu jokin ruumiillinen tapaturma tai muu vahinko, se aiheuttaa toisessa samanaikaisesti reaktion. Mutta tämä reaktio tulee ajan mittaan yhäti heikkenemään ja lopuksi kokonaan katoamaan, minkä jälkeen kaikkinaisen yhteys toisiimme on loppunut.*

*Varmuuden vuoksi toivon teidän kuitenkin säilyvän terveenä ja vahingoittumattomana mahdollisimman kauan. Käyttäkää taidolla vanhan ruumiinne voimavaroja älkääkä antako nuoren henkenne johtaa itseänne vaaroihin. Minä puolestani, joka olen vanha, viisas ja kokenut, osaan oikealla tavalla hoitaa sitä, minkä teillä olen ostanut.*

*Ette tahtone valittaa, etten olisi kitsastelematta suorittanut mitä olen luvannut. Mutta jotta teillä olisi sitäkin vähemmän moittimista, tahdon lisätä kauppahintaa. Aivan omasta aloitteestani ja vapaasta tahdostani. Nuori ystäväni. Minä en jätä teille ainoastaan*

vanhaa, kulunutta ruumistani, miljoonan dollarin šekkiä ja pörssipiireissä tunnettua liikemiesnimeäni, mistä vielä arvaamattomasti voitte hyötyä, vaan tämän kaiken lisäksi vielä — Madamen.

Niin, minä aion tosiaankin jättää teille vaimoni, Madamen, niin uskomattomalta kuin se teistä ehkä kuulostaakin. Pitäkää hänet, vaalikaa häntä ja kantaakaa häntä käsillänne, kuten minäkin olen tehnyt.

Tämä oli minun varsinainen asiani teille ja juuri tämän asian vuoksi yritin puhelinyhteyteen kanssanne.

Kuten tiedätte, matkusti Madame Pariisiin. Hän palaa sieltä jälleen etukäteen tehdyn sopimuksen mukaisesti viikon kuluttua siitä, kun tämä kirjeeni teidät tavoittaa.

Mainitsin sopimuksesta, mutta minun on samalla ajatusta täydennettävä sikäli, että tämä sopimus tapahtui joskus ammuin minun menneisyydessäni, enkä sitä nykyisyydessäni voi täyttää.

Olen vapaa entisyydestäni ja tahdon pysyä vapaana. Ei mikään, ei edes Madame saa minua siihen sitoa. Nyt minä en halua tavata sen enempää Madamea kuin mitään muutaakaan, mikä kuuluu minun menneisyyteeni.

*Ja vielä eräs asia, ystäväiseni.*

*Saavun kohdakkoin, ehkäpä jo hyvinkin pian, pikkäkäynnille Berliiniin. Ehkäpä, ehkäpä silloin pistäydyn luonanne. Totta puhuakseni tahtoisin vielä kerran nähdä omat rakkaat entiset kasvoni ennen lopullista matkaani Euroopasta.*

*Mutta tämä mahdollinen tapaamisemme voi tapahtua vain edellytyksenä se, että ehdin Berliiniin ennen Madamen paluuta. Kukaties voin sinne saapua jo parin päivän kuluessa.*

Luettuani kirjeen asetin sen takaisin kuoreensa ja laskin sen peilipöydälle, mistä sen olin löytänyt. Sen jälkeen palasin salonkiin ja jäin odottamaan Madamen paluuta.

---

## XV

Katsahdin hämmentyneenä ympärilleni. Sähkövalo näytti omituisesti himmentyneen. — Hehkulangat värähtelivät hetkisen levottomasti ja kuin omaa värinäänsä säikähtäen. Ne leimahtivat vielä kerran täyteen kirkkauteensa, mutta sammuiivat sitten äkkiä kokonaan. Vallitsi täydellinen pimeys.

Vaalea akkunanverho epäselvästi lepatteli sysimustaa taustaa vastaan. Se liihotteli siinä edestakaisin ja levottomasti. Samalla lehahti avoimesta akkunasta huoneeseen jotain hyhmäistä. Se oli hyinen viima, kuin kalman jäinen hengähdys.

Mutta yhtä äkisti kuin tuo valo oli sammunut ja pimeys minut ympäröinyt oli mieleeni hiipinyt outo, painostava tunne. Jokin tuntematon läheni minua, ja minä säikähdin sitä.

Kaukaa yli kattojen kiiri tornikellon malmin kolko kumahtelu. Hitaasti ja kuin raskaasti tipahdellen lyönti seurasi lyöntiä. Ne soivat korvissani uhkaavina kuin lähenemistään lähenevä tuomiokellon ääni. Laskin, laskin. Kaksitoista värähtelevää kumahdusta.

Siis jo keskiyö.

Eikä Madame ollut vielä saapunut.

Painostava tunne muuttui vähitellen tuskaksi ja lopulta värisyttäväksi kauhuksi. Se täytti koko olemukseni ja hallitsi sitä. Minä tiesin, että se oli viesti jostakin. Ennakkoaavistus, joka oli hiipinyt esiin alitajunnastani. Minä tunsin, että tämä sanansaattaja toi minulle tiedon parhaillaan lähenevästä vaarasta, onnettomuudesta, jota en voisi välttää.

Olin valveilla, mutta alitajuinen maailmani hallitsi minua. Olin hereillä, mutta samalla painajaisen kourissa, jotka eivät hellittäneet.

Nousin hitaasti nojatuolistani, sillä minun oli toimitettava, tehtävä jotakin. Jäin hetkiseksi seisomaan pimeydessä, mikä minua ympäröitsi läpäisemättömän muurin tavoin. Outo väristys puistatti ruumistani.

Haparoin pimeässä eteiseen. Aukaisin oven ja astuin kerroksen käytävään. Se oli puolivalaistunut, kuten aina keskiyöllä, ja himmeä valo häikäisi silmiäni. Ketään ei näkynyt, ei ääntäkään kuulunut. Mutta se näkymätön läheni yhä.

Kävelin verkalleen pitkää käytävää. Olisin kiireh-

tinyt, rientänyt nopeasti, juossut, mutta jalkani eivät totelleet. — Kauhu oli ne lamauttanut.

Sivuutin lukemattomat ovet ja hissin kiiltävän riskon. Saavuin portaille ja katselin niitä. Ne näyttivät loputtoman pitkiltä ja katosivat jonnekin kuilun syvyyksiin. Kuin kone laskeutuivat lyijynraskaat jalkani näitten loputtomain portaitten askelmia.

Olin saapunut alempana olevaan kerrokseen. Se-kin oli puolivalaistu ja aivan tyhjä. Ääntäkään ei kuulunut. Loputtomat ovirivit vain kiilsivät himmeästi pitkässä käytävässä kuin äänettömät vartijat.

Vaara läheni, läheni! Tunsin jo selvästi sen läheisyyden! Se oli aivan kintereilläni! Kauhuni yhäti lisääytyi. Ehdinkö ajoissa, ehdinkö ajoissa? takoivat aivoni. Nyt se väiyyi jo vierelläni! Saavuttaisi minut! Nyt, juuri nyt. . .

Oh! Ei juuri vielä! Olin enää vain muutaman ovenvälin päässä maalistani. Kolme, kaksi, yksi. Jalkani pysähtyivät, mutta tahtoni toimi. Ehdin, en ehdi, ehdin. . . Maali oli edessäni! Tahtoni oli voittanut! Olin perillä.

Pysähdyin ovelle. Entisen kaksioni ovelle. Vain se enää erotti minut päämäärästäni. Kohotin käteni ava-

takseni sen.

Ah, liian myöhään, liian myöhään! Se oli sittenkin ollut minua nopeampi. Se oli jo saavuttanut minut! Kohotettu käteni retkahti sivulleni. Liian myöhään, liian myöhään!

Oven takaa oli kuulunut ääni. Etäinen ja vaimennettu. Se oli laukaus. Ja kuitenkin samalla niin heikko ja niin pehmeä. Ikään kuin se olisi ollut pehmeään pumpuliin kääritty.

Samassa silmänräpäyksessä olin tuntenut polttavan pistoksen rinnassani. Oli kuin hehkuva rauta olisi äkkiä lävistänyt sen. Tuska repeli rintaani.

Lysähdin polvilleni. Olin kaatunut pitkälleni, ellen oikealla kädelläni olisi nojannut permantoon. Mutta vasemman käteni olin vaistomaisesti painanut rintaani vasten. Siihen kohtaan, jonka hehkuva rauta oli lävistänyt ja jossa tunsin repelevää tuskaa.

Tunsin lämpimän virran pulpahtelevan kädelleni. Jotain valui sormieni lomitse ja tipahteli lattialle. Lyyhistyin kokoon ja kadotin tajuntani.

Heräsin jälleen. Kohottauduin polvilleni ja nojasin oikeata kättäni käytävän permantoon. Katselin vasenta kättäni, jonka äsken olin painanut rintaani vas-

ten. En nähnyt siinä mitään. Tarkastelin rintaani, jonka hehkuva rauta oli lävistänyt. Takki oli ehjä, ja paita oli ehjä. Myöskään ihostani en mitään haavaa löytänyt. Käytävän permannon matolle ei ollut mitään tipahdellut. En ollut ruumiillisesti vahingoittunut.

Nousin polviltani vaivalloisesti. Jalkani horjahtelivat, mutta rinnassani en tuntenut mitään tuskaa. Suoristaudin ja katselin omituisin tuntein edessäni olevaa ovea. Tuota ovea, jota en ollut ehtinyt ajoissa avata. Olin tullut liian myöhään.

Aukaisin sen ja astuin eteiseen. Entisen kaksioni eteiseen. Se oli pimeä, ja minä seisahduin ja kuuntelin. Välioiven takaa kuului heikkoa yskähtelyä, joka päättyi omituiseen pihinään. Lisäksi kuului sieltä naisen hiljaista nyyhkytystä.

Avasin välioiven ja astuin omaan huoneeseeni. Siihen samaan, josta olin ollut poissa kokonaisen iäisyyden.

Keskellä lattiaa, polvilleen lyyhistyneenä, oli nuori mies. Oikealla kädellään hän nojasi permantoon, mutta vasemman kätensä hän oli painanut rintansa vasten. Sormien lomitse pulpahteli jotakin punaista, joka tipahteli permannelle. Vaalealla lattiamatolla

loisti himmeästi tumma läiskä.

Polvilleen lysähtänyt olento katseli minua harhai-levin silmin. Hän yskähti lyhyesti ja pihisten, ja samalla näin jotakin punaista pisartelewan myös hänen huulillaan.

Se olin *minä*. Se entinen ja oikea *minä*.

*Monsieur* oli vihdoinkin palannut.

Mutta minun nuori ja virheetön ruumiini riutui lävistettynä ja verta vuotavana, ja sen silmät toivat minulle viestin lähestyvistä kuolemasta.

Maahan polvistuneena, kuolewan jalkain juures-sa, oli nuori nainen, jonka hartiat vavahtelivat hänen katkerasti itkiessään.

Madame nyyhkytti kuin avuton, pieni tyttö, jonka lemmikkinukke on särkynyt. Yhtä lohduttomasti, yhtä katkerasti ja yhtä todellisesti. Hänen vihreitä silmi-ään en nähnyt, sillä hän oli peittänyt kasvonsa pienil-lä, valkeilla käsillään.

Mutta veren punertamalla matolla, aivan kuole-wan vieressä, kiilsä pieni, kylmä esine. Katselin sitä pitkään enkä voinut torjua väristystä, joka puistatti ruumistani. Minä olin tuntenut tuon pienen kylmän esineen. Se oli sama, jonka aikoinaan olin löytänyt

kylpyhuoneesta ja jota äskettäin olin turhaan etsinyt Madamen huoneesta.

Kuoleva yskähti uudelleen, ja Madamen nyyhkitys yltyi.

Astuin lähemmäksi. Vieraalla karvaisella kädelläni minä kosketin omaa nuorta ruumistani, Se värähti oudosti kosketuksestani, ja sähkövirran lailla kävi lämmin laine kautta vanhan ruumiini. Katselin kuolevaa silmiin. Omiin sinisiin silmiini. Niitten katse oli harhaileva, ja ne näyttivät tähtäävän jonnekin kauas etäisyyteen, rajan tuolle puolen.

Ja sitten kuoleva alkoi puhua, vaivalloisesti, tuskin kuuluvasti.

Olin ollut rauhallinen, omituisen rauhallinen aina siitä hetkestä lähtien, jona olin astunut kuolevan viereen ja häntä koskettanut. Nyt tuo rauhallisuuteni miltei peloitti minua.

Mutta äkkiä ahdistava tuska tarttui minuun teräspihtien tavoin, sillä minä huomasin kaikesta, että kuolevan katkonainen kertomus jo läheni loppuaan. Vain muutaman katoavan tuokion enää viikatemies suostuisi odottamaan, ja sitten seuraisi kaiken loppu.

Yhä tiheämmin uusiutuivat nuo pihisevät yskäh-

telyt, jotka viilsivät minun omaa rintaanikin. Kerta kerralta kesti yhä kauemmin, ennen kuin kuoleva tällaisten kohtausten jälkeen jaksoi uudelleen puhua, ja yhä heikommaksi kävi hänen äänensä.

Lopulta seurasi ainoastaan katkonaisia lauseita ja irrallisia sanoja, joitten ajatusyhteyden vain osittain pystyin käsittämään. Mutta minä kuuntelin hartaasti ja henkeäni pidätellen, sillä minä tahdoin kuulla kaiken ja ymmärtää kaiken. Kun hänen äänensä lopulta oli heikentynyt vain hiljaiseksi kuiskaukseksi, painoin minä korvani hänen vapiseville huulilleen, jotta en mitään menettäisi.

Entistä tuskallisempi kohtaaminen vavahdutti hänen nuorta, kärsivää ruumistaan, Näin punaisen juovan valuvan hänen huuliltaan, ja raskaasti huokaisten hän nojasi kalpeata päätään minun käsivarteeni ja sulki silmänsä. Tiesin, että loppu oli alkamassa.

Varovasti laskin hänet pitkälleen matolle. Hän jäi liikkumattomana makaamaan ummessa silmin. Kuin henkeni hädässä ryntäsin makuuhuoneeseen ja riuhkaisin vuoteelta pieluksen, jonka hellävaroen asetin hänen päänsä alaiseksi. Hän ei vielääkään liikahtanut, mutta aukaisi kuitenkin raukeat silmänsä ja hymyili

heikosti. Olin näkevinäni pilkahduksen kiitollisuutta noissa raukeissa silmissä, joitten kiilto jo oli alkanut himmetä. Elämän liekki lepatteli värähdellen.

Madame ei enää nyyhkyttänyt. Hän oli kohottanut kasvonsa ja katseli herkeämättä kuolevaa kuin rukoillen tältä katsetta. Hänen kyynelensä olivat ehtyneet, mutta noiden vihreitten silmien ilmeessä oli jotakin, mitä milloinkaan en unohda.

Polvistuin kuolevan viereen ja tartuin hänen käteensä. Se oli täyteläinen ja lämmin, mutta minun oma vieras käteni oli kylmä ja suonikas. Tuon oudonmuotoisen sormuksen hohtokivi loisti pahaenteisesti ja kuin ilkkuen. Sillä hetkellä tuntui minusta ikään kuin kaikki helvetin voimat olisivat kätkeytyneet tuohon kylmään kimalteluun ja vaanineet ilkkuen minua ja minun kuolevaa kaksoisolentoani.

Suljin silmäni ja puristin tuota miehekästä, mutta nyt niin voimatonta kättä, joka lepäsi minun omasani. Se vastasi puristukseeni, tuon ruman, kylmän käteni puristukseen. Se puristus oli niin voimaton ja heikko kuin pienen palleroisen avuton puristus, mutta se lämmitti kärsivää sydäntäni.

Kului hetkinen. Kului ikuisuus. Minä unohdin

ajan, paikan ja kärsimyksen. Tunsin vain lämpimän käden omassani.

Äkkiä säpsähdin. Kuulin korahtelua, ja käsi värähteli heikosti omassani. Kuoleva aukaisi silmänsä. Niissä näytti asuvan suuri rauha. Hän loi ensin katseensa Madameen ja sitten minuun. Oli kuin heikon heikko hymyn häivähdys olisi hetkisen viipynyt hänen huulillaan.

Puristin kylmässä kourassani lepäävää kättä, mutta se ei enää vastannut puristukseeni. Kerran vain kuului heikko huokaus, kuin kaukainen kuiskaus.

Monsieuria ei enää ollut.

Kurkkuani kuristi oudosti, ja silmiäni sumensi, mutta ne pysyivät kuivina. Kyynelet olisivat vapauttaneet, mutta niitä ei tullut.

Kauan katselin kuollutta nuorta ruumistani, pitäen sen vähitellen kylmenevää kättä omassani. Siinä se lepäsi lattialla tyyny päänalaisenaan ja tuijotti lasittuneilla silmillään jonnekin tuntemattomaan. Vaikka noissa silmissä ei enää ollut eloa eikä ilmettä, näytti kuitenkin siltä, kuin niissä olisi asustanut jokin kysymys, joka oli jäänyt vastausta vaille.

Hellävaroen laskin vainajan elottoman käden hä-

nen haavoittuneelle rinnalleen, josta veri ei enää pulpahdellut. Suljin nuo tuijottavat silmät varovaisesti. Kylmä suonikas käteni vapisi.

Madame oli yhäti polvillaan ruumiin ääressä. Hän oli jälleen peittänyt kasvonsa valkeilla käsillään ja nyyhkytti. Hän nyyhkytti lohduttomasti, katkerasti ja sydämestään kuin avuton lapsi, jota suuri suru on kohdannut.

Minä en itkenyt. Kammo ei itketytä.

Jostakin kaukaa kuului hiljaista surinaa. Se voimistui ja läheni lähenemistään, kunnes se äkkiä nykäisten pysähtyi ja kuului kitisevää metallin helinää. Hissi oli pysähtynyt kerroksemme kohdalle, ja sen ristikko-ovi oli riuhtaistu auki. Kuului ääniä ja läheviä askelia.

Hetken seisoin jähmettyneenä, mutta sitten tartuin Madamea käsivarteen. Hän nousi polvistuneesta asennostaan ja lakkasi nyyhkyttämästä. Kyyneltensä lomitse hän katseli minua kysyvästi.

En lausunut sanaakaan, vaan viittasin kädelläni lattialla viruvaan vainajaan, matolla olevaan tummaan läiskään ja sen vieressä lojuvaan pieneen, mustaan esineeseen, joka kiilsä himmeästi.

Äänet ja askelet lähenivät oveamme. Madamen silmiin oli ilmestynyt säikähtynyt, pelokas ilme, joka tuijotti kyynelten takaa. Avuttomana hän katseli vuoroin minua, vuoroin lattialla viruvaa vainajaa, ja risti valkeat kätensä.

Nyt kuului jo selvästi keskustelua, äänekästä ja kiihtynyttä, vaikkakaan sanoja ei voinut erottaa. Nyt äänet olivat saapuneet aivan ovemente kohdalle. Nyt...

Jännitys laukesi. Ei tapahtunut mitään, sillä askelet jatkoivat matkaansa ja äänet häipyivät niitten mukana pitkän käytävän toiseen päähän. Jossakin aukaistiin ovi ja suljettiin jälleen.

Käytävässä vallitsi taas entinen äänettömyys. Hissi kuului pysähtyvän pohjakerrokseen.

Kun jännitys oli lauennut, Madame oli jäänyt seisomaan paikoilleen. Hän hypisteli hermostuneesti pienillä sormillaan pitsinenäliinaansa, joka oli kyynelten kostuttama, ja katseli toivottomin ilmein herkeämättä vainajaa.

Talutin hänet vainajan ääreltä ja istutin tuolille. Hän totteli kuin avuton lapsi, jolla ei ole omaa tahtoa.

Tarkastelin uudelleen pitkään ja tutkivasti vaina-

jaa, joka lepäsi siinä ikään kuin pitkään ja virkistävään uneen vaipuneena. Tyyni rauha asusti hänen kalpeilla kasvoillaan, ja vain tuo punainen viiru, joka oli valunut hänen huuliltaan, rumensi niitä. Otin nenäliinani ja pyyhkäisin sen pois. Veri ei vielä ollut hyytynyt.

Hellävaroen nostin kuolleen päätä ja otin sen alta pieluksen. Laskin pään lattialle ja tarkastelin huolella pieluksen päällistä. Siinä ei ollut ainoatakaan veritahraa. Vein sen takaisin vuoteelle, josta sen olin riuh-  
taissut, ja suoristin peitteen.

Tarkastin huolellisesti kummankin huoneen ja varoin tarkkaan astumasta tuolle tummalle läikälle, joka oli vähitellen hyytynyt eikä enää kiiltänyt.

Madame istui edelleenkin tuolilla, jolle hänet olin istuttanut, mutta hänen silmänsä seurasivat minun liikkeitäni. Näin, että hän oli levoton ja että hän oli repinyt pienen kostean pitsinenäliinansa; mutta hän ei puhunut mitään, ei kysynyt mitään.

Kumarruin ottamaan lattialta tuon pienen mustan esineen. Punnitsin sitä kädessäni ja katselin sitä. Madame oli noussut seisomaan, ja vaikka minä en katsonut häntä, tiesin että hän oli äärimmäisen kiihty-

nyt. Laskin esineen jälleen lattialle, aivan vainajan käden ulottuville, ja katsahdin Madameen. Tukahtunut nyyhkytys pyrki ilmoille hänen huuliltaan, ja hän istahti jälleen raskaasti.

Makuuhuoneessa, tuolin selkänojalla, oli Madamen silkkinen päällystakki, harsolla varustettu hattu ja hansikkaat. Hatun ja käsineet ojensin Madamelle, mutta tuon silkkisen päällystakin, joka tuoksui kielolle, laskin käsivarrelleni. Vielä kerran tarkastin kumpaisenkin huoneen. Sitten tartuin Madamen käsivarteen, ja yhdessä astuimme eteiseen.

Mutta juuri, kun olin aukaisemaisillani oven, muistui mieleeni jotakin, ja minä palasin vielä kerran vainajan luokse. Madamen jätin eteiseen. Nostin lattialta tuon pienen mustan esineen ja hankasin sitä nenäliinallani. Sitten laskin sen, siitä edelleen nenäliinalla kiinni pitäen, entiselle paikalleen. Loin vielä viimeisen silmäyksen vainajaan ja poistuin eteiseen.

Painoin korvani ovelle ja kuuntelin tarkkaavaisena. Käytävässä vallitsi täydellinen hiljaisuus, eikä hissin surinaakaan kuulunut. Se oli pysähtynyt pohjakerrokseen ja jäänyt sinne.

Kannoin vasemmalla käsivarrellani Madamen kie-

lontuoksuista päällystakkia ja ojensin hänelle vapaan käsivarteni. Hän empi hetkisen ja katsahti minuun pitkään, mutta pujotti kätensä sitten arkaillen kaina-looni.

Astuimme pitkään käytävään. Se oli tyhjä. Vain pitkät ovirivit kiilsivät puolihimmeässä valaistuksessa.

Saavuimme portaille ja nousimme seuraavaan kerrokseen. Kuljimme äänettömin askelin, ja sydämeni sykki haljetakseen. Pelkäsin sen äänen kuuluvan käytävän päästä päähän ja kiirivän kaikkiin kerroksiin.

Kuinka loputtoman pitkät ja kuinka toivottoman korkeat nuo portaat olivatkaan! Ne eivät milloinkaan tahtoneet loppua.

Kun jo ikuisuus oli kulunut, olimme vihdoin huoneistomme ovella. Käteni vapisi, kun aukaisin sen, ja sydämeni sykähteli yhä rajummin. Vihdoin olimme eteisessä, ja minä suljin oven äänettömästi.

Kukaan ei ollut meitä nähnyt.

Salongin sähkövalo paloi. Se ei värähdellyt, vaan loisti kirkkaana ja häikäisevänä. Avoimesta akkunasta tulvehti huoneeseen raikas yöilma, ja vaalea akku-

nanverho heilahteli.

---

## XVI

Luullakseni olin vain hetkisen nukahtanut, kun heräsin. Nousin vuoteeltani ja kuuntelin. Liikaherkistyneet korvani olivat äskettäin kuulleet jotakin, mutta en tietänyt mitä.

Vallitsi täydellinen hiljaisuus. Katselin akkunasta kalpeata kajoa. Taivaalla vilkkui vielä jokin vaaleneva tähti. Uusi päivä oli jo lähenemässä.

Vedin kaihtimet akkunan eteen. Renkaitten hankaava kitinä tankoihin pelästytti minua.

Äskeinen ääni kuului uudelleen. Se tuli jostakin seinän takaa. Astuin salonkiin ja painoin korvani Madamen huoneen ovelle. Sieltä kuului valittavaa nyyhkytystä ja vuodevaatteitten kahinaa.

Madamea painoi raskas suru. Olin näkevinäni hänen toivottomana vääntelehtivän vuoteellaan, enkä voinut olla tuntematta sääliä häntä kohtaan hänen avuttomuutensa vuoksi. Avasin oven ja astuin budoaariin. Alkavan päivän kajo ei päässyt tunkeutumaan tänne tiiviitten uudinten lomitse, mutta minä näin siitä huolimatta, että makuuhuoneen ovi oli avoinna.

Perällä häämötti tummaa taustaa vasten vuode ja sillä kyyryllään valkea olento.

Lähestyin tuota olentoa ja istahdin vuoteen reunalle laskien käteni hänen nyyhkytyksestä vavahteleville hartioilleen. Silittelin hänen tukkaansa ja kuulin puhuvani jotakin. Hänen nyyhkytyksensä taukosi, ja hän kuunteli sanojani.

Sitten seurasi pitkä äänettömyys, enkä tiedä, kuinka kauan siinä olin istunut hiljaisiin mietteisiin vai-puneena, kun hän äkkiä puhkesi rajuun itkuun. Hän tarttui käsiini pienillä, kyynelten kostuttamilla sormillaan, puristi niitä kiihkeästi ja aukaisi sydämensä minulle.

Hän kertoi ja nyyhkytti, keskeytti puheensa välillä ja jatkoi taas. Hievahtamatta istuin paikallani, sillä en tahtonut mitään menettää.

Hän kertoi sekavasti nuoruudestaan, haaveistaan ja särkyneistä toiveistaan. Ja sitten hän kertoi — minusta. Tosin ei tästä minusta, joka istui hänen vuoteensa laidalla pitäen hänen pieniä pehmeitä käsiään omissaan ja jota hän ei pimeän vuoksi nyt edes nähnyt, vaan siitä entisestä, oikeasta minusta. Siitä minusta hän kertoi ja tunteistaan häneen.

Niin, hän oli lukenut illalla Monsieurin kirjeen. Se oli ollut salonkimme pöydällä, kun hän oli palannut kaupungilta. Tietenkin hän oli sen avannut ja luenut.

Hän oli ollut suunniltaan, kun hän oli lopettanut, ja juuri silloin puhelin oli soinut. Oli tiedusteltu minua. Alhaalta oli ilmoitettu, että tiedustelemani nuori ystävämme oli juuri saapunut. Hän oli jo huoneessaan,

Madame oli kiirehtinyt entiseen kaksiooni tapamaan palannutta Monsieuria, jolle tämä kohtaaminen oli tullut täydellisenä yllätyksenä. Madame oli pyytänyt, oli itkenyt ja rukoillut, ja lopulta hän oli uhannut riistää hengen itseltään. Hän ei ollut voinut käsittää, miksi hän oli ottanut tuon aseensa mukaansa, mutta hän oli nyt joka tapauksessa Monsieurin nähden uhannut itseään. Tietenkään hän ei ollut tarkoittanut täyttä totta, eihän hän tiennyt, oliko ase edes ladattu. Hän ei tuntenut sitä eikä luullut osaavansa sitä edes käyttää. Ja silloin onnettomuus oli tapahtunut. Monsieur oli tarttunut hänen käteensä riistääkseen aseensa, ja se oli silloin lauennut. Madame oli pyörtenyt herätäkseen hetken kuluttua hirvittävään todelli-

suuteen. Ja sitten olin minä saapunut.

Oli jo myöhäinen aamu Madamen astuessa huoneestaan yhteiseen salonkiimme. Olin häntä odotellut levottomasti jo pitkän aikaa, ja mielestäni tunnit olivat madelleet.

Madame oli kalpea. Hänen silmänsä kertoivat valvotusta yöstä ja runsaista kyynelistä. Mutta hänen ulkoasunsa oli huoliteltu.

Äänetönnä hän kuunteli minua tarkkaavasti, milteipä nöyrästi, kuin hyvinkasvatettu oppilas opettaajaansa. Mutta tuosta näennäisestä tyyneydestä huolimatta asusti hänen silmissään hajamielinen ilme.

Oli asioita, joista meidän kiireellisesti oli keskusteltava päättääksemme toimenpiteistä, ennen kuin se olisi liian myöhäistä. Ne olivat puhtaasti käytännöllisiä asioita, jotka eivät sietäneet viivyttelyä. Meidän oli sovittava tietyistä yksityisseikoista ja yhteisistä menettelytavoista. Oli varustauduttava kaikkeen. Me emme saaneet antaa tapausten yllättää itseämme.

Madame vain nyökäytti päätään. Näin hänen silmistään, että hän jo etukäteen oli päättänyt suostua kaikkeen, mitä hänelle tulisin esittämään. Kun hän kysyi minulta jotakin tai kun hän vastasi johon-

kin kysymykseeni, hänen äänensä oli arka ja hänen lauseensa lyhyitä. Hänellä itsellään ei ollut mitään ehdotuksia, ei esityksiä, eikä edes vastaväitteitä.

Hän vaikutti minusta kiusallisen kuuliaiselta ja nöyrältä, mutta samalla myöskin niin säälittävän avuttomalta. Hän alistui minuun, kuin olisin ollut hänen kohtalonsa.

Aamutunnit kuluivat tuskallisessa jännityksessä ja odotuksessa. Jokainen käytävästä korviimme kantautuva ääni säikähdytti meitä, ja kun mitään ääntä ei kuulunut, niin hiljaisuus tuntui sitäkin painostavammalta.

Kun meille tuotiin myöhään tilaamamme aamukahvi, katselin tutkien tarjoilijan kasvoja. Niissä en kuitenkaan nähnyt mitään tavallisuudesta poikkeavaa. Vain tuo tutunomainen, imelä hymy, johon olimme tottuneet aamusta aamuun ja joka minua suorastaan raivostutti joskus.

Kun vielä keskipäiväänkään mennessä ei mitään tapahtunut, ilmoitin Madamelle lähteväni kaupungille. Tarvitsin raitista ilmaa ja vaihtelua tähän tuskastuttavaan odottamiseemme.

Madame näytti pelästyneeltä ja loi minuun kysy-

vän katseen, mutta ei puhunut mitään. Kun ehdotin hänelle, että hän tulisi mukaani, näin hänen silmissään kiittävän ilmeen. Hän suostui mielellään, kuten kaikkeen muuhunkin, mitä hänelle olin esittänyt. Varmaankin hän pelkäsi yksinäisyyttä, ja minusta näytti, että hän tunsu olonsa turvallisemmaksi läheisyydessäni.

Hissiin astuessamme hän pujotti kätensä kainalooni ja katseli minua samalla arasti. Mutta kun siivutimme alempana olevan kerroksen, hänen katseensa jäykistyi ja hän tuijotti ohitsemme vilahtavaa ristikkoaukkoa.

Kun olimme saapuneet pohjakerrokseen ja olimme juuri astumaisillamme aulasta portaille, kuulin meitä huudettavan. Ovella seisova piccolo pyysi meitä kohteliaasti pysähtymään.

Kun katsoin taakseni, näin virkapukuisen miehen lähestyvän meitä. Hän pyysi odottamaan, koska hänellä oli asiaa meille. Hätkähdin vaistomaisesti ja tunsin Madamen hennon käden puristavan suonenvedontapaisesti käsivarttani. Se vapisi.

Tunsin luoksemme astuvan miehen kultakalunaiseksi apulaisvahtimestariksi, ja hän selitti meille,

että nuori ystävämme, jota minä olin tiedustellut, oli vihdoinkin palannut matkaltaan. Hän oli saapunut hotelliin jo edellisenä iltana eikä vielä ollut lähtenyt huoneestaan, koska avain oli ylhäällä.

Kiitin tiedonannosta ja ilmoitin käyväni tervehtimässä ystäväämme kaupungilta palattuamme, sillä meidän oli ensin toimitettava kiireelliset asiamme.

Ulos tultuamme raikas tuuli vilvoitti hyväilevästi kuumaa otsaani ja karkoitti hetkiseksi yön kauhut järkkyyneestä mielestäni.

Madame piti edelleen kättänsä kainalossani, ja hänen äskettäin niin kalpeiksi valahtaneille poskilleen olivat terveet ruusut jälleen palaamassa.

Kuului lähenevää soittoa. Pitkin Unter den Lindenä, Ehrenmalin kohdalla, asteli harvassa tahdissa SA-rivistö suruharsoihin käärittyine lippuineen. Soitokunnan marssin tahti oli hidas ja sävel toivotoman alakuloinen. Se oli Chopinin surumarssi. Kuuden mustan hevosen vetämällä lavetilla oli punaiseen hakaristilippuun verhottu arkku.

Ihmiset katuvierillä pysähtyivät ja tekivät kunniaa lipuille ja vainajalle. Saattue vierihitaasti ohitsemme.

Vilunväreet puistattivat ruumistani, ja Madamen käsivarsi kainalossani vapisi. Katsoin häntä, mutta hän loi silmänsä maahan.

---

## XVII

Seuraavat päivät olivat meille jäytävän epätoivon, levottomuuden ja piinallisen odotuksen päiviä. Ne toivat meille todellisia koettelemusten hetkiä, enkä näin jäljestäpäin voi käsittää, kuinka niistä oikeastaan koskaan selviydyimme.

Kohteliaasti, joskaan ei silti vähemmän täsmällisesti, oli annettu ymmärtää, että meidän toivottiin toistaiseksi jäävän paikoillemme Berliiniin. Tämä oli tapahtunut heti sitä seuraavana päivänä, jona nuori ystävämme oli tavattu huoneestaan kuolleenä, mikä tapaus oli saattanut koko hotellimme johdon täydellisen järkytyksen valtaan.

Tämä matkustuskielto — sellaiseksihan sen käsitimme — oli tullut meille epämiellyttävänä yllätyksenä. Se hämmästytti meitä ja herätti levottomuutta mielissämme. Koetimme tosin itsellemme vakuuttaa, että syynä olivat pelkät muodollisuudet, mutta emme itsekään uskoneet omiin vakuutteluihimme. Mitä meistä oikeastaan vielä tahdottiin ja mihin meidän suhteemme pyrittiinkään?

Sitä paitsi tämä matkustuskielto oli aivan tarpeetonkin, sillä näissä olosuhteissa emme missään tapauksessa olisi voineet minnekään Berliinistä poistua, mikäli meillä yleensä mitään matkasuunnitelmia edes oli.

Sillä meitä odotteli täällä muudan surullinen tehtävä, minkä toteuttaminen meistä itsestämme riippumattomista syistä oli siirtynyt päivästä päivään. Rakas vainajamme lepäsi edelleenkin hautaamattomana patologisen laitoksen kellarissa, koska hautauslupa oli nyt vasta myönnetty.

Tuon surullisen tilaisuuden järjestämisestä olimme jo päiviä sitten sopineet erään hautaustoimiston kanssa. Se tulisi huoltamaan toimituksen käytännöllisen puolen, kun sen sijaan me, Madame ja minä, muodostaisimme surusaattueen.

Niin, me olimme valmistautuneet kätkemään haudan lepoon nuorena nukkuneen vainajan, minun oman kuolleen ruumiini, jota tuho oli kohdannut.

Meidän apuamme ja tietojamme oli tarvittu ja tultaisiin todennäköisesti vieläkin tarvitsemaan. Näin viranomaiset olivat meille ilmoittaneet, ja siihen olimme saaneet tyytyä. Siispä meidän olisi jäätävä

paikoillemme ehkä vielä hautauksen jälkeenkin.

Me olimme saaneet muun muassa todistaa nuoren vainajan henkilöllisyyden, koska tämä, omituista kyllä, oli poistunut elävien joukosta jättämättä jälkeensä ainoatakaan sitä selvittävää paperia tai muuta johdolankaa. Ei näet löytynyt passia, ei henkilötodistusta, ei kirjettä eikä yleensä mitään muutakaan sellaista, mistä henkilöllisyys todisteellisesti olisi selvinnyt. Adlonin hätäytynyt eteisvartija oli kuitenkin pystynyt näyttämään toteen, että vainajan passi oli aikoinaan asianmukaisesti esitetty hänen muuttaessaan hoteliin. Niinpä näytti ilmeiseltä, että vainaja syystä tai toisesta oli tahallaan hävittänyt paperinsa.

Toimitetut tutkimukset olivat edelleen paljastaneet sen hämmästyttävän tosiseikan, että tämä paperittomana päivänsä päättänyt ja eläessään suhteellisen vaatimattomalta vaikuttanut nuori mies oli ollut aivan tavattoman rikas.

Paitsi suuria saksalaisia, englantilaisia ja amerikkalaisia seteleitä hänen lompakostaan löytyi joukko haltijalle asetettuja pankkišekkejä, jotka kävivät rahasta ilman siirtoa. Mutta tämäkään ei vielä riittänyt, sillä lisäksi vainaja oli jättänyt jälkeensä erään asia-

kirjan, jonka mukaan hän oli tallettanut suunnattoman suuren omaisuuden johonkin tuntemattomaan paikkaan.

Tämä asiakirja sisälsi luettelon runsaasta määrästä obligatioita, pörssissä noteerattavia osakkeita ja muita helposti rahaksi muutettavia arvopapereita, ja lähemmässä tarkastelussa se osoittautui talletustodistukseksi. Se ei kuitenkaan ollut tavallinen talletustodistus, vaan Secret Deposit niminen talletus, joka on verraten harvinainen, joskaan ei aivan tuntematon tietynlaisissa erikoistapauksissa.

Tämä Secret Deposit oli englanninkielinen. Se oli koneella kirjoitettu leimattomalle paperille, ja siitä selvisi, että oli vastaanotettu talletettavaksi sinetöity salkku, joka sisälsi luettelossa mainitut arvopaperit. Ne luovutettaisiin tätä talletustodistusta ja sovittua avainlausetta vastaan tallettajan itsensä tuntemassa paikassa.

Paikkakunnan, päiväyksen ja allekirjoituksen sijasta paperissa oli vain erikoisvärillä painettuja numerosarjoja, joten sivullisen oli mahdoton käyttää hyväkseen talletustodistusta.

Vainajan jälkeensä jättämän omaisuuden suhtee-

ton suuruus sekä se salaperäinen tapa, millä hän tätä suunnatonta omaisuuttaan oli hoitanut ja siitä suurimman osan kätkenyt, oli saattanut viranomaiset ymmälle.

Secret Deposit oli luovutettu Berliinin rikoskeskukselle, joka sitä jo viikon päivät oli tutkinut, mutta tuloksetta. Se oli ollut sähkösanomavaihdossa mannermaisten ja valtamerentakaisen virkaveljiensä kanssa, mutta sinetöidyn salkun talletuspaikkaa ei ainkaan vielä toistaiseksi ollut saatu selville. Eräät asiantuntijat olivat olleet jopa sitä mieltä, ettei sitä koskaan tultaisikaan saamaan selville, koska Secret Deposit systeemi oli ehdottoman luotettava tallettajaansa kohtaan.

Vainajan omaisuussuhdetta koskevassa kysymyksessä oli tietystikin asettauduttu yhteyteen hänen kotimaansa viranomaisten kanssa. Saatu vastaus oli yllättävä. Tiedusteltu henkilö oli ollut täysin varaton, jopa suorastaan köyhä, eikä hänellä tiedetty kotimaassaan olleen minkäänmoisia liikesuhteita. Lisäksi tiedettiin, että nuori vainaja maahan saapuessaan oli tuonut mukanaan vain pienehkön rahamäärän. Hän oli elänyt vaatimattomasti ja muun muassa aset-

tautunut asumaan aivan yksinkertaiseen ja halpaan hotelliin, josta vasta myöhemmin oli siirtynyt Adloniin.

Myöskin valtion valuuttavirasto kiinnitti huomiotaan vainajan jälkeensä jättämään suuromaisuuteen, koska se tavalla tai toisella kuului valuuttalainsäädännön alaisuuteen.

Tiedettiin, että me olimme olleet läheisissä suhteissa vainajaan ja seurustelleet hänen kanssaan miltei joka päivä, jopa tehneet hänen kanssaan pitkän kiertomatkan ympäri Eurooppaa. Meillä jos kellen piti siis olla edellytyksiä antaa vainajasta tarvittavia tietoja.

Edelleen oli minulle ilmoitettu kahden kesken, noin aivan luottamuksellisesti ja riittävää hienotunteisuutta noudattaen, että Madame, minun arvoisa puolisoni, oli vainajan kanssa seurustellut ehkä hiukan enemmän kuin minun tiedossani kenties oli.

Me emme valitettavasti kuitenkaan voineet olla suureksikaan avuksi viranomaisille. Me emme tunneneet nuoren ystävä vainajan taloudellista asemaa emmekä hänen mahdollisia liikeasioitaan, jotka olivat olleet ehkäpä hyvinkin laajat. Niin, ehkäpä hän oli

voittanut joitakin summia Monte Carlossa tai jossakin muussa pelipaikassa, tai mahdollisesti pelannut pörsseissä suurin panoksin. Niitä asioita emme tosiaankaan tunteneet. Olimme kyllä seurustelleet hänen parissaan ja jopa hiukan matkustelleetkin hänen kanssaan. Olimme pitäneet tästä vaaleasta pohjoismaalaisesta hänen vaatimattoman käytöksensä vuoksi.

Oli vielä muudan toinenkin seikka, joka tuntui harrastuttavan tutkijoita ja jonka suhteen he odottivat meidän apuamme.

Pidettiin todennäköisenä ja milteipä varmana, että vainaja juuri meidän välityksellämme oli aikoinaan tutustunut erääseen tiettyyn herrasmieheen, joka aivan hiljattain oli joutunut lento-onnettomuuden uhriksi Croydonissa.

Hänestä ei tosin paljon tiedetty, mutta kuitenkin jotakin. Hän oli toiminut useita vuosia Berliinissä pörssimeklarina ja asianajajana, erikoisalanaan finanssitoimet. Tiedettiin myös, että hän oli ollut minun asainhoitajani, joten minun piti tuntea hänet verraten hyvin.

Myönsin asian niin olevan, mikäli tämä tuntemus

koski pelkkiä liiketoimia. Nuorta ystäväämme en tälle asiainhoitajalleni kuitenkaan ollut esittänyt, vaan päinvastoin juuri hän oli meille lämpimästi suositellut tätä nuorta pohjoismaalaista, joka silloin oli saapunut Berliiniin. Me molemmat, Madame ja minä, olimme oppineet pitämään tästä miellyttävästä nuoresta miehestä, emmekä omasta puolestamme voineet käsittää syytä hänen epätoivoiseen tekoonsa, joka oli meitä aivan tavattomasti järkyttänyt.

Ystävä vainajamme suhteista minun berliiniläiseen asiainhoitajaani emme voineet antaa minkäänmoisia tietoja, koska näitä suhteita emme tunteneet. Tosin tiesimme heidän joskus seurustelleen keskenään, mutta arvelimme tämän seurustelun rajoittuneen vain liiketoimiin.

Muuten minä tiesin ilmoittaa, että minun asiainhoitajani oli aina erinomaisen huolellisesti ja tunnollisesti hoitanut hänelle uskomani tehtävät. Hänen yksityiselämänsä sen enempää kuin hänen mahdollisia mieliharrastuksiaan ulkopuolella liiketoiminnan en koskaan ollut tullut tuntemaan, koska suhteemme olivat aina rajoittuneet pelkästään liikeasioihin. Voin siis ainoastaan valittaa, etten hänestä voinut antaa

sen tarkempia tietoja.

Mutta tutkijaviranomaiset näyttivät tietävän tästä lento-onnettomuuden uhriksi joutuneesta asiainhoitajasta ja hänen yksityiselämästään huomattavasti enemmän kuin minä.

Minulle kerrottiin, että tämä herrasmies varsin naisten virallisten tehtäviensä ohella oli harrastellut joitakin salaperäisiä kokeiluja, joitten laatua tosin ei lähemmin tunnettu. Sen verran kuitenkin luultiin tiedettävän, että nämä hämäräperäiset kokeilut muodossa tai toisessa hipoivat okkultismia. Oli saatu selville, että hän aikoinaan vuosikausia oli oleskellut Intiassa ja siellä tuntenut mielenkiintoa sikäläisiin salaoppeihin. Palattuaan tältä matkaltaan, joka oli tapahtunut jo vuosia sitten, hän oli pyrkinyt saamaan julkista huomiota osakseen. Hän oli väittänyt perin pohjin perehtyneensä muun muassa hindulaiseen yogi-oppiin, jonka sisäistä olemusta ja ihmeellisiä saavutuksia hän tällöin oli ollut halukas selostamaan länsimaisen tieteen valossa. Niinpä hän aikoinaan oli tarjoutunut tekemään eräitä »yllättäviä kokeita» muutaman tunnetun sieluntutkimusseuran tarkkailun alaisena, mutta ne olivat tiedettävästi täl-

löin epäonnistuneet. Asiantuntijalautakunta ei muissakaan suhteissa ollut pitänyt hänen selostuksiaan läheskään vakuuttavina, ja eräät olivat jopa olleet taipuvaisia pitämään häntä pelkkänä harrastelijana, johon ei kannattanut vakavasti suhtautua.

Epäonnistumisestaan masentuneena, niin arveltiin, hän oli sittemmin tyytynyt vain yksityisesti ja kaikessa hiljaisuudessa askartelemaan mieliharrastuksissaan, eikä hän sen koommin enää milloinkaan ollut osoittanut halua esiintyä julkisuudessa salaopiensa puolesta.

Joka tapauksessa viranomaiset tuntuivat olevan varmoja siitä, että meidän nuori ystävämme oli ollut joissakin erityisissä suhteissa tähän salatieteilijä-asianajajaan ja että oli olemassa jokin käsittämätön syy-yhteys näitten suhteitten ja nuoren ystävämme kuolemantapauksen välillä.

Madamea ja minua ei kuulusteltu varsinaisesti siten kuin epäiltyjä tai syytettyjä kuulustellaan. Meille vakuutettiin päinvastoin, että meiltä odotettiin vain apua tämän salaperäisen tapauksen selvittämiseksi. Mutta kaikesta huolimatta nuo monet tiedustelut ja kyselyt vaikuttivat piinallisilta ristikuulusteluilta, jot-

ka eivät milloinkaan tahtoneet loppua.

Me olimme saaneet vastata mitä erilaisimpiin kysymyksiin, jotka joskus olivat sivunneet varsin arkaluontoisiakin asioita. Olimme saaneet kuulla selostuksia ja antaa vastaselostuksia, jotka kaikki tavalla tai toisella olivat koskettaneet joko suorastaan vainajaa taikka meidän omaa suhdettamme häneen.

Meidän vastauksemme olivat yleensä olleet selviä, kiertelemättömiä ja yhdenmukaisia, eikä niissä esiintynyt ristiriitaisuuksia. Ainakin oleellisimmissa kohdissaan ne olivat osoittautuneet yhtäpitäviksi myös muualta saatujen tietojen kanssa.

Hotellissamme tapahtunut kuolemantapaus oli nyttemmin lopullisesti todettu itsemurhaksi, koska mitään päinvastaistakaan ei ollut ilmaantunut.

Ainakin me oletimme siten, sillä matkustuskieltoimme oli peruutettu.

## XVIII

Monsieur oli poistunut elämästä minun nuoren ruumiini myötä ja jättänyt minulle perinnöksi tämän vanhan, raihnaisen ja loppuunkulutetun olemuksensa, missä oleminen painoi ja hirvitti.

Mutta kenelle kuuluikaan hänen jälkeensä jättämä jättiläisomaisuus, jonka pääosan muodosti tuo salaperäinen Secret Deposit, talletus, minkä säilytyspaikkaa ja avainlausetta ei kukaan tuntenut?

Niin, kenelle se kuuluikaan? Ehkäpä Madamelle, hänen vaimolleen ja ainoalle perilliselleen. Toisin sanoen minun kuvankauniille puolisololleni, Madamelle, joka yhdessä minun kanssani vasta hiljattain oli kätkenyt haudan lepoon vainajan nuoren ruumiin — minun ruumiini.

Tietenkin juuri hänelle, eikä suinkaan noille kärkeäille sukulaisilleni, joitten mielenkiinto ja liikuttava rakkaus vainajaa kohtaan oli herännyt ja kukoistukseensa puhjennut vasta eräitten virallisten tiedustelujen ja raporttien jälkeen.

Suuren innostuksen vallassa nämä olivat kerän-

neet kokoon sen rahamäärän, mikä tarvittiin kohtalaisen taitavan lakimiehen käsirahoiksi tämän matkakustannuksia ja muita juoksevia menoja varten.

Luullakseni se ei ollut tuottanut suuriakaan vaikeuksia; olihan kysymyksessä käytännöllisesti katsoen riskitön sijoitus, jonka tulos etukäteenkin laskettuna oli kutakuinkin selvä. Määrättyä voitto-osuutta vastaan tämä juristi oli sitoutunut hoitamaan pesänselvityksen ja kaiken, mitä sen yhteyteen tulisi kuulumaan.

Muutamien aikojen kuluttua hautaustoimituksesta, kun virallisia papereita ensin oli riittävästi vaihdettu, hän oli omakohtaisesti ilmestynyt Berliiniin. Ensi töikseen hän oli hankkinut jättiläiskokoisen seppeleen, jonka nauhat olivat sinivalkoiset. Sen hän las ki hautakummulle, jolta entisetkään kukat eivät vielä olleet kuihtuneet. Tämä seppele oli surevien sukulaisten viimeinen tervehdys rakkaalle vainajalle, jonka mainen vaellus oli päättynyt kaukana vieraila mail la.

Mutta tämän jälkeen hän oli päättäväisesti ryhtynyt itse pääasiaan. Asianajajan henkilökohtainen saapuminen itse paikalle oli osoittautunut välttämät-

tömäksi sen jälkeen, kun yritys hoitaa perinnönluovutusasia kirjeitse Helsingistä käsin oli epäonnistunut.

Tuo pesänselvitys ei ollut tuottanut vaikeuksia itse pääasiaan eli perimysoikeudelliseen puoleen nähden, sillä se oli kiistaton ja selvä. Auliisti olikin selviytymiehelle luovutettu vainajan vapaa jäämistö, nimittäin nuo moninaisin hotellietiketein varustetut matkalaukut laihoine sisällyksineen sekä niin ikään myös vainajan vaatteet. Mutta mitään muuta luovuttamista ei sen jälkeen enää ollutkaan.

Sillä valtion valuuttavirasto oli takavarikoinut setelit ja haltijalle asetetut šekit, koska oli ollut enemmän kuin puoli näytöstä siitä, että vainaja oli rikkonut voimassaolevan valuuttalain selviä määräyksiä. Varat oli toistaiseksi sijoitettu suljetulle erikoistilille, eikä ollut kovinkaan todennäköistä, että niitä tultaisiin vapauttamaan ja luovuttamaan kuolinpesälle.

Jäljellä tosin oli vielä tuo Secret Deposit, mutta paperi oli edelleenkin rikostutkimuskeskuksen hallussa, ja koska tutkimukset olivat vieläkin keskeneräiset, ei sitä luovutettu. Myöhemmin se ehkä luovutettaisiin, mutta oli enemmän kuin epäiltävää, pystyi-

sivätkö vainajan helsinkiläiset sukulaiset sen avulla pääsemään käsiksi talletettuun salkkuun, koska se tähän mennessä ei ollut onnistunut edes itselleen Berliinin rikostutkimuskeskukselle. Hädissään pesänselvittäjä oli palkannut avukseen »Berliinin kalleimmat aivot», kuten hän sureville sukulaisille oli ilmoittanut vaatiessaan näiltä lisää käteisvaroja suoranaisten kustannustensa peittämiseksi. Luulen kuitenkin, ettei hänen vetoomuksensa tuottanut tyydyttäviä tuloksia, sen enempää kuin hänen kalliin virkaveljensä ponnistukset valuuttaviranomaisten takavarikoiman omaisuuden luovutuksen suhteen. Rahat olivat ja pysivät suljetulla erikoistilillä, sillä laki on laki.

Silloin minua kohtasi omituinen yllätys, sillä tapasin — enoni ja serkkuni. Minun ei ollut kovinkaan vaikeata arvata heidän matkansa tarkoitusta. Luullakseni surevan sukuni oli vallannut levottomuus asioitten mutkistumisen vuoksi.

Miten suurenmoista muuten! Minun äveriäs enoni oli pyrkinyt minun puheilleni yhdessä kunnon poikansa kanssa ja minä puolestani olin suostunut vastaanottamaan nämä rakkaat sukulaiseni.

Mutta hän ei nyt taputellut minua alentuvan suo-

peasti olalle eikä myös antanut merkkiä audienssin päättymisestä, kuten hän viimeksi tavatessamme oli tehnyt, eikä minun serkkuni suinkaan yrittänyt minua puhutella väkinäisen toverillisesti.

Enoni väitti minut tuntevansa, ainakin nimeltä, ja muisteli joskus nähneensä minun kuvanikin jossakin taloudellisessa julkaisussa. Hän oli erittäin ylpeä, selitti hän, että minunlaiseni kansainvälistä arvonantoa nauttiva finanssimies oli suonut hänelle tilaisuuden henkilökohtaiseen kosketukseen.

Enoni ei antanut kurjan kielitaitonsa häiritä itseään, eikä mikään väärä häveliäisyys mahdollisten puutteellisuuksien vuoksi estänyt häntä puhkeamasta vuolaaseen sanatulvaan heti esittelyn päätyttyä ja Madamen hienotunteisesti vetäydyttyä omalle puolelleen. Hän puhui asioista, joiden arveli minua ensisijaisesti kiinnostavan, eikä lainkaan salannut, että hän oli lukenut herra.

Häntä kuunnellessani en voinut pidättää pientä hymyn häivää, mikä pyrki huulilleni. Katselin serkkua, joka varmaankin oli huomannut tuon tahtomattani esiinpyrkineen hymynhäivän, sillä huomasin hänen heikosti punastuvan aktiivisen isänsä keh-

nosta kielitaidosta. Mutta hän ei korjannut tätä eikä yleensä muutoinkaan sekaantunut mielenkiintoiseen keskusteluun, sillä hän oli huolellisesti kasvatettu nuori mies.

Kuinka minä nyt tunsinkaan kadehtivani tuota serkkuani, josta oikeastaan en koskaan ollut pitänyt. Hän oli nuori, hän oli onnellinen ja hän oli vapaa. Eikö hän ollut suunnilleen minun ikäiseni — ja kuitenkin minä olin häntä niin suunnattoman paljon vanhempi.

Kun enoni oli arvellut jo tarpeeksi keskustelleensa yleisluontoisista, minua erikoisesti kiinnostavista asioista, hän siirtyi asteittain varsinaiseen asiaansa. Hän oli kuullut, että minä olin ollut läheisissä ja ystävällisissä suhteissa nuoreen vainajaan, hänen rakkaaseen sisarenpoikaansa, ja hän oli katsonut velvollisuudekseen tulla minua kiittämään kaikesta. Hän ei sentään väittänyt, että hän vain tämän vuoksi oli saapunut Berliiniin.

Hän kertoi minulle raskaasta menetyksestään ja esitti syvää surua niin vakuuttavasti, että miltei itsinkin uskoin siihen. Vainaja oli ollut tavallaan hänen liikeyöverinsa. Tarkoitus oli nimittäin ollut, että he mo-

lemmat, isä ja poika, olisivat ottaneet nuoren sukulaisensa kolmanneksi yhtiömieheksi toiminimeen, joka oli varsin arvossapidetty. Tämän liittymisen piti tapahtua sen jälkeen, kun nuorukainen olisi päättänyt ulkomaisen opintomatkansa.

Ja sitten vähitellen, ei mihinkään tahdittomaan äkkirynnäkköön turvautuen, vaan aivan luontevasti, enoni alkoi esittää minulle kysymyksiään. Hän oletti vainajan saaneen minulta arvokasta apua ja neuvoja finanssitoimissa ja arvelipa meidän mahdollisesti tehneen yhteisiä pörssikauppojakin. Hän puhui myöskin uhkapelistä, jossa joskus voi voittaa omaisuuksia ja mainitsi kuin ohimennen Monte Carlon. Huomasin tästä, että hän oli tutustunut sukulaisensa matkalaukkujen etiketteihin.

Loppujen lopuksi tuli esille, tietenkin, tuo kirottu Secret Deposit. Mutta minä en voinut lohduttaa enoani hänen suuressa surussaan.

Ennen eroamme hän pyysi minulta pientä kunnianosoitusta, jollaiseksi hän kutsunsa käsitti. Hän esitti, että istuisimme illan yhdessä hänen vieraina, Madame ja minä. Esimerkiksi Feminassa. Illastaisimme ja nuoriso saisi hiukan pyörähdellä sillä aikaa, kun

me, vanhemmat, jatkaisimme mielenkiintoista keskusteluamme.

Nuorisolla hän tarkoitti Madamea, joka oli saapunut hyvästelemään vieraita, sekä omaa kunnon poikaansa, joka hänen ilmoituksensa mukaan oli erinomainen tanssimestari.

En halunnut nähdä Madamen tanssivan serkkuni kanssa. Sitä paitsi minä vihasin Feminaa, sillä juuri siellä olin itse lukemattomat kerrat tanssinut Madamen kanssa.

Kieltäydyin kiittäen. Me emme valitettavasti voineet kutsua vastaanottaa, sillä valmistauduimme parhaillaan lähtemään Berliinistä. Jo huomenna oli tarkoitusemme täältä matkustaa.

Mikä olikaan loppujen lopuksi totuus tuosta salaperäisestä Secret Depositista? Mahtoiko siitä tosiaankin olla alkuperäisen veroinen kaksoiskappale? Sellaisen olettamuksen olivat ainakin »Berliinin kallemmat aivot» esittäneet. Jos tuollainen kaksoiskappale todellakin oli olemassa, niin kenen hallussa se mahtoi olla? Kenelle vainaja olisi sen aikoinaan, ehkäpä jo kuukausia ennen kuolemaansa, voinut luovuttaa? Niin, ja ennen kaikkea: tunsiko tuon oletetun

kaksoiskappaleen mahdollinen omistaja talletuspaikan ja tuon välttämättömän avainlauseen, jota vastaan talletettu salkku paperin esittäjälle luovutettaisiin?

Mutta eikö juuri Madame, eikä kukaan muu, ollut Monsieurin todellinen perillinen, joskin hänen olosuhteitten pakosta oli ollut siitä vaiettava? — Tiesikö hän kenties jotakin tuosta kätketystä aarteesta tai sen talletuspaperin oletetusta kaksoiskappaleesta?

Kenpä sen tietää? Minä en.

---

## XIX

Oli tapahtunut se, jota tosin jo kauan hiljaisuudessa olin odottanut ja pelännyt, mutta jonka mahdollisuuteen en sittenkään koskaan tahtonut uskoa, Päivänselvistä viitteistä huolimatta. — Madame oli jättänyt minut lopullisesti!

Hän ei enää milloinkaan palaisi luokseni, kuten hän aikaisemmin oli palannut. Milloinkaan en enää saisi kokea tuota riemullista jälleennäkemisen iloa, joka niin monesti aikaisemmin näitten viime kuukausien aikana oli mieleni täyttänyt.

Sillä minä tiesin hänen nyt jättäneen minut lopullisesti ja peruuttamattomasti, koska hän ei minua enää tarvinnut.

Vaikkakaan tämä ei tullut minulle minään äkillisenä yllätyksenä, niin lopullinen selvyys siitä vaikutti kaikesta huolimatta minuun kuin salaman välähdys kirkkaalta taivaalta.

Kieltäydyin sitä ensin uskomasta, koska en tahtonut uskoa. Viimeiseen saakka olin kantanut povessani heikkoa toivoa, vaikka minulla ei siihen ollut vä-

häistäkään aiheita. Mutta kun totuus sitten kaikes-  
sa alastomuudessaan oli minulle selvinnyt, minun oli  
pakko luopua petollisesta kuvittelustani.

Silloin minä luhistuin.

Ahdistavan mieleni täytti kirvelevä tuska, mielet-  
tömät itesyytökset ja katkera pettymys. Oli kuin jo-  
tain oleellisinta olisi minusta väkivalloin riuhtaistu  
irti ja minun avuton jäännökseni viskattu ammotta-  
vaan tyhjyyteen.

Vertavuotavin sydämin ja katkeran tuskan ahdis-  
tamana minun oli pakko tuijottaa kylmää, säälimä-  
töntä totuutta kasvoista kasvoihin.

Madame oli siis sittenkin minut hylännyt.

Kuinka olinkaan voinut kuvitella, että saisin hä-  
net jatkuvasti pitää. Olla aina hänen läheisyydessään  
ja itselleni uskotella omistavani hänet, koska hän oli  
minun vihitty vaimoni ja vielä muutoinkin minuun  
sidottu.

Mutta kuitenkin minä olin houkkamaisuudessani  
tuudittanut juuri tuollaista mieletöntä haavetta rin-  
nassani ja sitä keinotekoisesti elättänyt. Olin kuvitel-  
lut, että meitä kahta yhdisti toisiimme erottamaton  
kohtalotoveruus, joka pakotti meidät yhdessä vaelta-

maan tietämme. Olin pitänyt jopa mahdollisena, että saisin uskolliseksi liittolaisekseni tottumuksen voiman, joka vähitellen lähentäisi minuun häntä. Lähentäisi aivan hänen itsensä sitä huomaamatta. Kenties sitten, joskus . . . Niin, mitä kaikkea minä sokeassa yksinkertaisuudessaani olinkaan kuvitellut?

Me olimme yhdessä rakastaneet samaa olentoa, jonka ennen aikaista kuolemaa niin katkerasti olimme itkeneet. Me olimme yhdessä kärsineet kauhun ja epätoivon loputtomia hetkiä ja nähneet rakkaimpamme haudalle kohonneen kummun, jonka äärellä olimme yhdessä polvistuneet. Me olimme yhdessä kärsineet, kestäneet ja eläneet, ja näin tulisi jatkuamaan vastaisuudessaakin.

Enkö minä, yksinkertainen narri, ollut juuri täten kuvitellut! Mikä mieletön haave, typerä toive ja väärä usko!

Mutta mikään ei ollut voinut pidättää Madamea minun luonani, ei mikään!

Madame oli jättänyt minut lopullisesti!

Kuinka hän olisikaan voinut jäädä minun luokse-  
ni, minun, jota hän vihasi ja halveksi ja jota hän vain  
olosuhteitten pakosta oli läheisyydessään sietänyt.

Tätä nykyistä minääni hän vihasi, sitä minua, jonka nuori ja elämänhaluinen sielu oli kytketty Monsieurin vanhaan ja kuluneeseen ruumiiseen, joskin hän aikoinaan oli rakastanut sitä entistä ja oikeata minua.

Miksi hän olisikaan rakastanut minun sieluani, jota hän ei nähnyt ja jota hän ei tuntenut. Hän näki ja hän tunsu vain minun ruman ruumiini, joka herätti hänessä vastenmielisyyttä.

Niin, sitä toista minääni hän oli rakastanut. Sitä nuorta ja virheetöntä ruumista, jonka hän oli nähnyt ja jonka kosketuksen hän oli tuntenut. Hänen oma pehmeä ruumiinsa oli värähtänyt sen kosketuksesta, eikä hän kysynyt, millainen sielu siinä nuorella ja virheettömässä ruumiissa oli asustanut.

Sitä minua hän oli rakastanut ja rakasti sitä muistossansa vieläkin. Ehkäpä juuri sen vuoksi, tuon rakautensa vuoksi, hän vihasi tätä nykyistä minua ja halveksi sitä. Kuinkapa hän, nainen, olisi saattanut voittaa omia tunteitaan.

Tiedän hänen tehneen hartaita toivioiretkiä tuohon kalmistoon, missä minä lepäsin. Olin nähnyt hänen polvistuvan kumpuni äärelle ja kuullut hänen

katkerasti itkevän. Usein olin seurannut häntä näille retkille, ja myöskin minä olin hartaana polvistunut oman hautakumpuni juurelle.

Mutta noista ajoista oli jo kuukausia kulunut, ja nyt hän oli minut jättänyt. Lopullisesti ja peruuttamattomasti.

Oli kohtalon ivaa, että meidän lopullisen eromme pitikin tapahtua Pariisissa, juuri siinä kaupungissa, josta minä olin kuvitellut muodostuvan meidän vakinaisen asuinsijamme, meidän vastaisen kotikaupunkimme.

Olin rakennellut tuulentupia. Kaikessa salaisuudessa minä olin rohjennut unelmoida jo omasta kodistammekin. Oikeasta viihtyisästä omasta kodista jonkin rauhallisen puistokadun varrella ja pienestä puutarhasta huvimajoineen. Sinne asettuisimme, johonkin Pariisin huvilakaupunginosaan ja lopettaisimme levottoman vaelluksemme maasta maahan, kaupungista kaupunkiin, hotellista hotelliin.

Ennen Pariisiin-tuloamme olimme levottomasti kierrelleet maailmaa. Madame ei ollut missään viihtynyt. Hän oli esittänyt aina yhä uusia matkasuunnitelmia ja mitä oudoimpia seutuja, ja minä olin kaik-

keen suostunut. Tietenkin olin suostunut, sillä eihän minulla ollut valinnan varaa, eikä edes omaa tahtoa.

Useasti oli minusta noina aikoina tuntunut siltä, kuin hän salaisesti olisi kaivannut jonnekin, mutta ei itsekään tietänyt, minne.

Kun sitten pitkällisen vaelluksemme jälkeen olimme saapuneet Pariisiin, olin ollut huomaavinani muutoksen tapahtuneen Madamessa.

Minusta oli tuntunut, ikään kuin hänen levottomuutensa olisi hälvennyt ja ettei häntä enää kalvannut tuo nimetön kaipauskaan. Kuvittelin jo, että tämä kaunis kaupunki, jonka hän entuudestaan näytti hyvin tuntevan, oli vanginnut hänet tenhovoimallaan. Tuudittauduin hurskaaseen uskoon, että juuri Pariisi oli hänen kaupunkinsa ja että hän ainakin täällä jos missään tulisi viihtymään.

Kunnes uskoni oli luhistunut korttitalon tavoin. Se oli tapahtunut muutamien viikkojen kuluttua tänne saapumisemme jälkeen, sillä Madame oli silloin jättänyt minut ensimmäisen kerran.

Mutta hän oli jälleen palannut, enkä minä silloin ollut häneltä udellut, miksi hän minut oli jättänyt sillä olin pelännyt hänen vastaustaan. Minä pelkäsin sitä,

koska minä pelkäsin totuutta. — Kolme kertaa hän oli luotani poistunut ja yhtä monta kertaa jälleen palannut. Hän ei ollut kuitenkaan palannut minun itseni vuoksi, vaan pelkkien käytännöllisten asioitten tähden. Mutta kun hän neljännen kerran läksi, ei enää jäänyt mitään selvittämättömiä käytännöllisiä asioita. Eikä hän enää palaisi — sen minä tunsin selvääkin selvemmin.

Minut olin tuomittu yksinäisyyteen — nuorena haudattu vanhuksen ruumiiseen. Ainiaksi.

---

## XX

Olen jälleen entisessä kotikaupungissani, tässä nuorekkaassa pienoissuurkaupungissa.

Kuljen tuttuja katuja, toreja ja puistoja. Käyn tuuissa paikoissa ja taloissa ja kohtaan tuttuja kasvoja. Puhun tuttua kieltä ja koen tuttuja kokemuksia. Kaikki on niin tuttua, mutta samalla kuitenkin niin vierasta, ja toisinaan minusta tuntuu, ikään kuin en eläisikään oikeata elämää ja kylmää todellisuutta, vaan jotakin kalpeata uni-elämää, mistä en kykene heräämään.

Oikeastaan asun täällä jo alun kolmatta vuotta tätä uutta erääni tai tätä uutta elämääni. Tätä varjoelämää ja olemista ilman päämäärää ja sisällystä. Minkä vuoksi tänne olen ollenkaan ilmestynyt?

Olen vain saanut maailmaa vaeltaessani tuollaisen käsittämättömän päähänpiston, kiihkeän kaipausten, mistä koskaan ei voi tietää, mikä sen aiheuttaa. Tunsin vastustamatonta ikävää ja halua palata jälleen sinne, mistä olin luullut joskus lähteneeni ja siksi olen saapunut.

Levoton kiertolaiselämäni on jatkuvasti rasittanut vanhaa, sairasta ruumistani ja etsin lepoa, jota en kuitenkaan edes täällä ole saanut.

— — —

— On tehty kaikki, mitä inhimillisesti ajatellen on tehtävä, väittää lääkärimäni, joka on tunnettu spesialisti.

— Mitään ei ole jätetty tekemättä, vakuuttaa lääkärimäni hänen virkaveljistänsä se, jonka kanssa hän velvollisuudentuntoisesti on tapauksestani konsultoinut.

— Häntä ei voida pelastaa, yhtyy näihin kumpaan-kin virkatovereitten moniääninen kuoro.

— Minulle on siis annettu lopullinen tuomio, totean minä itse ja katselen alakuloisena nuoruuden kuvaani, joka minulla on muistona menneiltä ajoilta. Olen saanut »kolmannen varoituksen».

Laskelmia ei suinkaan ole tehty hutiloiden eikä tuomiota julistettu umpimähkään, sillä niin eivät auktoriteetit tee. On suoritettu huolellisia tutkimuksia ja taidokkaita syväluotauksia tieteen viimeisiä saavutuksia hyväksikäyttäen.

Vielä jäljellä olevan elinaikani pituus tunnetaan

miltei viikon tarkkuudella, joskaan sitä ei ole ilmoitettu minulle täsmällisessä muodossa. Sillä minun lääkärini ei ole yksinomaan anatomi, vaan myöskin ihminen ja tarpeen tullen myös kohtuullinen psykologi.

En ole suunniltani enkä järkkynyt. Tuskin edes murheellinen tai yllättynyt. Sillä tätä olen oikeastaan jo jonkin aikaa odottanutkin.

---